

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

MAJ
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 5

SLOVENIJA

DVAKRAT PO TRI KNJIGE IZBRANIH PRAVLJIC

Tisočletna modrost in izkušnje mnogih narodov, ki so se v pravljicah, bajkah, pripovedkah, basnih in pregovorih ohranile vse do danes.

Izbrani dragulji iz pravljčnih zakladnic jugoslovanskih narodov in narodnosti ter številnih drugih narodov in ljudstev z vseh celin.

SVETOVNE PRAVLJICE

3 knjige
700 strani
61 pravljic
ilustracije: Milić od Mačve

PRAVLJICE JUGOSLOVANSKIH NARODOV

3 knjige
690 strani
60 pravljic
ilustracije: Desa Kerečki-Mustur

založba mladinska knjiga

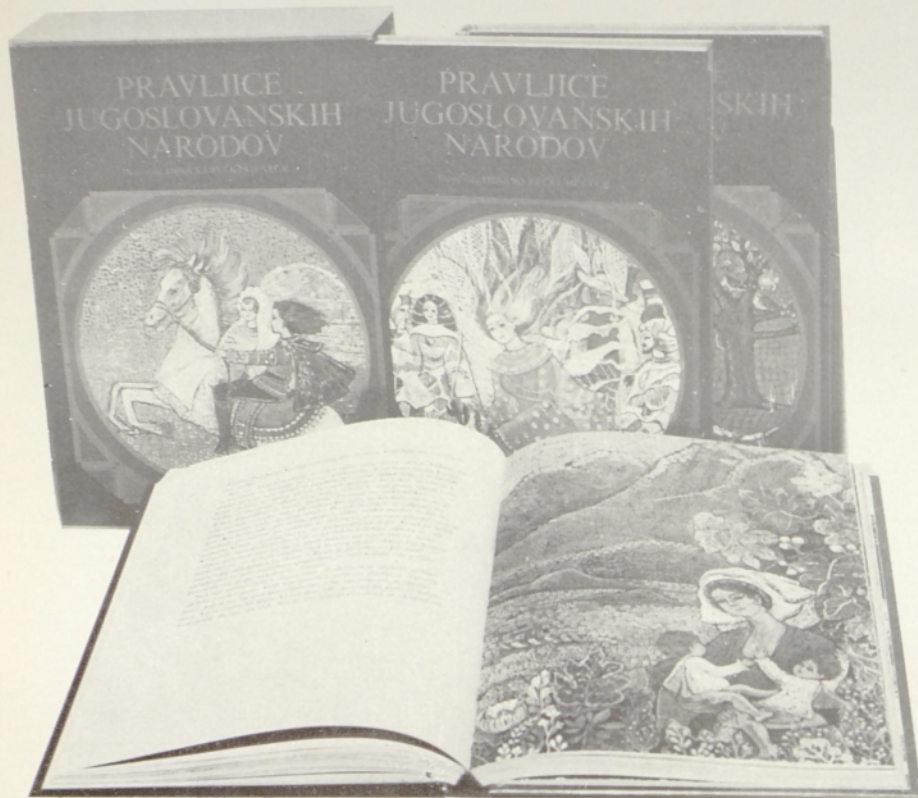
Besedila v vseh šestih knjigah so prepletena s čudovitimi ilustracijami, ki še poudarjajo njihovo poetično in globoko človeško sporočilo, kakor se je iz roda v rod ohranjalo do naših dni.

Obe zbirki sta vložena v kartonska etuija, same knjige pa so vezane v trpežne kartonske platnice.

Zbirka SVETOVNE PRAVLJICE in PRAVLJICE JUGOSLOVANSKIH NARODOV, s katerima boste pomembno obogatili domišljijski svet svojih otrok, lahko naročite na naslov:

**Mladinska knjiga, TOZD Trgovina,
izvozni oddelek, Titova 3,
61000 Ljubljana.**

Plačate lahko s čekom na gornji naslov ali pa z denarnim nakazilom na devizni račun pri Ljubljanski banki,
št.: 50100-620-107-25730-821.

založba
mladinska
knjiga

Številka 5
Maj 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

<i>Izdaja</i>	Vaša pisma	2
Slovenska izseljenska matica	Urednik vam	3
Ljubljana	Dogodki	4
Telefon	Jugoslavija in svet	5
061 / 20-657	Po Sloveniji	6
<i>Naslov</i>	Osebnosti	7
61000 Ljubljana	Otroci so največje bogastvo	8
Cankarjeva 1/II	Med Kolpo in Gorjanci	10
p. p. 169	Vinica — spominski park	11
Slovenija, Jugoslavija	Raziskovanje — strast in užitek	12
Telefon uredništva	Portreti slovenskih vasi — Podgorica	13
061 / 23-102	Slavne slike: Samotna breza Riharda Jakopiča	14
Telefon uprave	Reportaža na vašo željo: Lenart	16
061 / 21-234	Jugoslovanski narodni parki: Deliblatska peščara	18
<i>Glavni urednik</i>	Prilogi: Med rojaki po Evropi — English Section	19
Drago Seliger	Smučanje do poletja	27
<i>Odgovorni urednik</i>	Mojstri s kamero: Milan Markelj	28
Jože Prešeren	Naši po svetu	30
<i>Urednica</i>	Za mlade po srcu	34
Jagoda Vigele	Krožek mladih dopisnikov	36
<i>Uredniški odbor</i>	Umetniška beseda — Nada Matičič: Noč na Krstenici	37
Janez Kajzer, Jože Olaj,	Vaše zgodbe: O, rodni dom, Ivan Gradišnik: Skrivni oče	40
Ernest Petrin, Jože Prešeren,	Materinščina, Nove knjige	41
Ina Slokan, Mila Šenk,	Mislimo na glas, Slovenski lonec	42
Juš Turk, Jagoda Vigele	Filatelija, Domače viže, Vaš kotichek	43
<i>Uredniški svet</i>	Tiskovni sklad	44
Anton Ingolič (predsednik),		
Matjaž Jančar, France Poznič,		
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,		
Martin Zakonjšek		
<i>Oblikovalec</i>		
Peter Žebre		
<i>Prevajalci</i>		
Alberto Gregorič (španščina),		
Viktor Jesenik (francoščina),		
Milena Milojevič-Sheppard		
(angleščina)		

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Belokranjska folklorna skupina nastopa na travniku pod viniškim gradom. Vinica, rojstni kraj pesnika Otona Župančiča, slikovita vas ob Kolpi, vsako leto privabi številne domače in tuje turiste.

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 Lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Skr, Švica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

SLOVENIJE SE NE NAVELIČAM

Najprej se moram opravičiti, ker ne znam dobro pisati po slovensko. Rojena sem bila v Kanadi (1953) in nisem nikoli hodila v slovensko šolo. Rada bi se naročila na Rodno grudo, ker me Slovenija zelo zanima.

V Sloveniji, Sušje pri Ribnici, sem bila že štirikrat, trikrat samo po pet tednov in vsakokrat sem se težje vrnila v Kanado. V novembru 1977 sem šla v Slovenijo za eno leto. Mislila sem, da če bom šla za tako dolgo, se bom gotovo naveličala, ampak bilo je ravno obratno. Pomagala sem delati na polju — krompir okopavat, v košnji, koruzo ličkat... in čas je hitro mineval. Pokrajina je krasna in ljudje so zelo prijazni. V letu 1980 nameram spet obiskati Slovenijo in moje sorodnike. Upam, da bo ob branju Rodne grude hitreje mineval čas.

Miss Anne Skopin, Willowdale, Ont., Kanada

RODNO GRUDO LJUBIM

Po pošti sem poslala naročnino za Rodno grudo, ki jo zelo ljubim. Spet bi vam rada poslala kak dopis o našem življenju tukaj v Ameriki, toda oči mi tega ne dovoljujejo več. Bila sem že dvakrat operirana, a nič ne pomaga. Težko berem. Slike v Rodni grudi so mi zelo všeč. Te lahko gledam. Veste, niso samo oči, trpinči me tudi revmatizem in leta, saj jih bom imela že 85. To je že lepa starost, lahko sem vesela, da sploh še živim. Želim srečno novo leto vsem rojakom po svetu, doma pa še posebno Trbovelčanom, saj sem tam rojena.

Julija Puntar Kramzar, Sygan Hill, Pa., ZDA

PISMO IZ FONTANE

Kako se imamo tu v naši mrtvi, nekoč tako napredni in veseli slovenski naselbini daleč na pacifiški obali? Smrt je požela svoje, ne da bi izbirala. Mi, ki smo še ostali, pa čakamo, kaj nam bo prineslo novo leto. Staro je pustilo le inflacijo, ki nas drži kot mraz berača, da se ne more ogreti. Zato je bil Miklavž bolj žalosten, čeprav nam je prinesel dovolj dobrot. Eni so pobrali vse najboljše — kar je bilo na višjih policah, so pobrali tisti, ki so lahko dosegli. Za druge pa je ostala ničla. Eni so bili zadovoljni, ko so drugi očitali Miklavžu, da ni bil pra-

vičen. No, in veselje je bilo kljub vsemu.

Starejši Slovenci iz tega dela Amerike odhajajo, kar je ostalo, je še pol Amerikancev in pol Slovencev. Napredujemo pa ne tako, kakor bi želeli. Le tu in tam je kaka prireditelj, da se malo razveselimo. Zdaj se skoraj povsod igra bingo, kartanja in balinanja je vse manj. Če bom hotel balinati, bom moral priti v Slovenijo. Staro leto je nas Slovence precej prizadelo, ker je izdihnila nam tako priljubljena Prosveta, ki nam je lajšala čas. Zdaj nam ostane le še Rodna gruda, da bomo imeli vsaj malo slovenskega branja. Upajmo, da nam bo novo leto prineslo kaj boljšega.

Frank Milavec, Fontana, Calif., ZDA

VESELO LETO

Pošiljam naročnino za Rodno grudo in za koledar vnaprej, ostanek pa naj bo v tiskovni sklad. Leto 1978 je bilo za nas zelo veselo, saj so nas obiskali naši sorodniki iz domovine. Napolnili so nam srca z veseljem. Vsak dan smo jih vozili okoli, da so si lahko ogledali kar velik del Amerike in del Kanade. Videli so Disney Land, Las Vegas, Knot Bery Farm in še kaj. Tako jim je teh pet tednov zelo hitro minilo in prišlo je grenko slovo. Obljubili smo si, da se kmalu spet vidimo. Pozdravljam vse rojake po svetu.

Zdravo in uspešno leto želim mami, trem sestram in njihovim družinam, Anici pa želim skorajšnje okrevanje. *Gabriela in Friderik Pressler, Calif., ZDA*

TRBOVELJČANKA

Vesela sem slik in člankov iz moje rojstnega kraja Trbovlje, ki sem jih zadnjikrat videla leta 1913. Rojena sem bila v Glažuti, hiša menda ne stoji več. V šolo sem hodila k Vodi in v Trbovlje. Moj zadnji dom pa je bil v Rimskih Toplicah pri Zidanem Mostu. V Ameriko sem šla leta 1913, ko sem bila stara 16 let.

Lep pozdrav uredništvu Rodne grude in vsem Slovincem po širnem svetu.

Angela Poznik, Brookfield, Wis., ZDA

IZREDEN ANSAMBEL FRANCA MIHELICA

Hvala za redno dostavo Rodne grude, ki je vsako leto lepša. Prejel sem tudi Slovenski koledar, ki je tudi zelo

lep in zanimiv. Imam jih že 18, kar je lep dokaz, da mi ugaja.

Rad bi omenil še, kako lep vtis na nas pustili fantje iz ansambla Franca Miheliča. Ne vem, če se bo dalo enostavno opisati — bili so izredno dobri. Minilo je že 14 dni, odkar so bili tukaj, a v ušesih mi še vedno zvenijo njihove melodije. To so pravi veseljaki. Mislim, da smo jih lepo sprejeli. Naša dvorana je bila natrpana do zadnjega kotička. Ne bi se rad spuščal v ocenjevanje, toda po mojem mnenju in mnenju mnogih drugih rojakov, so bili najboljši med vsemi, kar sem jih do zdaj poslušal tukaj. Zlasti mi starejši smo si ob njihovih melodijah krepko brusili pete, mladino pa so znali zadovoljiti z dobrimi rock melodijami. Ob koncu pa pravim: živel ansambel Franca Miheliča, pridite še kdaj nazaj!

Franc Kreiner, Edmonton, Alta, Kanada

DOPISI MLADIH

Pošiljam naročnino za Rodno grudo, ki mi je zelo všeč. Dopade se mi zlasti dopisovanje mladih dopisovalcev, ki tako lepo in stvarno pišejo. Le še pišite, naši dragi Slovenci, ki živite v tujem svetu, in ki vam je materin jezik še pri srcu. S tem tudi podpirate zavest našega kulturnega dejanja, ki nas predstavlja v svetu kot zaveden in zdrav narod.

Anton Skopin, Cleveland, Ohio, ZDA

VESELJE IN ŽALOST

Ko je bila objavljena v Rodni grudi moja življenjska zgodba, sem rekla, da bom napisala še kaj iz mojega življenja. Rada bi napisala, kako je bilo pred mnogimi leti, ko je po vsem svetu razsajala španska bolezen.

Res je bilo žalostno, ko so kar naprej zvonili zvonovi. Enega so nesli pokopat, drugega so že dajali na pare. Pri našem sosеду je umrl naš bratranec, ki se je oženil komaj tri tedne prej, star 22 let. To je bilo žalostno za mlado ženo in za staro mater, ki jo je imel tako rad. Midva z bratom sva mu bila za tovariša. Imel pa je tudi mlajšega brata, ki je bil takrat pri vojaki. In ko je brat prišel čez dve leti domov, se je poročil z vdovo pokojnega brata. Moj brat Ivan in jaz sva bila spet za tovarša. Odpravili smo se peš proti fari. Nevestin brat je prišel iz Amerike in od veselja začel streljati iz

Ivan Kramberger iz Duisburga v ZR Nemčiji, predsednik socialnega društva, s pismi, ki jih je prejel od naših rojakov po svetu potem, ko je bil o njem objavljen članek v naši reviji

revolverja. Krogla pa je zadela mojega brata v nogo pod stegnom, ženinu pa je obtičala v členku. Nesli so ga nazaj domov s kroglo v nogi. Šli so po zdravnika, ki je potegnil ven kroglo. Drugi dan smo se k poroki vozili s konjsko vprego.

Ko sem lani obiskala mojo rojstno hišo, mi je bilo v njej vse tuje. Ni bilo name in brata, ki sem ju pustila tam pred 49 leti. Prihajala je žlahta. Vsi so želeli videti teto iz Kanade. Med njimi je bil tudi bratranec, ki sem mu bila za tovarišico pri poroki.

Pozdravljam vse bralce Rodne grude po svetu!
Marija Hočevar,
Kirkland Lake, Ont., Kanada

ZA PRIJATELJICO

Pošiljam vam naslov moje prijateljice Rozalije, ki se je preselila v Avstralijo. Zdaj je tam že dve leti, stara je 13 let. Želim, da bi jo Rodna gruda razveseljevala, in da ne bi pozabila slovenskega jezika. Račun za naročnino pošljite meni.

Anica Žnidar, učenka 7. r., Oplotnica

POMOČI POTREBNI

Po objavi članka v Rodni grudi št. 12/78 »Socialno delo Ivana Krambergerja« sem dobil zelo veliko pisem od naših rojakov, ki žive po svetu. Vaša revija je mnogo pripomogla, da naši rojaki dobijo pomoč ali nasvet. Kot sem ugotovil iz pisem, si večina naših rojakov želi, da bi se lahko čimprej

vrnili v domovino. V imenu našega društva (Verein für hilflose Menschen NRW e. V.) bi prosil vse odgovorne dejavnike v domovini, da še bolj pomagajo pri vračanju v domovino.

Prosim tudi vse tiste, ki od mene še niso dobili odgovora, da naj še malo počakajo, ker ne morem odgovoriti vsem naenkrat.

Ivan Kramberger, Grunewald str. 100,
4100 Duisburg, ZR Nemčija

BOLNICA FRANJA

Pošiljam naročnino za Rodno grudo, ki je zelo lepa in zanimiva revija. Veseli me čitati pisma slovenskih rojakov z vseh delov sveta, ki mi vedno znova dokazujejo, da slovenska beseda ne bo zamrla.

Omenim naj, da sem doma iz Šmartna ob Dreti, v Ameriko pa sem prirajžala leta 1912 z mojo mamo, drugi od naše družine pa so bili tukaj že prej. Leta 1972 sem prvič obiskala rojstni kraj. Velika, velika sprememba. Ljudje zelo napredujejo, imajo dovolj industrijskih obratov, kjer so zaposleni moški in ženske.

Zanimivo je bilo opisano v Rodni grudi o partizanski bolnici Franja, ki sem jo tudi sama obiskala leta 1972. Z veseljem pa sem prebrala tudi sestavek o flosarskem paprikašu. Meni je to znano, saj so bili tudi moj oče flosar, predno so se preselili v Ameriko.

Josie Remitz, Sacramento,
Calif., ZDA

»Pregled sodelovanja SR Slovenije s slovenskimi izseljenci in njihovimi potomci v preteklih štirih letih dokazuje, da iz leta v leto zajema večje število slovenskih naselbin, društev in združenj, da se dviga na čedalje višjo raven tako na kulturnem kakor na drugih področjih, in končno, da se tudi sami izseljenci zavzemajo za nove oblike tega sodelovanja.«

To je eden izmed uvodnih odstavkov iz obsežnega poročila Slovenske izseljenske matice za letošnji občni zbor. Letos so namreč minila štiri leta od zadnjega večjega pregleda tega edinega slovenskega društva, ki je bilo že ustanovljeno s posebnim namenom, da neguje in razvija stike s pripadniki slovenskega naroda po vsem svetu. Slovenska izseljenska matica je v preteklih skoraj treh desetletjih delovanja navezala stike s slovenskimi izseljenci po vsem svetu, v domači javnosti pa je bila tudi pobudnik za kar najtesnejše sodelovanje z delavci, ki so odhajali na začasno delo v zahodnoevropske države in tudi v tem okolju začeli ustanavljati svoja kulturna in športna društva. Tako je doma spodbujala in usklajevala delo vrste organizacij in ustanov, ki so v svoje delo vključevale tudi delo z našimi ljudmi na tujem in seveda še posebej z izseljenci.

Med značilnostmi delovanja izseljenskih društev v tem obdobju lahko navedemo: zanimanje za kulturno delovanje v slovenskih društvih je iz leta v leto večje, nenehno raste zanimanje za učenje slovenskega jezika in za vključevanje slovenščine v redni šolski sistem, povečalo se je zanimanje potomcev naših izseljencev za študij v domovini staršev, raste pomen slovenskih radijskih oddaj in drugih informacijskih medijev, razrašča se skrb za ohranitev narodnostne dediščine v tujem okolju... Temelj delovanja večine izseljenskih društev je torej kulturna ustvarjalnost, tako lastna kakor tista, ki nastaja v sodelovanju z domovino.

Občni zbor Slovenske izseljenske matice, o katerem bomo še poročali, je tudi priložnost za pravilno ovrednotenje teh izseljenskih kulturnih dejavnosti, ki vsekakor predstavljajo pomemben del slovenske kulture kot celote.

Jože Prešeren

UNIVERZA EDVARDA KARDELJA

Še več dni po smrti Edvarda Kardelja, velikega jugoslovanskega državnika in misleca, ki je umrl 10. februarja, so prejemali predsednik Tito in družbenopolitične skupnosti v vsej državi številne brzojavke z vsega sveta z izrazi globokega sožalja.

Predsedstvo republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je predlagalo za novega člana predsedstva Jugoslavije Sergeja Kraigherja, dosedanjega predsednika predsedstva Slovenije. Podprlo pa je tudi predlog, da bi se Center za razvoj samoupravljanja in ljubljanska univerza poimenovala po Edvardu Kardelju.

DOMAČA NAFTA JE VREDNA VEČ

Nafta je vse bolj dragocena surovina v svetu, zato je še toliko bolj dragocena vsaka tona te tekočine, ki je načrpano doma v Jugoslaviji. Letno je načrpano približno 4 milijone ton. Velika finančna sredstva vlagamo tudi v nadaljnja raziskovanja, ki so ponekod pokazala že obetavne rezultate. Obsežne raziskovalne naloge opravljajo naša podjetja na območju Jadrana, kjer so že odkrili večje količine zemeljskega plina.

IDRIJA IŠČE REŠITEV

Aprila letos sta minili dve leti, odkar so v Idriji zaradi krize na svetovnem tržišču živega srebra ukiniteli proizvodnjo in začeli izvajati sanacijski program rudnika. Po predlogih naj bi ohranili vse rudniške naprave, ki naj bi v primeru ugodnejših cen te surovine omogočile obnovo rudnika, ki je edini te vrste v Jugoslaviji in ki sodi tudi med tri največja nahajališča živega srebra na svetu. Njegov nadaljnji obstoj bodo, kot zdaj kaže, zagotovili z zakonom.

KAJUHOVE NAGRADE

Ob 35-letnici smrti Karla Destovnika-Kajuha je založba Borec počastila spomin nanj s podelitvijo tradicionalnih Kajuhovih nagrad, namenjenih delom, ki razvijajo tradicijo revolucije in narodnoosvobodilnega boja. Letos so te nagrade prejeli: Vodnik po partizanskih poteh, ki ga je več let priprav-

Na majskem izletu (foto: Janez Zrnc)

ljala skupina 28 avtorjev, Miha Klinar za pesniško zbirko Novembrska balada 1944 in Janez Povše za monodramo Izvolite, tovariš Marjan, ki govori o partizanskem invalidu.

NAŠA UMETNOST NA PORTUGALSKEM

V februarju so v galeriji Gulbenkian v Lizboni odprli razstavo sodobne jugoslovanske umetnosti. Razstava z velikim uspehom že dalj časa potuje po vsej Evropi, svojo krstno predstavitev pa je imela v Madridu. Slike za to razstavo je izbral ravnatelj ljubljanske Moderne galerije Zoran Kržišnik.

VEČ AVTOMOBILOV KOT TELEFONOV

Danes imamo v Sloveniji 11 telefonov na 100 prebivalcev, do konca tega srednjeročnega obdobja, do leta 1985, pa naj bi jih imeli še enkrat več. Slovenija pa je v tem pogledu še na najboljšem med jugoslovanskimi republikami. Jugoslavija je tako ena redkih držav na svetu, ki ima glede na število prebivalcev več avtomobilov kakor pa telefonov.

V JUGOSLAVIJO NA SONCE

Zanimanje za turistično sezono v Jugoslaviji — sodeč po izjavah vodilnih zahodnonemških turističnih agencij — je tudi letos zelo veliko. Predstavniki Turistične zveze Jugoslavije

so imeli v februarju več razgovorov v vseh večjih mestih v ZR Nemčiji, hkrati pa je frankfurtska komercialna banka, ki redno spremlja in objavlja podatke o gibanju cen, zatrdila, da bo Jugoslavija letos poleti najcenejša država množičnega turizma v Evropi. Naši turistični predstavniki so sporočili, da bodo letos hotelske cene za 5 do 10 odstotkov višje kot lani, zaradi ugodnejšega razmerja marke do dinarja pa zahodnonemški turisti tega sploh ne bodo občutili.

LITOSTROJ V SALVADORJU

V konkurenci številnih znanih svetovnih proizvajalcev dvigal je ljubljanski Litostroj dobil naročilo za opremo hidroelektrarne na reki Lempi v Salvadorju. Štiri žerjave, največji bo imel nosilnost 460 ton, bodo kupcem izročili v drugi polovici prihodnjega leta. Predstavniki Litostroja so pred nedavnim podpisali pogodbo v vrednosti 1.600.000 dolarjev.

20 LET »DELA«

Osrednji slovenski dnevnik Delo praznuje letos dvajsetletnico izhajanja, saj je znano, da je ta dnevnik nastal 1. maja 1959 po združitvi »Ljudske pravice« in »Slovenskega poročevalca«. »Delo« zdaj izhaja v redni nakladi prek 90.000 izvodov, že za letos pa načrtujejo, da bodo presegli redno naklado 100.000 izvodov dnevno.

JUGOSLAVIJA IN SVET

OBRISI DOMA IVANA CANKARJA

Trenutno največje ljubljansko gradbišče, zidava kulturnega doma Ivana Cankarja, uspešno napreduje. Samo ogrodje stavbe se že bliža končnemu videzu, hkrati pa dokončujejo načrte za notranjo opremo. Velik del opreme bodo kupili tudi v tujini — tako bodo npr. odrsko opremo kupili v Veliki Britaniji, orgle v Berlinu itd. Do junija naj bi bila v celoti zaključena gradbena dela.

NA MT. EVERESTU 25. MAJA

Konec februarja je odšla na pot v daljni Nepal, kot smo v daljšem prispevku poročali že v prejšnji številki, jugoslovanska himalajska odprava. Skupno sodeluje v odpravi 30 ljudi. V razgovorih za časopise pred odhodom so predstavniki odprave povedali, da je njihova tiha želja, da bi se povzpeli na najvišjo goro sveta, na Mt. Everest 25. maja, na dan mladosti in na rojstni dan predsednika Tita.

VERSKI TISK OB SMRTI EDVARDA KARDELJA

Kardeljeve smrti se je spomnil in mu posvetil več člankov in sestavkov tudi verski tisk, ki izhaja na območju SR Slovenije. Tako je slovenski verski tednik »Družina« zapisal, da Cerkev na Slovenskem visoko ceni in bo ohranila v spominu pokojnikov delež pri vzpostavitvi diplomatskih odnosov med apostolskim sedežem in jugoslovansko vlado. Trajno vrednost, je dodala »Družina«, imajo tudi njegova prizadevanja za čim večjo enakopravnost vernikov in verskih skupnosti v naši domovini. Hkrati je poročal list o sožalnih brzojavkah slovenskih škofov. V posebnem članku poroča list, da so se udeležili pogrebnih svečanosti v Ljubljani med drugimi delegacijami tudi zastopniki katoliške cerkve in da je bil med člani diplomatskega zbora na pogrebu tudi apostolski pronuncij v SFRJ nadškof Michele Cecchini. Cerkev na Slovenskem pa so zastopali vsi slovenski škofje. Kot je poročala »Družina«, so se na mariborskem oddelku ljubljanske teološke fakultete zbrali študentje in profesorji na posebni žalni komemoraciji.

POVSOD DOBRODOŠEL IN SPOŠTOVAN GOST

Predsednik Tito je februarja obiskal štiri arabske države: Kuvajt, Irak, Sirijo in Jordanijo. Ta obisk je v svetu vzbudil izredno pozornost. Po svoje je senzacionalno delovalo že dejstvo, da se je 86-letni jugoslovanski predsednik odpravil na tako dolgo in naporno potovanje; obiskal je države, ki so tako ali drugače globoko in celo usodno zapletene v bližnjevzhodno krizo; in ne nazadnje gre za države, katerih politike se med seboj zelo razlikujejo, in dejstvo, da je bil predsednik Tito enako dobrodošel in spoštovan gost v vsaki od njih, je še en zgovern dokaz, kako velik ugled uživa ta človek povsod, ne glede na politično obarvanost in naravnost posameznih režimov.

Glavni pomen tega potovanja je bil osredotočen na tri teme: gospodarsko sodelovanje, reševanje bližnjevzhodne krize in položaj v neuvrščnem gibanju.

Gledano s stališča gospodarskih interesov Jugoslavije sta bila pomembna zlasti obiska v Kuvajtu in Iraku. Kuvajt je sicer majhna država, le nekaj večja od Slovenije, je pa najbogatejša država na svetu, ki se dobesedno valja v milijardah dolarjev. Vir tega bogastva je seveda ocean nafte, skrit pod puščavsko površino. Kuvajt ima torej ogromno denarja in velikanske razvojne načrte, za uresničitev katerih pa mu manjka strokovnjakov, tehnikov, znanja, izkušenj... kar vse pa ima Jugoslavija. Možnosti za sodelovanje med kuvajtskim bogastvom in jugoslovanskim znanjem so zares velike. Precej je tudi že storjenega; jugoslovanska podjetja in strokovnjaki so v Kuvajtu že uresničili nekaj zelo zahtevnih gradbenih načrtov; zgradili so na primer vrsto velikanskih vodnih stolpov, rezervoarjev, nekaj pomembnih vojaških objektov itd. Titov obisk je razvoj sodelovanja še spodbudil.

Nekaj podobnega kot za Kuvajt, velja tudi za Irak. Tudi ta dežela, ki leži na tleh svetopisemske Mezopotamije, je bogata, ker ima veliko nafte. Jugoslavija uvaža iz Iraka kar polovico svojega uvoza nafte — 5 milijonov ton letno. Med sedanjim obiskom je bilo sklenjeno, da bo Irak še povečal dobave nafte Jugoslaviji, kar je še posebej pomembno tudi zato, ker nam jo prodaja po zelo ugodni ceni. Sicer pa je Irak največji jugoslovanski gospodarski partner med vsemi državami v razvoju.

Titov obisk je bil zelo pomemben tudi s političnega vidika. Predsednik je v vseh štirih prestolnicah — Kuvajtu, Bagdadu, Damasku in Amanu — opozarjal, da morajo biti Arabci enotni, če želijo, da bo slišati njihov glas in da bodo drugi upoštevali njihove interese. Ti njegovi pozivi k enotnosti arabskega sveta in k temu, da morajo vsi Arabci zahtevati tako rešitev, ki bo upoštevala tudi pravice Palestincev, so povsod naleteli na močan odmev in prav gotovo prispevali h krepitvi arabske enotnosti.

Izreden odmev so povsod imele tudi Titove analize stanja v neuvrščnem gibanju. Predsednik, ki je eden od ustanoviteljev in duhovnih očetov tega gibanja, je pozval svoje gostitelje, naj se kar najbolj dejavno vključijo v prizadevanja večine neuvrščnih držav, da bi se uprle pritiskom blokov in poskusom zasejati razdor med neuvrščnimi državami. Neuvrščeno gibanje, je poudarjal predsednik Tito, mora ohraniti svojo popolno neodvisnost in samostojnost, biti mora enotno in akcijsko sposobno.

Kuvajtski emir Al Sabah, iraški predsednik Al Bakr, sirski predsednik Al Asad in jordanski kralj Husein so se povsem strinjali s Titovimi ocenami in zagotovili, da bodo njihove države storile vse za krepitev gibanja neuvrščnosti. To je seveda izredno pomembno, saj je med neuvrščeni kar 21 arabskih držav, izbor držav, ki jih je obiskal Tito, pa predstavlja takorekoč vse politične in družbene odtenke v arabskem svetu.

V celem je to potovanje mogoče brez pretiravanja oceniti kot velik in pomemben uspeh jugoslovanske neuvrščene politike in osebno predsednika Tita.

V GRADIŠČU v Slovenskih goricah je bilo republiško srečanje pesnikov in pisateljev — začetnikov. Priredila ga je zveza kulturnih organizacij Slovenije v sodelovanju s kulturno-umetniškim društvom Ernestek Golob-Peter v Gradišču in ga posvetila dvema obletnicama, stoletnici rojstva pesnika Josipa Murina in stotridesetletnici Franceta Prešerna. Na srečanju je sodelovalo petnajst avtorjev, najzslužnejšim organizatorjem in prirediteljem pa so podelili praktična darila.

Iz stare osnovne šole v JARENINI bodo še letos uredili prostore za nov sodoben vrtec za 25 otrok. Krajanje Jarenine, oddaljene približno 15 kilometrov od Maribora, so iz namenskih sredstev prvega mariborskega samopriskpevka uredili celo stavbo, nov vrtec pa bo zadostil potrebam kraja po otroškem varstvu.

Lani so novatorji železarne na JENSENICAH s tehničskimi in tehnološkimi izboljšavami ustvarili 28 milijonov čistega novacijskega dohodka in prejeli 838 tisoč dinarjev posebnih nadomestil. Pri uvedbi tehničnih izboljšav je sodelovalo 184 avtorjev, večinoma delavcev neposredne proizvodnje.

JEZERSKO je dobilo sodobno šolo za vrtcem, avtomatsko kegljišče pri Kazini, hotel, asfalt na nekaterih krajevnih poteh in smučarsko vlečnico. Tu so se združila delo in sredstva krajanov in organizacij združenega dela, predvsem Centrala iz Kranja in gozdnega gospodarstva. Lani so vgradili asfalt na 1800 metrih krajevnih potov. Združili so del naselja, zbrali 9 milijonov starih dinarjev in opravili nad 500 prostovoljnih delovnih ur, skupščina občine pa je primaknila 18 starih milijonov dinarjev. Letos bodo uredili tudi igrišče za predšolske otroke ob vrtcu, v prihodnje pa še pokopališče in kabelsko povezavo Jezerskega z dolino.

V KRANJU je bil že tradicionalni »teden slovenske drame«, ki ga že vrsto let uspešno in odmevno prireja domače Prešernovo gledališče, denarno omogočata slovenska in kranjska kulturna skupnost, letošnja pokroviteljica pa je bila tovarna Sava iz Kranja. Prireditelj je omogočila kar se da izčrpen in strnjen razgled po najnovejši slovenski dramski ustvarjalnosti, saj so na njej razen ljubljanske Drame sodelovala vsa slovenska gledališča.

Skok v pomlad (foto: Miško Kranjec ml.)

V okviru omenjenega tedna je bila v Kranju okrogla miza o sodobni slovenski dramatik, fotoreporterji so imeli razstavo gledališke fotografije, na letnem občnem zboru pa se je sešlo združenje slovenskih dramskih umetnikov.

Iskra — Elektromehanika iz KRANJA načrtuje letos naložbe v skupni vrednosti treh tisoč milijonov dinarjev. V Kranju bodo nadaljevali z razvojem telekomunikacij, kar je usklajeno s prednostnimi nalogami srednjeročnega plana razvoja Jugoslavije in Slovenije. S to naložbo bodo povečali in posodobili proizvodnjo, dvignili pa bodo tudi produktivnost dela.

Slovenski planinci so se ob praznovanju 200-letnice prvega vzpona na Triglav zavzeli, da je treba čimprej povečati planinski dom na KREDARICI, najbolj obiskano postojanko v osrčju triglavskega pogorja. Posodobitev Triglavskega doma na Kredarici bo veljala okrog 70 milijonov dinarjev, ki jih investitor Planinsko društvo Ljubljana-Matica ne more zagotoviti. Nalogi bo kos splošna vseslovenska akcija delovnih ljudi in občanov ter združenega dela. Ena od oblik zbiranja denarja je tudi uporaba najrazličnejših obveznic, tudi od posojila za ceste. Časa za razmišljanje ni na pretek. Do 1. maja naj bi bila akcija končana, julija pa bi se na Kredarici že začela pripravljala dela. Kljub po-

sodobitvi bo Kredarica še vedno ostala naravni, kulturni in nacionalni spomenik.

V LEVCU pri Celju so pričeli graditi otroški vrtec, ki bo veljal štiri milijone dinarjev. Že lansko leto so krajanje zanj s prostovoljnim delom izkopali temelje in jih zabetonirali; v delo so vložili nad tisoč ur. Denar za vrtec sta prispevali skupnost otroškega varstva žalske občine in krajevna skupnost Petrovče.

V LOKVI na Krasu so odprli nov vodovod, ki bo z vodo oskrboval Lokve in Prelože, delno pa tudi območje krajevne skupnosti Divača in Sežano. Vodovod, ki so ga gradili več kot štiri leta, je veljal 40 milijonov dinarjev. Levji delež te vsote so zagotovili v krajevni skupnosti s samopriskpevkom in prostovoljnim delom, veliko pa so prispevale tudi nekatere delovne organizacije. Poleg vodovoda so v Lokvi dočakali še eno pomembno pridobitev: odprli so namreč telefonsko centralo s 160 priključki, ki bo krajevni skupnosti omogočila boljšo povezavo s svetom.

Da bi obogatili našo turistično ponudbo se je turistična zveza Slovenije v LJUBLJANI v sodelovanju s turistično zvezo Jugoslavije in delovne organizacije Orbital odločila izdati jugoslovansko turistično propagandno long-play gramofonsko ploščo pod imenom Jugoslavija. Na plošči bodo

najuspešnejše melodije narodne in zabavne glasbe Jugoslavije. To ploščo naj bi odkupile predvsem jugoslovanske potovalne agencije ter večje hotelske hiše in jih poklonile svojim gostom. Na njej bo 14 melodij, med drugimi Avsenikova Na Robleku, Žabe Slovenskega okteta in Dan ljubezni ansambla Pepel in kri.

V LJUBLJANI so odprli nov hotel Holliday Inn poleg hotela Union na Miklošičevi ulici. V novem osemnadstropnem hotelu luksuzne kategorije je šest apartmajev, 70 enoposteljnih in 57 dvoposteljnih sob. Poleg aperitiv bara, bazena, trim kabineta in drugih prostorov so v hotelu tudi štiri konferenčne dvorane in podzemno parkirišče za 100 avtomobilov.

Na nedavnem seminarju »povezovanja fizike in kemije« so sklenili, da bodo v LJUBLJANI ustanovili novi center Unesco za kemijsko izobraževanje in raziskovanje. Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo Unesco je doslej osnovala številne centre za večino znanosti, le kemija doslej še ni imela svojega centra v svetovnem merilu. Ustanovitev centra prav v Ljubljani pomeni priznanje ljubljanski fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, kjer deluje center, ki se ukvarja z razvojem metod naravoznanstvenega in posebej kemijskega izobraževanja ter s prenosom raziskovalnih spoznanj v usmerjeno izobraževanje.

Na stezi brniškega letališča pri LJUBLJANI je po 23 letih ponovno poletelo jadralno letalo, izdelano v slovenski tovarni. Poleg letala Dirk-Glaser 100 Elan, imenovanega po konstruktorju ter obeh proizvajalcih, si ga je ogledalo mnogo ljubiteljev letalstva. Generalni direktor Elana Dolfe Vojsk je povedal, da bodo v tem letu izdelali približno 25 takih letal, večina pa bo, kot je že dogovorjeno, odšla v tujino. Letalo ima razpon kril 15 metrov, površino 11 kv. metrov, vitkost 20,5, dolgo pa je 7 metrov.

Mestni izvršni svet v LJUBLJANI je sprejel sklep, da lahko islamska verska skupnost v Ljubljani zgradi džamijo in to v okviru površin namenjenih za verske objekte, ki jih omejujejo Žale, Žalska ulica in Savska cesta. Islamska verska skupnost je želela zgraditi džamijo ob križišču Pokopališke in Šmartinske ceste, kjer so zdaj park in športni objekti.

Delavci Lesnine, proizvodne trgovske organizacije s področja pohištva in lesnih izdelkov v LJUBLJANI, so proslavili 30-letnico obstoja delovne organizacije. Ob tej priložnosti jim je predsednik skupščine mesta Ljubljane Marjan Rožič izročil red dela z zlatim vencem, s katerim jih je odlikoval predsednik republike Josip Broz Tito. Lesnina zaposluje več kot 2500 delavcev v 13 temeljnih organizacijah s skupno 69 poslovnimi enotami in petnajstimi predstavništvi. V tujini nastopa s sedmimi podjetji in sedmimi montažnimi tovarnami pohištva v ZDA.

V Mlekoprometu v LJUTOMERU so pričeli z gradnjo nove mlekarne. Zagotovila bo odkup in predelavo mleka iz primarne kmetijske proizvodnje, ki je v preteklem letu dosegla 7 milijonov litrov mleka. Z obnovitvijo sirarne se bo zmogljivost dnevne predelave mleka povečala od 30 na 80 tisoč litrov. Mlekopromet je doslej prodajal predvsem na slovenskem tržišču in se je šele v zadnjem času uveljavil tudi na tujem. Z obnovitvijo topilnice sirov se bo zmogljivost predelave povečala s 100 na 400 ton. Hkrati bodo povečali tudi skladiščne prostore za trde sire, od 180 na 500 ton stalnih zalog.

Na mednarodni licitaciji je EM-Hidromontaža v MARIBORU kot najugodnejši ponudnik dobila delo za izdelavo celotnega cevovoda z vso opremo od črpalk do armature v tovarni vagonov, ki jo gradijo v Araku, 288 kilometrov od Teherana, v vrednosti pol milijona angleških funtov. Zdaj čakajo še na drugi del licitacije za isto gradbišče, in sicer za delo pri gradnji zunanjšega cevovoda, kar bi bil dvakrat večji posel od že pridobljenega.

V MARIBORU so se dogovorili, da bodo podprli zamisel, da še dva mejna prehoda dobita označbo mednarodnih prehodov. To bosta mejna prehoda Trate in Jurij. Vsi minimalni pogoji, ki so potrebni za učinkovit promet potnikov in blaga čez državno mejo in tudi potreben strokovni kader, bodo zagotovljeni do junija 1979. To bo le nadaljevanje že začete poti, saj sta že oba mejna prehoda v največji gneči opravljala vlogo mednarodnega mejnega prehoda. Najbolj prav pa bosta prišla, ko bo na vrsti rekonstrukcija mejnega prehoda Šentilj.

MIRA CERAR-DANILOVA, gledališka umetnica in nekdanja profesorica akademije za gledališče, film in televizijo, je umrla v Ljubljani v 80. letu življenja. Kot hči igralca, režiserja in publicista Antona Cerarja-Danila je že v zgodnji mladosti nastopala na odrskih deskah v predstavah za otroke, polnih 60 let pa je bila eden od stebrov dramskega ustvarjanja na Slovenskem. Rasla in umetniško je dozorevala v širokem razponu vlog na odrskih deskah, serijo izrednih vlog pa je odigrala tudi v radijskih in televizijskih dramah. Za svoje uspehe je prejela dve Prešernovi nagradi (1948. in 1955. leta) in leta 1973 Borštnikov prstan za življenjsko delo.

ANA PUSAR-JERIC, solistka ljubljanske Opere, je za uspele stvaritve prejela nagrado Prešernovega sklada, ki so jo letošnji februar podelili sedemnajstim zaslužnim Slovincem, v minulem letu pa je na mednarodnem tekmovanju opernih pevcev v Italiji dosegla drugo mesto. Pevka se bo odzvala vabilu radiotelevizije v Dresdenu in bo te dni nastopila skupaj z znanim opernim pevcem Yamagijem Yoshihishom.

JANEZ ZORKO, slovenski kipar, je nadvse uspešno razstavljal v središču Pariza, v Galeriji 222. Njegove male skulpture so iz bron, marmora, ebenovine in pušpanovine, ki je tako rekoč njegova posebnost. Pravi, da ga v lastnih dela ne zanima »človek, ki bi hotel«, temveč »človek, ki hoče«, glavna značilnost njegovih del pa je presenetljiva toplina. Zorko je v Franciji, kjer ga obsipajo z vabili za razstave, prejel že mnoga priznanja, stalno pa razstavlja v Galeriji Convergence v Nantesu.

MATJAŽ VIPOTNIK, 34-letni akademski slikar iz Ljubljane, diplomant milanske Brere in lanskoletni nagrajenec Prešernovega sklada za oblikovanje plakatov, je za udeležbo na VII. mednarodnem bienalu v Varšavi prejel diplomu.

BOJAN ADAMIČ, skladatelj in dirigent in letošnji Prešernov nagrajenec: »Kakšna bo Ljubljana 2000? Promet bo treba urediti. Če ne bomo dočakali obvoznic in vpeljali helikopterjev, da bi prešli razdaljo enega kilometra prej kot v eni uri, kar se dogaja danes, bo pač treba kaj temeljiteje predelati ali celo koga, ki odloča o prometu, zamenjati...«

OTROCI SO NAJVEČI

LETO 1979 JE MEDNARODNO LETO OTROKA

Generalna skupščina OZN je leto 1979 proglasila za mednarodno leto otroka in s tem želela poudariti potrebo po posebni skrbi v okviru splošnih prizadevanj za hitrejši in enakopravnejši gospodarski in družbeni razvoj v svetu.

Vsekakor potrebuje sleherni otrok ljubezen in razumevanje, da bi se mogel vsestransko in skladno razvijati. Tako pravi med drugim deklaracija o pravicah otroka, stara dvajset let, nanjo pa se bodo ljudje širom po svetu letos najbrž še večkrat spomnili, ko bomo lahko spriči posebnega poudarka tekočega leta kot posamezniki ali družno pripomogli k temu, da bodo dnevi naših in vseh otrok srečnejši. Da bi bile razmere, v katerih preživljajo otroci svoje otroštvo v različnih krajih, predelih in različnih državah, kar se da izenačene v dobrem.

GRE ZA VSESTRANSKO OBLIKOVANJE

Jugoslovanska vlada je za obeležje mednarodnega leta otroka ustanovila poseben odbor, ki mu predseduje članica predsedstva zvezne konference SZDL Zora Tomič, ki sicer vodi delo sekcije za zdravstveno in socialno politiko zvezne konference. Glede največjega dolga družbe in posameznika do naših otrok pravi Zora Tomičeva:

»Skrb za otroke je že iz narodno-osvobodilnega boja sestavni del naših družbenih prizadevanj za svobodno, bogato življenje delovnih ljudi naše dežele. Tudi to, kar danes delamo, je uresničevanje teh ciljev v razmerah današnjega časa, ko smo ne samo materialno bogatejši, temveč imamo tudi več znanja o potrebah otroka in možnosti, da jih zadovoljimo, in nam samoupravno urejanje vseh družbenih problemov daje nove pobude tudi za družbeno skrb za otroke.«

V jugoslovanskem odboru je 35 znanih družbenopolitičnih delavcev, znanstvenikov in kulturnih ustvarjalcev. Ta odbor bo letos spodbujal različne aktivnosti v prid otrokom, še posebej pa bo spodbujal strokovne delavce, ki se dnevno ukvarjajo z otroki, da se jim temeljito posvete, kulturne delavce, da še bolj bogate življenje otrok in prispevajo k vsestranskemu oblikovanju otrokove osebnosti, proizvajalce, da začnejo drugače razmišljati o otroku kot potrošniku...

»Različni mediji — od TV dalje — imajo letos še posebno priložnost kritično oceniti svoje delo glede na otroke,« pravi Zora Tomičeva, »in enako velja tudi za telesnovzgojne delavce. V letošnjem letu se bo treba še posebej povprašati, kako je s šolsko reformo, kaj je z zdravstveno zaščito, kako skrbimo za otroke brez staršev, kaj je z otroki delavcev iz drugih republik in pokrajin...«

Letos bomo vso našo dejavnost, namenjeno otrokom, razvijali v dveh smereh: v razširjanje in bogatenje vsebine ter oblike vzgoje, izobraževanja, zdravstva — in vsestranskega duhovnega in fizičnega razvoja otrok. Težišče dejavnosti bo v krajevnih skupnostih in občinah, nosilci aktivnosti pa bodo samoupravne interesne skupnosti in družbenopolitične in družbene organizacije. Njihovo delo bodo usmerjali in usklajali posebni odbori, ki jih že ustanavljajo pri občinskih konferencah SZDL.

Jugoslovanski odbor ne bo neposredni organizator posebnih prireditev — v njegov akcijski program so vključene nekatere prireditve republik in pokrajin, mest, delovnih organizacij, otroških časopisov, akcij društev, radija, televizije in drugih — ker je sklenjeno, naj bodo organizatorji tisti, ki jim je to družbena naloga in odgovornost. Šlo bo za vsakoletne prireditve — kulturne festivale, športna

tekmovanja, gospodarske sejme, akcije za dobro igrabo in knjigo, pesem ali slikanico. V delovni program so vključeni tudi različni kongresi in posvetovanja kot oblika strokovnega usposabljanja, izmenjave izkušenj in znanja, kako bi izboljšali družbeno skrb za jugoslovanskega otroka.

DELEŽ SR SLOVENIJE

»V Sloveniji smo predvsem s pomočjo samoprispevkov uspeli že močno razširiti materialno osnovo za družbeno varstvo in vzgojo otrok,« pravi Tilka Blaha z republiške konference SZDL. »Občani so s tem, da so se odločali za samoprispevek in da se vključujejo kot mentorji v razne oblike dejavnosti med otroki (v okviru vrtcev, celodnevni šol, dejavnosti Rdečega križa, raznih društev itd.) dokazali svojo veliko pripravljenost, ko gre za dobrobit otroka. Le-to pa bi morali v bodoče še načrtneje usmerjati in razvijati.«

V SR Sloveniji bo glavni poudarek letošnjega mednarodnega leta otroka na otroškem varstvu; novi zakoni o predšolski vzgoji in varstvu otroka nalaga vzgojnovarstvenim ustanovam, da se v bodoče razvijajo kot odprti centri za predšolsko vzgojo in da preko različnih oblik in programov zajamejo vse predšolske otroke v krajevni skupnosti. To pomeni, da bodo razen »klasičnih« zaprtih oblik vzgojnovar-

Skrb za najmlajše mora biti še večja (foto S. Busič)

ČJE BOGASTVO

stvenega dela — tudi zunaj svojih prostorov (stanovanjski bloki), v organizacijah združenega dela, kjer že odpirajo, predvsem tovarne, oddelke otroškega varstva.

»Kakšnih posebnih akcij ne bo v tem letu,« pravi tajnik slovenskega odbora za mednarodno leto otroka Franc Sedmak, »pač pa bo vse v znamenju temeljite inventure vsega doslej opravljenega, krepitve akcij, ki so v teku in prizadevanj, da bi nadomestili še tisto, česar nismo storili.«

Tako bo posebna skrb veljala področju slovenske zakonodaje, ki zadeva otroka, njenem izpopolnjevanju in dopolnjevanju. Republiški zavod za zdravstveno varstvo bo okreplil preventivno službo, se pravi, da bo treba urediti šolske dispanzerje, okrepiti šolsko zdravstveno službo, pomnožiti vrste šolskih zdravnikov... V načrtih je zajeta tudi prehrana šolarjev, ki ni povsod ustrezna... Skupno z zdravstvenim varstvom naj bi poenostavili postopke za zdravniške preglede in potrdila, ko gre za odobritev bolniškega staleža in ponovni sprejem otroka v vrtec. Poiskali pa bi lahko tudi druge možnosti za varstvo otroka v času rekonvalescence, ko bi namesto zaposlenih staršev bil z otroki lahko kdo drug, na primer »babica na posodo« iz vrst upokojenk morda...

Vida Rudolfova z republiške zveze otroškega varstva pravi:

»Mednarodno leto otroka je za nas pravzaprav pobuda, da pregledamo, kaj je storjenega, in ugotovimo, kje so še bele lise, ki jih je treba potemnit.«

Poudarja nujnost, da je prav pričeti skrbeti za otroka že pred njegovim rojstvom in ga pozorno spremljati do njegove poklicne vključitve v družbo. Med novosti na Slovenskem prištevamo tako lahko paket za novorojenčka, v katerem bodo oblačila in potrebščine za nego izbrana med najboljšimi, kar zmorejo izdelati domači proizvajalci. Ker je najboljše komaj dobro za otroka — kot pravi star pregovor —, bo to lepa spodbuda domači industriji otroške konfekcije, da še temeljiteje skrbi za kakovost izdelkov.

V Celju bo letos poseben sejem kakovostnih in vzgojnih igrac, na nedavni razstavi učil v Ljubljani pa je bila posebna skrb namenjena pripomočkom za predšolsko jezikovno vzgojo slovenskih otrok, zlasti otrok, ki ne živijo v domovini. Republiški zavod za otroško varstvo pripravlja tudi zajeten paket učnih pripomočkov za 80-urni program zdomskih otrok, ki se ga bodo razveselile učiteljice slovenskega dopolnilnega pouka na tujem. Junija bo v Mariboru dvodnevni posvet o jezikovni vzgoji predšolskega otroka in ob njem razstava pripomočkov, zatem v Beogradu in Cavtatu posvetovanja o problemih predšolskega otroka, tako imenovani Derčevi

dnevi (po znanem zdravniku dr. Derču) pa bodo obravnavali problem vedno številnejših prometnih nesreč in poškodb otrok.

NALOGI NA MEDNARODNEM TORIŠČU

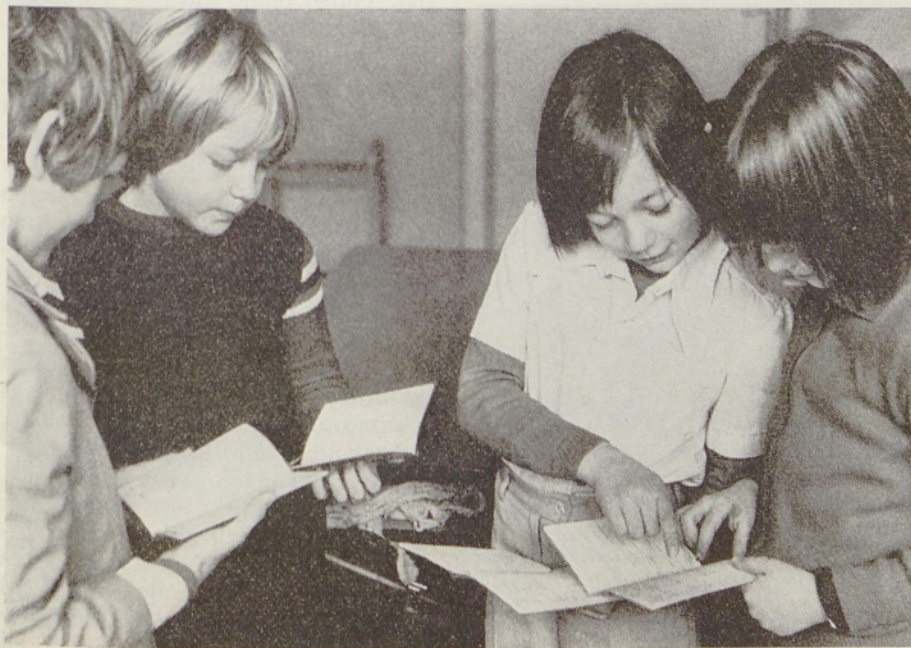
To leto je priložnost, da svetu — zlasti še deželam v razvoju in nevrščenim deželam — predstavimo naše izkušnje v družbeni skrbi za otroke od narodnoosvobodilnega boja do danes. »Naš odbor bo spodbudil k skupni solidarnostni akciji vseh jugoslovanskih otrok — k darilu v tem letu najbolj prizadetim otrokom v osvobojenih deželah Afrike,« pravi Zora Tomičeva.

Človeštvo dolguje otroku vse boljše, kar premore. Toda položaj otrok v svetu, zlasti v nerazvitem delu sveta, nas mora skrbeti, smrtnost otrok je največja v najsiromašnejših deželah in predelih sveta. Jugoslavija je bila vedno prva med deželami, ki se je zavzemala za to, da bi razviti svet pomagal manj razvitemu in nerazvitemu; zato lahko pričakujemo, da bo naša aktivnost v mednarodnem letu otrok posebej namenjena prizadevanju, kako pomagati otrokom, ki trpijo lakoto, ki živijo v neustreznih higienskih razmerah.

Sodimo med tiste dežele, ki prispevajo prav prek UNICEF za konkretne aktivnosti v prid otrokom. Tako smo dali že svoj prispevek 185.000 dinarjev UNICEF za mednarodno leto otroka, prodali smo 1.300.000 njegovih novoletnih voščilnic. Na predlog republik in pokrajin pa bo jugoslovanski odbor začel veliko solidarnostno akcijo vseh jugoslovanskih otrok za izgradnjo objekta za otroke v eni izmed dežel v razvoju.

Tako že potekajo pod geslom »Otroci so naše največje bogastvo«, ki ga je ob lanskoletnem tednu otroka izrekel Maršal Tito, dejavnosti v zveznem in slovenskem merilu: za izenačene pogoje za rast in razvoj rodov naših otrok. Mednarodno leto otroka naj bi omogočilo uspešno sklenjeno srednjeročno obdobje, posredovalo nova spoznanja in ugotovitve za naslednje, v katerem bo še očitnejša skrb za otroka in seveda omogočilo temeljit pregled nad uresničevanjem pravic slehernega našega malčka.

Jagoda Vigele

Prva spričevala (foto J. Zrnec)

MED KOLPO IN GORJANCI

BELA KRAJINA VAS VABI

»Ne morem si kaj, ampak onkraj tega hribovitega, oblega zidu, ki je svojčas skupaj z Vojno krajino pomenil zadnjo obrambo turškim naletom proti severu, onstran, kjer se odpre sončna belokranjska deželica, vse druge občutke in znanja zmeraj znova preplavi en sam mogočen vtis — spet tisti o neštetosrediščnosti slovenskega sveta. Res vidim zelenega Jurija in bleščeče bele platnene noše, slišim zvonke Župančičeve verze, noge same zaplešejo v kolo »za lepo Anko«, vonjam tudi trpki, pa vendar prijazni in topli duh steljnikov, celo vrle in staroslavne metliške gasilce z vsemi mestnimi požari nosim v glavi. Čez vse pa je vseeno odlična in jasna podoba svobodne partizanske Bele krajine. Kajti tod se je 1944 izoblikovalo dovolj trdno svobodno ozemlje; skupaj z bližnjimi kočevskimi gozdovi, kjer so skrite domovale vodstvene skupine slovenskega upora z mnogimi tehničnimi bazami, je postalo zibelka nove slovenske države.«

Tako je v uvodnem odstavku na kratko opisal svoja občutja o Beli krajini avtor besedila nove, doslej morda najlepše, monografije o Sloveniji Matjaž Kmecl. Knjiga nosi naslov Zakladi Slovenije in v njej je v sliki in besedi razkritih tudi nekaj belokranjskih zakladov — od pisanic do spomenikov narodnoosvobodilnega

boja, od etnografskih posebnosti do tenkočutnih Župančičevih verzov.

Od značilne belokranjske domače obrti, od starih običajev in navad je resda ostalo le še malo, toda nekaj od vsega tega je še. »Preje«, o katerih je pel tudi Oton Župančič, so že izumrle, in tudi bale dekleta več ne tkejo in ne vezejo doma, pa vendar še marsikatera lepa stvar pride izpod spretnih rok. V okolici Adlešičev in Vinice je še moč najti tkalce, ki iz platna izvezejo izjemno lepe prtiče z belokranjskimi ornamentami. Druga domača obrt, lončarsvo, se je še ohranila v Gradacu, kjer še izdelujejo manjše peči pa vrčke, latvice, pine, skleda in drugo. Tudi ti izdelki so pogosto okrašeni z belokranjskimi motivi. In kaj drugega kot nepogrešljiva vez s slavno preteklostjo so tudi folklorne skupine, v katere je včlanjena zlasti mladina. Prav ta mladina pa zdaj ni več v tolikem številu zaposlena s kmečkimi opravili, pač pa se vse bolj seli v večje kraje, v mesta, tja, kjer je kak industrijski obrat.

Tiste belokranjske idilike, po kateri je ta del Slovenije slovel nekdanj, gotovo ni več, kljub temu pa lahko trdimo, da je pokrajina v večjem delu še vedno neomadeževana, čista, »duhteča« in — če hočete — romantična.

Domačemu in tujemu turistu je na ogled vrsta spomenikov iz bližnje in daljne preteklosti, sodobnemu času

pa vse to približujejo turistične organizacije. Turistično gospodarstvo Beli krajini je združeno v temeljno organizacijo združenega dela »Bela krajina«, ki ima sedež v Črnomlju, domačim in tujim gostom pa nudi hotele, penzione, gostišča in kampinge v vsej Beli krajini. Povezani so s sestavljeno organizacijo združenega dela Vitor-SAP.

Turistični delavci so pripravili vrsto predlogov za organizirane izlete v Belo krajino, v katere so vključeni ogledi muzejev, vinske kleti, folklornih nastopov, poleg tega pa gostom postrežejo z belokranjskimi kuharskimi posebnostmi. Izleti, strokovno jim pravijo aranžmaji, so sestavljeni na določeno geslo, da gost lahko izbira, kar je primernejše — »Bela krajina v pesmi in plesu«, »Piknik v Beli krajini«, »Gremo v zidanico«. Vsi ti izleti so možni vse leto, o vseh podrobnostih pa se je mogoče še posebej pogovoriti pred izletom.

Bela krajina je v turističnem pogledu najbolj zanimiva poleti. V tem času je pri nas na obisku tudi največ rojakov iz tujine, zato naj se še posebej ustavimo ob belokranjski poletni turistični »ponudbi«. Prenočevanje je možno v hotelih »Bela krajina« v Metliki, penzionu »Smuk« v Semiču in penzionu »Lahinja« v Črnomlju, v tem času pa je možno tudi taborjenje v urejenih kampingih v Metliki in Vinici. Turisti imajo možnost kopanja v najtoplejši slovenski reki Kolpi, ki doseže tudi temperaturo 30 stopinj Celzija, dovolj možnosti je za lov in ribolov, v Semiču organizirajo v juniju in juliju vrsto turističnih in kulturnih prireditev, v Črnomlju je največja revija belokranjske folklore, tradicionalno »Jurjevanje«, v Vinici pa organizirajo posebej za domače in tuje goste turistično prireditev »Noč na Kolpi«.

»Bela krajina, prijazna deželica vas torej vabi, da se naužijete njenih lepot, čistega zraka, poskusite domača belokranjska vina in domače kuharske posebnosti.« Tako so v svojem vabilu, namenjeno je tudi slovenskim izseljencem, ki obiskujejo staro domovino, zapisali belokranjski turistični delavci. Če se boste odzvali njihovem prijaznemu vabilu, se vsekakor oglasite za podrobnejše informacije tudi pri TOZD Gostinstvo »Bela krajina« v Črnomlju, telefon (068) 76-035 ali 76-239.

Metlika, eno od najstarejših slovenskih mest, omenjeno že leta 1365, je danes središče belokranjske tekstilne industrije (Beti, Komet, Novoteks). V kraju je hotel »Bela krajina« ter gostišči Na Dragah in Veselica, od koder je lep razgled na mesto in okolico

VINICA — SPOMINSKI PARK

OB 30-LETNICI SMRTI OTONA ŽUPANČIČA

Ko je Oton Župančič kmalu po vojni zadnjič prišel v svoj rojstni kraj, na Vinico, se je napotil tudi na most čez Kolpo. Tam se je ustavil, s pogledom zajel Vinico in prelepo reko in z otožnim glasom zapel: Oj, mladost ti moja, kam odšla si, kje si...

Veliki pesnik ni nikoli pozabil najlepših otroških let, ki jih je preživel na Vinici in kasneje v bližnjem Dragatušu. Vse življenje je ostal zvest tej lepi in mili deželici in njenim dobrim ljudem. Življenje, veselje, radost, delo njegovih rojakov pa tudi njihova žalost, upanje, hrepenenje so mu bili stalen vir navdiha, nenehen studenec, iz katerega je tako globoko zajemal. Sam je povedal, da se je vse življenje oplajal ob blagglasni govoric Belokranjcev, in to on, ki je slovensko besedo ponesel v take višave.

Na Vinici, v Dragatušu in okoliških vaseh še žive ljudje, ki se dobro spominjajo svojega velikega rojaka. Lani je bila na Vinici osrednja slovenska proslava ob 100-letnici Župančičevega rojstva, njegovi rojaki pa se bodo letos s priložnostnimi slovesnostmi spomnili tudi 30-letnice njegove smrti.

Danes je Vinica središče krajevne skupnosti. Sam kraj, ki šteje okoli 240 prebivalcev, oziroma njegovo staro jedro se od časov Župančičeve mladosti ni kaj bistveno spremnil, da obrobju vasi pa je zraslo precej novih hiš, prav tako so pred leti dobili konfekcijski obrat novomeškega Novoteksa, kjer je dobilo delo 240 ljudi, od tega tretjina iz sosednjih hrvaških vasi onstran Kolpe.

Celotna krajevna skupnost, v kateri je 29 vasi, od Sinjega vrha na eni strani do Preloke na drugi, šteje 2400 ljudi in sodi v že tako nerazviti črnomaljski občini med nerazvite krajevne skupnosti. Zaradi pomanjkanja delovnih mest, predvsem za moške, se mladi ljudje odseljujejo, doma ostajajo stari in nemočni, precej zemlje je v pušči, po vaseh je slišati vedno manj otroškega smeha. Da bi pospešili razvoj nerazvitih krajevnih skupnosti, so v občinskem središču pripravili in sprejeli program, ki obeta večja vlaganja, odpiranje novih delovnih mest in druge ukrepe. Na Vinici naj bi po tem programu med drugim dobili obrat, v katerem bi se lahko zaposlilo dvesto delavcev, kar bi zajezilo odseljivanje pa morda tudi tiste, ki so že odšli z doma, spet privabilo nazaj. Od nekdanj so se Belokranjci zaradi skope zemlje in revščine izseljevali, toda nikoli se niso mogli udomačiti na tujem, vedno jih je domača revna, a lepa dežela privlačila s čarobno močjo. In Župančič je dobro poznal to bolečino svojih rojakov in jo s silno umetniško močjo upesnil v Dumi.

V pesnikovi rojstni hiši na Vinici je že dalj časa Župančičev muzej oziroma njegova spominska zbirka. Za lansko proslavo so prostore na novo obnovili, za letos pa imajo v načrtu ureditev gornjih prostorov v hiši, v katerih nameravajo urediti muzej slovenskih mladinskih pisateljev, ki naj bi postal republiško središče naših mladih literatov. Kulturna skupnost Slovenije in občinska kulturna skupnost sta že od sedaj veliko prispevali za ureditev Župančičeve rojstne hiše; da

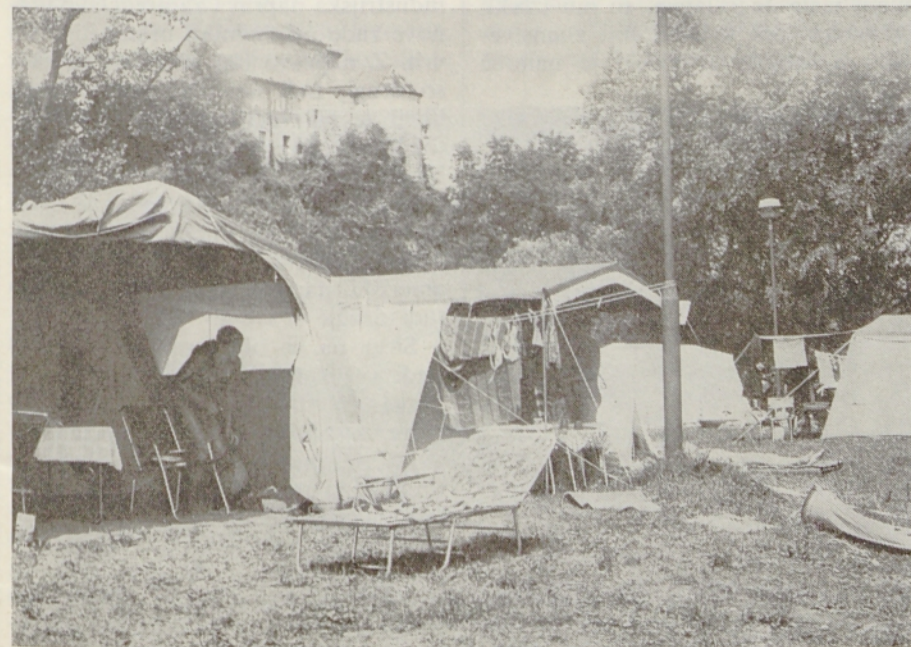
bi uresnili še ta načrt, potrebujejo okoli 1,20 milijona dinarjev, ki pa jih gotovo ne bo pretežno zbrati, saj je Vinica že vsa zadnja leta cilj številnih mladih ljudi iz Slovenije pa tudi iz drugih republik. Računajo, da pride vsako leto na Vinico, predvsem da si ogledajo rojstno hišo velikega slovenskega pesnika in njegov muzej, kakih 7000 mladih obiskovalcev; ko bodo v tem kraju dobili svoje »zavetišče« še mladi literati, bo ta številka gotovo še precej večja.

V Dragatušu pa nameravajo v Dobreču, ki ga je pesnik imenoval najtišja draga sveta, urediti Župančičev spominski park.

Vinica je danes znana tudi po svoji osnovni šoli, kjer so ustanovili prvi klub OZN v naši državi, ki je še danes med najbolj delavnimi in prizadevni pri nas in pobudnik številnih akcij, med katerimi ima »zeleni planet«, ki si prizadeva za čisto in lepo človekovo okolje, velik odmev po vsej Jugoslaviji, neposredno pa v tej akciji sodelujejo vse šole in klubi OZN v Sloveniji in Hrvaški. Šola je središče kulturnega dogajanja v kraju, gotovo pa svojega poslanstva ne bi opravljal tako zavzeto brez nesebičnega prizadevanja njenega dolgoletnega ravnatelja in kulturnega ter družbenopolitičnega delavca Toneta Trohe.

Tako kot za časa Župančičeve mladosti je še danes moč na Vinici in drugih belokranjskih krajih za razne praznike in proslave videti stare ljudske običaje. Na Vinici deluje folklorna skupina in tamburaški zbor, ki ohranjata živirne belokranjske plese in pesmi in vsako leto nastopita tudi na jurjevanju, veliki folklorno-turistični prireditvi v Črnomlju. Seveda si tudi proslave v domačem kraju ni moč zamisliti brez folklorne skupine v pravih belokranjskih narodnih nošah. Starejši ljudje še znajo izdelovati prave belokranjske pisanice, značilnih ročnih del babic, kot so tkaničenje, raličenje in štikanje, se pravi vezenja na hodničnem platnu pa se uče tudi mlada dekleta in marsikatera to znanje s pridom uporabi, da si z živirnim belokranjskim vezom ozaljša svojo garderobo.

Na Vinici so za praznik črnomaljske občine 19. februar slovesno začeli dela za gradnjo otroškega vrtca, v katerem bo prostor za 68 otrok, zgrajen pa bo do letošnjega poletja. V spomin na velikega rojaka Otona Župančiča ga bodo imenovali »Ciciban«, po njegovih pesmih za otroke.

V kampu ob topli Kolpi

RAZISKOVANJE STRAST IN UŽITEK

SLOVENSKI ZNANSTVENIKI — prof. dr. JOŽE SLIVNIK

Najbrž nihče iz družine radovljiškega zdravnika Antona Slivnika ni slutil, kaj je ob nenadni smrti njihovega najstarejšega sina sklenil sam pri sebi mlajši brat Jože, znan kot enfant terrible Slivnikove družine. Tudi če bi vedeli, mu ne bi verjeli. 19-letni Jože, vetrnjak da mu ni bilo para, plavalec, igralec, pevec, režiser in še marsikaj, je namreč trdno zaprisegel, da se bo zresnil, da bo nadomestil izgubo brata, študenta medicine.

Danes, 30 let kasneje, je profesor dr. Jože Slivnik eden najbolj cenjenih kemikov v Sloveniji, že več let redni profesor za anorgansko kemijsko tehnologijo na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ljubljanske univerze, raziskovalni svetnik na inštitutu Jožef Stefan v Ljubljani, kjer že od leta 1958 dalje vodi laboratorij za kemijo fluora, hkrati pa je tudi vodja izgradnje obrata za predelavo uranove rude pri rudniku urana Žirovski vrh.

»Mislil sem sicer, da bom kot brat tudi sam študiral medicino. Vendar sem se ob zaključku gimnazije na plavalnem tekmovanju močno prehladil in nisem mogel polagati mature v roku. Zato se tudi nisem mogel vpisati na medicino, pač pa sem 'pristal' na oddelku za kemijo filozofske fakultete,« pripoveduje prof. dr. Jože Slivnik in doda, da mu za študijem medicine ni bilo nikoli žal.

Kemija mu je kmalu postala strast, zato ni presenetljivo, da si ga je prof. Branko Brčić že v drugem letniku študija izbral za svojega demon-

stratorja. Na ta način je Jože Slivnik, ki se je do takrat ubadal s kemijskimi poskusi le v domači kuhinji, dobil praktično ves laboratorij na razpolago. V njem je preživel po deset, včasih pa celo dvajset ur na dan. Pri profesorju Brčiću, strogem, zahtevnem in izrednem strokovnjaku, se je naučil vrhunske raziskovalne metodologije. Že kot absolventa ga je profesor Brčić priporočil leta 1953 na inštitutu Jožef Stefan. Tudi tu je včasih večino časa preživel in še preživlja v laboratoriju.

»Željan sem eksperimentalno delati,« pove dr. Jože Slivnik. »Če bi si sam urejal življenje, bi mi zadostoval laboratorij. Preden sem se poročil, sem stanoval v sobici nasproti inštituta. Na inštitutu sem delal do tretje, četrte ure ponoči, šel čez cesto spat v svojo sobo, dopoldne pa sem se že spet vrnil v laboratorij.«

Da je tako s trdim delom uresničil besedo, ki jo je dal ob mrtvem bratu, najbolje dokazujejo odlikovanja, ki mu jih je za njegovo plodno raziskovalno delo podelil predsednik Tito. Leta 1961 ga je odlikoval z redom dela s srebrnim vencem, leta 1970 z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo, lani pa z redom zaslug za narod s srebrnimi žarki.

Visokih odlikovanj ni dobil kar tako. Za pionirsko delo na področju kemije fluora, po katerem je njegov laboratorij za kemijo fluora zaslovel zunaj meja Jugoslavije, so mu izrekli priznanja tudi ugledni tuji znanstveniki. S svojimi sodelavci je namreč

Jože Slivnik komaj mesec dni za tem, ko so Amerikanci ugotovili, da se ksenon veže v spojine, odkril drugo znano ksenonovo spojino, kasneje pa še precej več. Njegovi dosežki so dokumentirani v približno 80 člankih, objavljenih v domačih in tujih strokovnih časopisih, svoja dognanja pa je podal tudi v več kot sto referatih na številnih znanstvenih srečanjih doma in v tujini. Kljub priznanjem, ki ga je deležno njegovo delo, pa prof. Slivnik pravi, da ne dela za priznanja.

»Priznanja so relativna, minljiva. Delam predvsem za svoje zadovoljstvo za pomiritev nemira, ki je v meni, za dosego užitka, ki ga rezultat dela daje človeku.«

Drugo obsežno in nič manj uspešno področje dejavnosti prof. Slivnika so raziskave in razvoj tehnoloških postopkov za predelavo odpadkov v koristne surovine. Na tem področju je razvil precej uspešnih postopkov in brez pretiravanja lahko zapišemo, da je prav on pomagal rešiti marsikatero slovensko reko pred uničenjem. Med drugim je razrešil tudi zelo trd oreh slovenske kemične industrije: vprašanje, kam s sulfatnimi odpadki, ki se jih v Sloveniji v enem letu nabere več sto tisoč ton. Ponudil je postopek, po katerem je možno nekatere škodljive odpadke predelati v umetno gnojilo.

Med njegove najbolj uspele tehnološke rešitve pa prav gotovo sodi polindustrijska naprava za predelavo uranove rude pri rudniku urana Žirovski vrh. Z napravo mu je uspelo to, kar so drugi, tudi ameriški strokovnjaki, imeli za neizvedljivo: zaprl je krogotok tehnološke vode tako, da niti kapljica ne bo mogla uiti v Soro. Za edinstveno tehnološko inovacijo ni dobil priznanja, vendar pravi, da mu več pomeni dejstvo, da so jo sprejeli tudi ameriški partnerji, ki jo že uvajajo tudi drugje v svetu.

Sicer pa se ob vprašanju, kaj mu nudi več zadovoljstva, temeljne raziskave ali raziskave za industrijo, ne more opredeliti.

»Pravzaprav je eno in drugo področje znanstvenega dela vabljivo. Pri osnovnem raziskovanju človeku odkritje novih spoznanj nudi svojevrsten užitek, pri uporabnih raziskavah pa človek brez dvoma občuti zadovoljstvo in zadoščenje, ko vidi praktičen pomen in korist svojega dela,« meni dr. Jože Slivnik. *Silvestra Rogelj*

Dr. Jože Slivnik razkazuje inštitut Jožef Stefan predsedniku Titu

PODGORICA

PORTRETI SLOVENSКИH VASI

O Ljubljani poje stara narodna pesem: Stoji, stoji Ljubljanca, Ljubljanca dolga vas, na sredi te Ljubljance je mizca kamnata . . . Toda zdaj, ko pišemo leto 1979, je Ljubljana veliko moderno mesto, središče socialistične republike Slovenije in tretje največje mesto v Jugoslaviji. In kadar ni inverzije, torej kadar ni v Ljubljanski kotlini le preveč skoncentriranih strupenih plinov v ozračju, je Ljubljana, tako pravijo poznavalci, eno najlepših mest v Jugoslaviji.

Okoliški kraji Ljubljane, ki so veljali nekdanj za uro in pol ali dve uri hoje do glavnega mesta, so postali zdaj predmestje. Nova naselja se nezadržno širijo. Eno takšnih naselij je tudi Podgorica pri Šentjakobu, kakšnih osem kilometrov od Ljubljane. Res je, da imamo do Črnuč še nekaj neposeljene travnate površine, toda to je samo simboličen pas, ki pa je v resnici že razparceliran.

Podgorica ali po ljudsko Podgorca pri Črnučah je stara vas. Gručasto naselje ob asfaltirani cesti Šentjakob—Domžale. Zadaj se dviga Soteški hrib, 407 metrov. Kljub množični zaposlenosti v Ljubljani ali v Domžalah je v tem kraju še veliko pravih kmetov, ki se ukvarjajo predvsem z zelenjavo, solato in drugimi sočivji. Nekaj je tudi živinorejcev, čedalje več pa je obrtnikov vse mogočih poklicev. Mizarjev, soboslikarjev, ključavničarjev, predelovalcev plastičnih mas.

V vasi je Merkatorjeva trgovina, gasilski dom, na poljih, kolikor jih je

še ostalo, pa je veliko kozolcev. Pomemben je tudi mladinski aktiv. Toda mladi si iščejo zabave predvsem v Ljubljani. Kot so mi zatrtili, se jih velika večina šola, to pa je tudi značilnost vse mlade generacije. Mirno lahko zapišemo, da se nekdanj kmetijsko področje spreminja pred našimi očmi.

Kraj se prvič omenja že leta 1300 in tudi edina in zelo slavna gostilna v vasi, pri Brinovcu, šteje že nekaj stoletij, če ne stoletij, ker tako daleč nihče ne pomni, pa vsaj kakšne štiri generacije nazaj. Za gostilno pri Brinovcu se lahko reče, da je postala središče vasi. Vas Podgorica pa se nenehno širi, vedno več je novih gradenj, tako da je skoraj že celo pobočje pod Soteškim hribom pozidano.

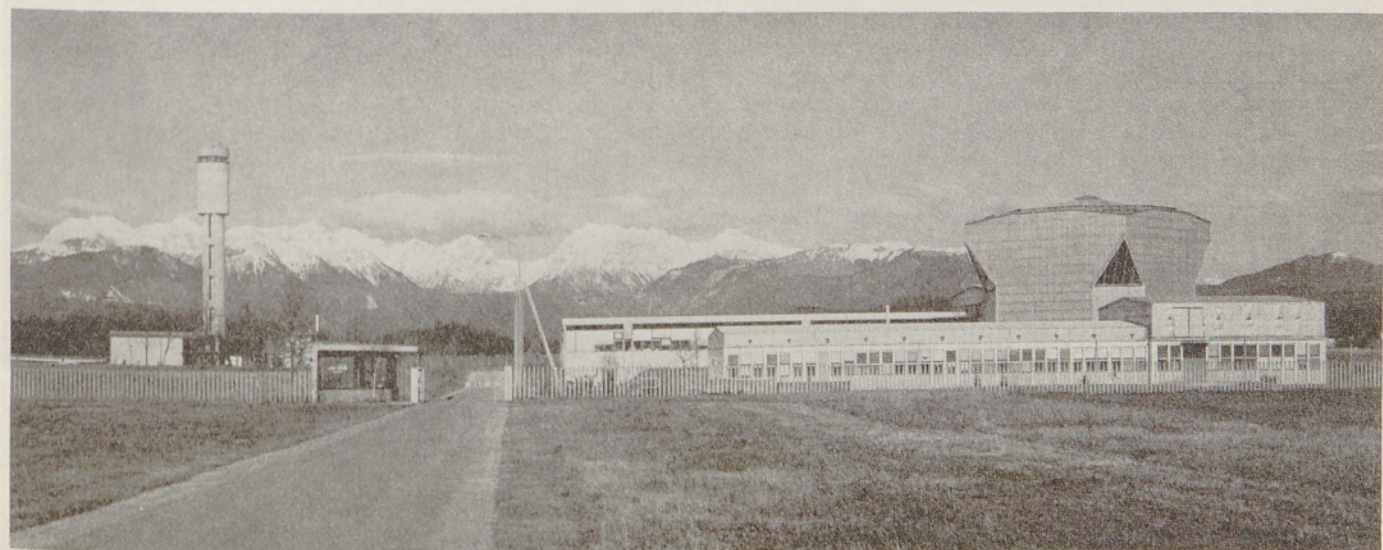
Toda največja značilnost te novodobne, iz dneva v dan spreminjajoče se vasi, je vsekakor atomski reaktor na veliki travnati poljani med vasi Podgorica, Pšata in Brinje. To je drugi atomski reaktor v Jugoslaviji, poleg tistega v Vinči pri Beogradu in pa novo nastajajoče prve atomske centrale v Krškem. Vodja reaktorja v Podgorici Guido Pregl je povedal: »Omenjeni atomski reaktor General Atomic TRIGA MARK II z močjo 250 KW služi za pridobivanje radioaktivnih izotopov za ljubljansko kliniko in v manjši meri izotopov za industrijo. Drugi njegov namen pa je šolanje strokovnjakov. Vsi bodoči operaterji jedrske centrale v Krškem so dobili prav tu svoje prvo atomsko znanje in podlago za poznejše šolanje v Ameriki.

Atomski reaktor v Podgorici je sestavni del inštituta Jožef Stefan in zaposluje preko šestdeset delavcev, med njimi tudi veliko domačinov. Vsako leto pa so vrata tega inštituta na široko odprta javnosti, kar pomeni, da je želja delavcev inštituta Jožef Stefan, da znanost čimbolj približa ljudskim množicam. Atomski reaktor v Podgorici je velikega pomena za razvoj fizikalnih in kemijskih znanosti, predvsem pa pri proizvodnji radioaktivnih izotopov . . . Zgrajen je bil leta 1966.«

Za Podgorico in okoliške vasi je značilno, da človek že kar težko naleti na pravega domačina, saj je vse več priseljencev in pa seveda tistih, ki so po službah drugod. Med takimi, ki so se rodili v Podgorici in tam tudi živijo, je upokojeni zidar, šestinšestdesetletni Ivan Kovač, ki pozna svoj kraj kakor lastni žep. Posebno je pohvalil domače gasilsko društvo in kritiziral promet pa malo tarnal za starimi dobri časi, ko so se na podgoriških travnikih pasle krave in je bilo tod okoli veliko furmanov.

Na koncu vasi je spomenik sedmim žrtvam, ki so zgorele, ko so Nemci 9. avgusta 1944 zažgali Bogonarjevo hišo, v kateri je bila partizanska javka. V ognjenih plamenih je v strahotnih mukah zgorela tudi gospodinja. Za Podgorico lahko trdimo, da postaja veliko sodobno naselje individualnih hiš. Toda na Soteškem hribu je še veliko drevja za počitek in gobarjenje, za sprehode in ptičje petje.

Ladislav Lesar

Reaktorski center v Podgorici (foto: Marjan Smerke)

SLAVNE SLIKE

Pred 110 leti (12. aprila 1869) se je RIHARD JAKOPIČ rodil v Ljubljani, v njej obiskoval realko in že v šestem razredu opustil študij, da bi se odločil za umetniški poklic.

Zrasel je iz romantičnega doživetja krakovskih vrtov in domačnosti muzike, iz doživetja ljubljanske megličavosti in patriarhalčnosti predmestnega okolja, pravi umetnostni zgodovinar dr. Emilijan Cevc.

Od najzgodnejše mladosti je risal in slikal v naravi, potem pa je krenil po dokaj običajni poti tedanjega slovenskega likovnika — Dunaj, München, Praga, zasebna Ažbetova slikarska šola na Nemškem, v domovini pa sprva po vrnitvi iz tujine Škofja Loka in do smrti (21. aprila 1943) — Ljubljana.

Z imenom Riharda Jakopiča je neočljivo povezan nastanek impresionizma na Slovenskem. V dneh, ko je porušena Ljubljana po velikem potresu dobivala nov obraz, je tudi slovenska umetnost začela zoreti v nova iskanja, leposlovna in likovna. Prvič je glasno šlo za to, da bi naj imela domača umetnost slovenski izraz in Jakopič je pravilno poudaril, »da bo umetnost postala slovenska takrat, ko bo narod začutil potrebo po njej«. V Münchnu se je prvič srečal s francoskim impresionizmom in nato navdušen pisal prijatelju Jami, da je videl razstavo nekih umetnikov, ki so že dosegli tisto, po čemer stremijo slovenski likovniki, v pravi podobi pa je doživel Jakopič francoski impresionizem šele čez nekaj let v Parizu.

»... In že se mi je začelo jasni, da ni predmet tisto, kar je treba narisati, marveč da se vse nekam giblje in izpreminja,« je zapisal kasneje v lastnem življenjepisu. »Spoznava sem, da je vsak dan drugače, da megle prenaledijo lahko vso realnost. Zdajle je pokrajina v meglici in objekti so kakor pod pajčolanom, pa se zjasni in pokrajina s hribom je vsa drugačna. Krim je spomladi čisto blizu, če je nebo jasno. Jutro je drugačno, večer je drugačen — kako čudovito je vse to v mraku!...«

Že prva slovenska razstava leta 1900 je pokazala, da je Jakopič najizrazitejši med slikarji, novatorji, zoper katere se je dve leti kasneje obrnil ves odpor konservativnih predstavnikov slovenske kulture. »V časopise so nam napisali lepe kritike, prodali pa

nismo skoraj nič,« je kasneje zapisal in pridal, da je takrat še v redki slovenski hiši visela slika slovenskega mojstra.

Dve leti kasneje je spet bila v ljubljanskem Narodnem domu razstava, a je mlade razstavljalce, slovensko pogumno impresionistično četverico Matijo Jamo, Ivana Groharja, Matijo Sternena in Riharda Jakopiča, kritika žolčno nagnala s kozolčarji in špinarčarji, češ da slikajo le kozolce in zelenje.

»Očem in občutju naših kritikov je ostala skrita in nema vsa lepota naše pokrajine. ki smo jo ujeli na platno v vsej njeni ubranosti in razkošni sočnosti. Ljubljana je nas mlade odklonila,« se v svojih zapiskih spominja Jakopič. Sodobnik impresionistov pisec Ivan Cankar pa je bil navdušen: »To je naša umetnost, vonj naše prsti, pesem našega polja, naših gajev in gozdov,« je zapisal. »Ta umetnost je resnično slovenska, nikjer drugje ni mogla vzkliti, nego iz naših tal; tvoj jezik govori, tvojo pesem poje, na obrazu se ji poznajo tvoje radosti in tvoje bolesti...«

Jakopič ne odneha. Za boljše spoznavanje s tedaj nerazumljeno umetnostjo na slovenskih tleh ustanovi v Ljubljani lastno slikarsko šolo in ko vidi, da je začelo rasti razumevanje za delo napredne četverice, se ga loti neugnan želja, da bi slovensko ljudstvo videlo čim več lepih slik. »Le na ta način raste smisel za lepoto, da jo uživa pristno, nepotvorjeno, iz prvega vira,« je zapisal. »Pa sem napisal prošnjo na deželni odbor, naj mi dovolijo, da zgradim paviljon. Saj sam nisem imel denarja, a pomagali so mi sorodniki moje žene in tako je v letu 1908 zrasel v Tivoliju paviljon. Od takrat pa do vojne smo priredili v njem kakih 24 razstav...«

Vsa leta se je zavzemal tudi za ustanovitev Narodne galerije v Ljubljani. Skrbno je izdelal načrt zanjo in ji določil namen: »... 1. hraniti najisjajnejše proizvode umetniškega duha, 2. kazati jih občinstvu in mu s tem dajati priliko, izobraževati svoje lepoučutje, izpopolnjevati razum, uživati in se navduševati v korist svojemu duševnemu trpljenju.«

Narodna galerija v Ljubljani je tako v minulem letu slavila svojo petdesetletnico. Ko se je Rihard Jakopič boril zanjo, ni kazalo rožnato, vendar

ni obupal. Verjel je v podporo slovenskega naroda, kajti kako bi ta narod »ne daroval skromne vsote za resnično važno umetnostno ustanovo, ki utegne postati trajnega pomena za bodočnost slovenske umetnosti in za umetnostni in duhovni razvoj naroda sploh...«.

Njegov opus je izredno številen; slikal je v olju krajine, interierje, figuralne kompozicije, portrete, tihožitja s cveticami in se uspešno poskusil tudi v stenskem slikarstvu.

»... Veste, jaz ljubim slike, ki so kakor sanje,« je razlagal. »To je sploh moj najljubši način. Pri meni se najprej porodi ideja in potem se dvigne nekje v duši podoba, kakor vizija. Slika meni ne sme nuditi otipljivega predmeta. Kakor je bila rojena, v tako obliko se mora preliti na platno.«

Bil je vodilna osebnost skupine slovenskih impresionistov in je svoje misli in poglede pogosto izražal tudi v pisani besedi. Izšli so leta 1947 v knjigi z naslovom Rihard Jakopič v besedi; s spomini na Ivana Groharja, Maksa Gasparija, Frana Tratnika, z osnutki za lastne spomine, mnenji, ostrimi in poštenimi, o slovenskih umetniških razstavah...

Razstavljal je v vseh važnejših evropskih in jugoslovanskih središčih in je najbolje zastopan v Narodni galeriji v Ljubljani. Njegova velika zasluga je, da je likovno umetnost priključil splošnim kulturnim in političnim prizadevanjem slovenskega naroda, predvsem pa s težnjami najnaprednejše skupine slovenskih književnikov, s predstavniki slovenske Moderne (Cankar, Kette, Murn, Župančič).

Leta 1938 je bil med prvimi umetniki imenovan za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Delal je prav do smrti, čeravno so mu zadnjih osem življenjskih let moči že vidno pešale. Tako močno je bil ta virtuoz slikarskih barv zasidran v podobi domače zemlje, da ji je ostal zvest do zadnjega diha. Zemlji, za katero je za življenja dejal, da je »... tako majhna, da jo svet mimgrede zgreši. Vendar je neizmerno bogata. Vsi, ki hočejo zajemati tam, kjer so zrasli, iz lastne resničnosti — za vse te je dovolj prostorna, za vse te ima dovolj snovi. Srcu, ki plodno, tvorno utriplje z njo, se razkrivajo vse bolj njene globine, njene skrivnosti in njene lepote...«.

J. Vigele

MOČNO SPREME

REPORTAŽA NA VAŠO ŽELJO

»Ker še nisem zasledila, da bi kaj več pisali o Lenartu v Slovenskih goricah, bi se priporočila za sestavek o tem kraju. Obiščite ga, gotovo boste našli veliko zanimivega.«

Anka Maras, Göteborg, Švedska

Že od prvih dob svojega nastanka se je Lenart zavoljo čestih poplav Pesniške doline previdno umaknil na terasast hrib in pod upravno podrejenostjo bližnje graščine Hrastovec, v njej je danes zavod za duševno in živčno bolne, pričel pisati svojo štiristoletno zgodovino. Na minula leta spominjata rotovž in častitljiva poznogotska cerkev z grobnico grofov Herbersteinov, zgodovina kraja pa pričuje tudi o kugi, Turkih, močni sekti bičarjev in taborih.

Lenart, nekoč trg, je bil v dobi narodnega prebujenja pomembno politično središče, za časa narodnoosvobodilnega boja pa je bila v njem izrazita slovenska postojanka. V občini, ki jo tvori kraj z osmimi krajevnimi skupnostmi, živi danes nekaj več kot 17 tisoč prebivalcev in več kot polovici je kmetovanje poklic. Lenart je namreč še vedno pomembno poljedelsko, sadjarsko in tudi že živinorejsko središče Slovenskih goric. V zasebni lasti je sicer še vedno okrog 80 odstotkov obdelovalne zemlje, pobratene s kooperacijo in kmetijsko zadrugo, a ne gre zanikati uspehov družbenega kmetovanja. Agrokombinat je v Lenartu namreč njegov organizator. Regulacija Pesniške doline je velik del doslej zamočvirjenih zemljišč spremenila v rodovitna tla, med pomembne Agrokombinatove objekte pa velja prišteti zlasti pitališča govedí v Šetarovi in sadne plantaže v Selcih. Veliko pričakujejo v lenarški občini tudi od preusmerjanja kmetij, doslej se jih je

že okrog 150 odločilo predvsem za živinorejo.

Karla Majcenovičeva z občinske konference SZDL stresa podatke o razvijajočem se Lenartu kot iz rokava. Ceste, pravi, so bile še nekaj let nazaj največji problem v občini, a je samopriskpevek pomagal asfaltirati 85 njihovih kilometrov. Letos se izteče, a že pripravljajo novega. »Ljudje radi dajo denar za urejanje cest,« pravi Karla, »z njimi se jim odpre svet in hitrejša je tudi jutranja pot na delo...«

V občini je zaposlenih 2 tisoč ljudi, v druge občine se jih vsako jutro pelje približno enako število, na začasnem delu v tujini, tudi tedenskem, ker je meja blizu, pa je 800 občanov; zavoljo novega traktorja in hitreje zgrajene strehe nad glavo...

Veliko dobrega so dolga leta nerazviti lenarški občini, ki se še vedno ne more postavljati z visokim narodnim dohodkom, storila vlaganja v industrijske obrate velikih tovarn, predvsem mariborskih. V Lenartu so nastali obrati kovinske, lesne, usnjarske, plastične in tudi konfekcijske proizvodnje in bistveno odpravili brezposelnost.

Na področju otroškega varstva, kjer so enake težave kot v bolj razvitih in večjih krajih, je doslej že precej storjenega: obstaja vrtec, vendar je že premajhen. Zato načrtujejo novega, a dokler ne bo pod streho, bo brez nje 120 malčkov.

V osmih krajevnih skupnostih je sedem popolnih osnovnih šol, v Zgornji Ščavnici in Lokavcu tudi že celo-

S samopriskpevkom so v Lenartu postavili tudi spomenik revoluciji in zmagi dela, ki ga je naredila akad. kiparka Vlasta Zorko-Tihčeva

Na obronkih lenarške terase rastejo grozdi novih stanovanjskih hiš

NJENA PODOBA

dnevna, v Jurovskem dolu je šolsko poslopje preurejeno, varstvo pa je zagotovljeno za dobrih 20 odstotkov šolarjev. Presenetljivo dobro so lenarški otroci sprejeli glasbeni oddelek mariborskega centra za glasbeno in baletno izobraževanje in sedemdeset jih hodi k pouku različnih instrumentov, imajo pa tudi že dobro mladinsko godbo na pihala.

Direktorica Delavske univerze Zofka Slana pripoveduje o velikem odzivu za vpis v poklicne šole za odrasle, vpisujejo se zlasti ženske, da pridobe ustrezno in potrebno izobrazbo. Pri tej univerzi pa imajo tudi zelo obiskane tečaje za poklicne voznike traktorjev, šoli za starše in življenje, gospodinjske in šiviljske tečaje . . .

Aktivna je občinska zveza kulturnih

organizacij. Lizika Kranjčeva ve vse o delu osmih kulturnih društev v občini, kamor je vključenih že 600 amaterjev, pohvali dramsko skupino v Cerkvjenjaku, folklorno v Jurovskem dolu, pevski zbor v Benediktu, literate v Gradišču . . . Prav v Gradišču so že nekaj let redna srečanja pisateljev — začetnikov, poleg njih še slikarska kolonija, likovniki-samorastniki se srečajo v Zavrhu, likovno nadarjeni šolarji pa v Cerkvjenjaku. Kaže, da so tu doma likovni talenti, kajti v lenarškem likovnem društvu, ki nosi ime pokojnega slikarja Lajčija Pandurja, uspešno delujeta portretist inž. Keka in krajinar Konrad Kranjec, doma iz Selc.

Za uspešno kulturno dejavnost so zadnje čase zaslužni organizatorji kulturnega življenja po podjetjih in Breda-

Zorkova, ki je tudi vodja matične knjižnice v tem kraju, pravi, da se prvič v zgodovini tega kraja uspešno povezuje dejavnost kulturnih društev z industrijo, z delovnimi organizacijami . . . Mnogo pripomore k dvigu kulturnega utripa knjižnica s svojimi 16 tisoč enotami. Na pomoč ji prihaja bibliobus iz Maribora, veliko prosvetiteljskega dela pa opravijo tudi knjižnice na posameznih osnovnih šolah v občini. Zadnje čase je veliko povpraševanja po knjigah, pravi Breda, sicer pa je tudi zimski čas kot nalašč za posedanje ob lepi besedi. Ko bodo stekla pomladanska kmetijska dela, bo časa za knjigo manj, a navada seči po njej bo le ostala, in kmečke žene v tej občini si jo že kar dobro lastijo . . .

Med načrte Lenarta in njegove okolice, njegove občine in vseh krajev, ki sodijo vanjo, sodi poleg posodabljanja še preostalih neurejenih cest, gradnje novih šol, vrtcev in urejanja kulturnih domov — turizem. Turizem z veliko začetnico, kajti Lenart je ena izmed postaj na novi turistični poti, ki bo stekla že letošnje mesece. Zavrholo tega bo treba urediti dotrajani razgledni stolp v Zavrhu, pospraviti še zadnje neasfaltirane kilometre sicer idiličnih poti po teh prelepih vinogradnih krajih, olepšati rekreacijska jezera — Pristavo s krapi in ščukami, Gradiško jezero — preudarno misliti na goste — čolnarje, mnogo razumevanja pa nameniti razvoju kmečkega turizma, ki se je že začel pri Romanu Molehu v Zg. Ščavnici.

Lenart se sicer še bojuje z nekaterimi težavami, z nepreskrbljenimi ostarelimi občani, s socialno šibkimi družinami, z neurejenim zdravstvom in načrtuje novo zdravstveno postajo v Selcih, bojuje se tudi za ustrežnejše rekreacijsko življenje občanov in v ta namen načrtuje gradnjo osrednjega športnega rekreacijskega centra.

Vendar se je podoba kraja zadnja leta močno spremenila. Z načrti, ki imajo vse pogoje, da bodo uresničeni, bo ta podoba še bolj razveseljiva.

Lenart je izhodišče za čudovito lepe izlete med obronke Slovenskih goric (foto: Janez Marolt)

DELIBLATSKA PEŠČARA NEKOČ PUŠČAVA DANES GOŠČAVA

JUGOSLOVANSKI NARODNI PARKI

Sedeli smo v senci mogočnega hrasta na dvorišču logarnice Korn v osrčju Deliblatske peščare, si hladili žejo z izvrstno medicino in občudovali idilično pokrajino.

»Lepo je,« se je strinjal gozdar Toma Čukanović, »toda kaj, ko smo pozimi popolnoma odrezani od sveta.«

No, meni se je logarnica zdela odrezana od sveta že takrat, v začetku jeseni, ko smo se z mag. Branislavo Šajinović in inž. Radomirjem Milićem z vojvodinskega pokrajinskega zavoda za spomeniško varstvo, varuhoma Deliblatske peščare, debeli dve uri potili v terenskem vozilu, ki se je le s težavo prebijalo skozi goščo. Magistra Šajinovićeva nas je sicer že vnaprej opozorila, da Deliblatska peščara ni več taka kot pred leti, vendar so se vseeno v nas mešali občutki razočaranja in navdušenja hkrati. Razočaranja, ker smo se namesto na neskončnih planjavah živega peska znašli sredi težko prehodnega gozda. In navdušenja, saj je džungelska podoba Evropske Sahare, kot so še nedavno imenovali Deliblatsko peščaro, najboljši dokaz zmage preudarnosti v človeku nad zlom v naravi. V 160 letih boja s stihijo narave je človeku uspelo ukrotiti pesek in v mrtvo, jalovo naravo ponovno vrniti življenje.

Prostrano območje v južnem Banatu med Donavo in zahodnimi obronki Karpatov je bilo namreč še v prejšnjem stoletju prava puščava. Povsod, kamor je seglo oko, se je razprostiral pesek: 35 kilometrov v dolžino, enajst kilometrov v širino in tudi več sto metrov globoko. Na vseh 40.000 hektarih, kolikor jih je obsegala ta edina puščava v osrčju Evrope, ni bilo moč videti niti drevja, niti grmovja in niti travnatih bilk ne. Le

košava je vrtinčila pesek, ga v rumenih oblakih odnašala in z njim zasipavala okoliška naselja in polja.

Kako je mogla sredi zelene, plodne Panonske nižine nastati jalova puščava? Strokovnjaki ne odgovarjajo enako. Večina jih meni, da so ogromne količine peska, ki se ga menda še danes pod gozdnato in travnatno prevleko skriva toliko, da bi lahko nekaj centimetrov na debelo z njim posuli prav vso Jugoslavijo, naplavile vojvodinske reke, ko so se pred tisoč leti v skupni delti izlivala v takratno Panonsko jezero. Ko si je voda iz jezera izdolbla sotesko skozi Djerdap in odtekla, je pustila za seboj ogromne zaloge peska. Veter ga je dvigoval, vrtinčil in raznašal daleč naokoli in ga odlagal v obliki podolgovatih sipin. Zaradi stalnega pihanja vetra so se sipine pomikale in neizprosno požirale zelenje in vse, kar jim je bilo na poti, za seboj pa so puščale morje belega peska.

Z okrutno požrešnostjo živega peska so Banatčani, tamkajšnji prebivalci, najbolj neposredno soočili konec 18. in v začetku 19. stoletja. Požari in turški vojni pohodi so takrat uničili bujne gozdove, ki so od pleistocena dalje postopoma zaraščali puščavo in v svoje korenine vkleinili nemirni pesek. Po uničenju gozdov je košava dvignila pesek z ogoljenih površin, ga raznesla daleč naokoli in ogrozila številna naselja in kmetijstvo v Banatu.

Nevarnost je spoznal celo tedanji dvorski vojni svet na Dunaju. Naročil je meritve puščave, nato pa leta 1818 odredil obvezno pogozdovanje. Le z rastl. njem je namreč mogoče živi pesek vkleiniti. Kolikšen pomen je daljna dunajska ob-

last pripisovala obvladanju živega peska, najbolje dokazuje podatek, da so v pogozdovanje vključili dnevno 800 delavcev in 200 konjskih vpreg. Delavcem so za pogozdovanje plačevali v zlatih dukatih, saj so bili zaradi stepske klime delovni pogoji zelo slabi: ponoči je pritiskal mraz, podnevi je pripekala vročina. Da bi lahko pogozdili po načrtu, to je po 500 hektarjev na leto, so si dunajske oblasti zagotovile delavce tudi z dokaj ne navadnim ukrepom. Tisti Banatčan, ki se je želel poročiti, je najprej moral določiti čas pogozdovati peščaro.

Po sto letih je bilo njihovo naporno delo kronano z uspehom. Gozd se je razprostiral na skoraj 20.000 hektarih, ko so za avstroogrskimi strokovnjaki s pogozdovanjem nadaljevali jugoslovanski. Do druge svetovne vojne so pogozdili še dobrih 2000 hektarov, po vojni pa še skoraj 10.000 hektarov.

Danes peska v Deliblatski peščari ni videti. Kar ni pod gozdom, je zaraslo s travo. Pesek je ukročen, vendar nevarnost rumenih peščenih viharjev ni mimo. V Vojvodini so zato pred dvema letoma Deliblatsko peščaro proglasili za naravni rezervat — ne le zaradi klimatskih in rastlinskih posebnosti (na travnikih peščare, kjer nekoč ni bilo žive bilke, danes najdemo kar 750 različnih vrst rastlin, pač pa zato, da bi ohranili njene gozdove. Le-ti namreč varujejo pred peskom 300.000 hektarov plodnih polj, 30 okoliških naselij ter ceste in železnice med njimi.

»Vse pogozdovanje bi bilo Sizifovo delo,« je dejal Blagoje Stojakov, direktor gozdno industrijskega kombinata Pančevo, ki upravlja Deliblatsko peščaro, »če se ne bomo učinkoviteje borili proti požarom. Zato smo pripravili poseben program ukrepov, ki naj bi zmanjšali števil požarov in njihovo velikost. Popolnoma jih namreč ne bo moč pregnati, saj jim večinoma botruje neprevidnost.«

Pančevski gozdarji bodo tako letos in prihodnje leto celotno peščaro z izsekavanjem protipožarnih pasov pregradili na manjša območja in s tem preprečili širjenje požarov. S pomočjo mladincev, ki so si na peščari že lani uredili brigadirsko naselje, pa bodo v naslednjih desetih letih zgradili okoli 300 kilometrov gozdnih cest.

Deliblatska peščara je danes že tako zarasla, da se marsikje tudi s terenskim vozilom ni mogoče prebiti skozi zeleno goščo. Uspela pogozditev ni pomembna le za plodna banatska polja, ki predstavljajo velik del žitnice Jugoslavije, ampak tudi za številne predele sveta, kjer pesek še vedno leto za letom požira stotine in tisoče hektarov plodne zemlje. Morda bodo izkušnje z Deliblatske peščare pomagale ukrotiti živi pesek tudi drugje.

Silvestra Rogelj

Značilen vodnjak na Deliblatski peščari, kjer osel pomaga črpati vodo

MED ROJAKI PO EVROPI

KLUBI ZDOMCEV V ZRN ZA BOLJŠE OBVEŠČANJE

Na letnih skupščinah skupnosti klubov in na sestankih njihovih svetov ter koordinacijskih odborov, ki so bili v Frankfurtu, Münchnu, Freiburgu, Kölnu in drugod po ZR Nemčiji, so sprejeli obsežne programe dela za letošnje leto.

Sklenili so, da bodo dejavnost klubov razširili po delegatskih načelih, ob udeležbi večjega števila naših občanov in ob tesnejšem povezovanju z mesti, občinami, podjetji in območji v Jugoslaviji.

Na seji sveta skupnosti, ki združuje okoli trideset klubov na območju Frankfurta, so predvsem poudarili, da je nujno potrebno razširiti in izboljšati obveščanje naših delavcev o tem, kaj se dogaja v Jugoslaviji, na območju Bavarske pa so spregovorili o možnostih za pritegovanje naših otrok k dopolnilnemu jugoslovanskemu pouku.

USPEŠNO DELO LJUBLJANSKE BANKE ROJAKI NA TUJEM PRIDNO VARČUJEJO

Prek organizirane varčevalne mreže Ljubljanske banke na tujem naj bi letos zbrali za 260 milijonov DM prihrankov, kar je za 3,5 odstotka več kot v lanskem letu, menijo v Ljubljanski banki — združeni banki. Seveda pa zadnje čase tudi druge jugoslovanske banke pospešeno širijo svoje delovanje v tujini.

Ljubljanska banka je na tem področju vsekakor orala ledino in ima sedaj v devetih državah 23 informacijskih birojev in tri stalna varčevalna mesta. Poleg tega se prizadevajo aktivno sodelovati pri vseh organiziranih dejavnostih Jugoslovancev na tujem.

Na delu v tujini je še vedno več kot 600.000 Jugoslovancev, največ jih je v ZR Nemčiji, kjer je tudi najbolje organizirana mreža informacijskih birojev. Širjenju informacijske in varčevalne mreže sledi tudi rast nakazil. V preteklih letih se je ta večala po poprečni stopnji 135. Na počasnejšo rast vlog iz tujine nedvomno vplivajo tudi družbeno-ekonomske razmere v posameznih državah pa tudi nastop drugih jugoslovanskih bank na tujem.

Na devizne račune v temeljnih bankah združene Ljubljanske banke prihaja preko 30 odstotkov vseh nakazil delavcev iz tujine. Tako so leta 1973 nakazali 61,6 milijona DM, leta 1974 96,98 milijona DM, leto kasneje 152,47 milijona DM, 1976 205,6 milijona DM, 1977 229,3 milijona in lani 251,3 milijona DM.

BRITANSKI TURISTI SO OCENILI HOTELE NAJBOLJŠI HOTEL TOPLICE NA BLEDU

Na predstavnštvu Jugotursa v Londonu so pred kratkim podelili priznanja predstavnikom jugoslovanskih hotelov, ki so jih britanski turisti ocenili kot najboljše v lanski turistični sezoni.

V tradicionalni anketi, v kateri je sodeloval vsak tretji britanski gost Jugotursa, so ocenjevali kvaliteto celovitih

hotelskih uslug, začenši s hrano in pijačo, a tudi ljubeznivost hotelskega osebja.

V najvišjih kategorijah hotelov, ki nosijo pet zvezdic, je naslov najboljšega spet pripadel blejskim Toplicam, med hoteli B so bili britanski turisti najbolj zadovoljni v hotelu Kristal v Opatiji, na lestvici hotelov kategorije C pa so na prvo mesto postavili hotel Beograd v Lovranu.

ALPE-ADRIA V STUTTGARTU USPEŠNO IN RADOSTNO

Letošnje novoletno praznovanje sem doživela med našimi ljudmi v Stuttgartu v ZR Nemčiji. Tu ni težko najti rojaka, saj živi samo v Stuttgartu približno 50.000 Jugoslovancev, ki so tukaj na začasnem delu. Mnogi so privabili za seboj svojce in si ustvarili pogoje za družinsko življenje. Mnoge družine veže iskreno prijateljstvo, ki pride do veljave zlasti tedaj, ko človek potrebuje pomoč ali pa, ko hoče deliti srečo. Tako sem se tudi jaz znašla v prijetni slovenski družbi. Znanci so me povabili, naj pridem na novoletno praznovanje, ki ga je prirejal kegljaški klub Alpe-Adria v Stuttgartu. Vabilu sem se odzvala in vam hočem povedati svoje vtise.

Zanimalo me je, kako je klub nastal. Prizadevna članica Ivanka Zorec, ki je že v zgodnji mladosti v domovini uspešno vadila lahko atletiko, mi je z navdušenjem pripovedovala naslednje:

Leta 1969 je skupina Slovencev pod vodstvom Johana Burkelta osnovala kegljaški klub. V Waiblingenu, kjer so se ob prostem času sestajali in zakegljali, še niso imeli pravega imena kluba. Bili so takoimenovani »pirkegljarji«. Pozneje so se preselili v Fellbach, kjer so se spoznali s člani kegljaške sekcije Zagreb; le-ta jih je povabila spomladi 1973 na prijateljsko srečanje. Po tem srečanju so se dogovorili, da s skupnimi močmi organizirajo Jugoslovansko kegljaško ligo v Stuttgartu. To se je tisto jesen tudi zgodilo. Takrat še brezimni osemčlanski klub je dobil ime Alpe-Adria, zato ker so bili nekateri njegovi člani iz planinskega sveta, drugi pa s Primorske. Vodstvo kluba je po odhodu prvega predsednika prevzel Alfred Tirgučan, doma iz Maribora. Kapetan kluba je Marjan Kosirnik iz Komende, blagajničarka pa Ivanka Zorec iz Maribora.

Danes ima KK Alpe-Adria moško ekipo, ki šteje dvanajst mož in eno žensko, in žensko ekipo, ki šteje devet kegljačic. Klub tekmuje v prvenstvenih srečanjih lige, prav tako pa tudi na raznih turnirjih in prijateljskih srečanjih. V prvenstvenih srečanjih lige je klub trenutno na petem mestu prve zvezne lige. Pa tudi na turnirjih nima slabih mest, tako da lahko rečemo, da je vedno v »zlati sredini«.

Pod pokroviteljstvom generalnega konzulata SFRJ v Stuttgartu je bil v počastitev dneva republike v Stuttgart-Feuerbachu turnir, na katerem je sodelovalo 30 klubov. Turnir je organizirala kegljaška zveza jugoslovanskih delavcev Baden-Württemberg v Stuttgartu. Udeležili so se ga dve moški in ena ženska ekipa KK Alpe-Adria. Druga moška ekipa, v kateri keglja pet moških in ena ženska, je zasedla 7. mesto od možnih 30, ženska ekipa, ki jo je sestavljalo šest kegljačic, pa je od možnih štirih zasedla 3. mesto.

Novoletno praznovanje (december 1978) kegljaškega kluba Alpe-Adria v Stuttgartu

Ob novoletnem praznovanju je KK Alpe-Adria organizirala klubsko tekmovanje; moška ekipa je osvojila 3 pokale, ženska enako število pokalov, tolažilno nagrado pa je prejel vsak izmed sodelujočih.

Po končanem tekmovanju se je razvilo prisrčno domače rajanje. Da je bilo vzdušje še bolj veselo, sta pripomogli izvrstna jedača in pijača. Pohvaliti velja žene, ki so se potrudile, da so pripravile obilo izvrstnega peciva, in pa mesarja in kuharja Iva Balijs-Koka, ki je ob pomoči svoje Ljubice odlično spekel na ražnju dva odojka in ju tudi pravično razdelil.

Ob letošnjem dnevu žena se je ženska ekipa KK Alpe-Adria sestala v Stuttgart-Freibergu s tamkajšnjo nemško ekipo Stern.

Naj še omenim, da se klub vzdržuje iz članarine, ki znaša mesečno 30 DM po članu, dres pa si nabavi vsak član sam. Naravnost ganljivo je opazovati te živahne mlade ljudi, s kakšnim veseljem se zbirajo na lepem kegljišču, ki jim pomeni košček tople domovine v tujini.

Naj bo tudi v bodoče tako, uspešno in radostno.

Erna Meško

PLANINKA V RAVENSBURGU OTROCI IZ DOMOVINE V GOSTEH

Na našem praznovanju dneva republike v Ravensburgu smo imeli v gosteh otroke iz ljubljanske občine Moste. S svojim obiskom so nam naredili veliko veselja. Prav ta delegacija iz domovine nas je še bolj učvrstila, nam dvignila zavest v prepričanju, da nismo pozabljeni v tujini, da smo in bomo še nadalje del domovine, da nismo tako sami kot bi marsikdo rad, da bi bili.

Otroci iz Most so podarili našemu pionirskemu odredu prapor. Ure, ki smo jih preživeli z njimi, so bile veliko doživetje. Marsikatero oko je bilo rosno ob njihovem slovesu, marsikatera vez z njimi pa bo odslej trdna in trajna. Tukajšnji starši so jim s ponosom nudili gostoljubje in če bo le šlo, jih bodo spet z veseljem sprejeli medse. Dogovorili smo se za zamenjavo, a ne bo šlo brez težav, saj naši otroci tukaj ne dobe med letom prostih dni. Dome-

Otroci iz Most so našemu pionirskemu odredu podarili prapor

Starši — gostitelji v Ravensburgu in gostujoči otroci delegati iz Ljubljane-Most

njeno je, da se bomo v poletnih mesecih spoznali s starši pri nas gostujočih otrok, ko bomo priredili piknik za vse Slovence iz Ravensburga v Zajčji dobri v Polju v občini Ljubljana-Moste.

Želeli bi, da bi tudi kdo od Slovenske izseljenske matice prišel na ta piknik, da bi tukajšnji starši videli, kako trdne so naše vezi z domovino.

Končujem in vam vsem želim v tem letu mnogo sreče in zadovoljstva!

Stane Kokalj

DAN REPUBLIKE NA DANSKEM USPELA MNOŽIČNA TEKMOVANJA

Vsi klubi jugoslovanskih delavcev na Danskem so sodelovali na velikih turnirjih v nogometu, namiznem tenisu in šahu, ki so bili v Kopenhagnu v počastitev minulega dneva republike.

Za naslov zmagovalca se je potegovalo sedem ekip. Prvo mesto je pripadlo timu YU 70, ki je zastopal klub z nazivom Veljko Vlahović iz Ballerupa pri Kopenhagnu, drugo mesto je osvojila ekipa Timoka iz Hilleroda, tretje pa Klub Jugoslovanov v Frederiksværku.

Jovan Belčić sporoča, da so na zabavnem večeru, v čast množičnemu tekmovanju, podelili zmagovitim ekipam in njihovim najboljšim posameznikom lepe nagrade.

ŠE EN KLUB V FRANCIJI V LA CLUSEU JE ZAŽIVELO

Jugoslovani, ki žive v La Cluseu (departement AIN), okrog štirideset jih je, so sklenili ustanoviti svoj klub.

Na sestanku, ki je bil dejansko ustanovni občni zbor, sta bila tudi vicekonzula Zdravko Žarković in Peter Popović. Novopečenim klubskim članom sta govorila o obstoju Zajednice klubov na lionskem področju in Zvezi klubov Jugoslovanov v Parizu, seznanila pa sta jih tudi s klubskimi pravili, njegovim statutom, ki ureja notranje odnose pravic in dolžnosti, in še z drugimi temami, ki zanimajo tamkajšnje delavce.

Za predsednika kluba so člani izbrali Ivana Mihaljića, tajnik je Dragutin Stoilković, klub pa se imenuje »22. december«.

OBČNI ZBOR PLANIKE V MALMÖJU PET LET OBSTOJA DRUŠTVA

20. januarja so se zbrali člani slovenskega kulturnega društva Planika v Malmöju na rednem in po vrsti že petem občnem zboru. Poleg članov so se zbora udeležili jugoslovanski konzul Svetozar Djurović, predsednik koordinacijskega odbora Lojze Hribar in predstavniki jugoslovanskih društev v Malmöju.

V imenu dosedanjega upravnega odbora je o delu v preteklem letu poročala predsednica Marjeta Isaevska. Kot je bilo razvidno iz poročila je društvo v minulem letu dobro delovalo. Organizirane so bile tri proslave: ob dnevu žena, stoletnica rojstva pesnika Otona Župančiča in prihod dedka Mraza. Na vseh prireditvah je sodelovala predvsem mladina, za kar se moramo zahvaliti Tonetu Šramlu. V tem obdobju pa je lepo uspelo tudi tretje in že tradicionalno srečanje v naravi.

Moški pevski zbor in instrumentalni trio TRIO sta sodelovala z vsemi jugoslovanskimi društvi v Malmöju v kulturnem sporedu ob dnevu mladosti in rojstnem dnevu SFRJ.

Društvo je priredilo v tem času sedem veselic, na katerih so igrali znani slovenski ansambli Lastovke, Vikis in ansambel Martina Pečevnika. V društvenih prostorih smo vrteli dva filma, Vdovo Karolino Žasler in Srečo na vrvici in otroške video filme, za to dejavnost se zahvaljujemo Ivanu Siliću.

Namiznoteniški igralci so se večkrat pomerili z igralci drugih društev, redno pa igrajo v društvu BT — Trefen Malmö. V minulem letu je o vzgojni problematiki otrok predavala pedagoginja iz Jugoslavije dr. Ljubica Prodanović.

Za društvo pa je bilo minulo leto še posebej živahno, saj smo imeli polne roke dela s pripravami za slovenski

festival. V času festivala 3. in 4. junija 1978 so v kulturnem sporedu sodelovala vsa slovenska društva in naselbine na Švedskem. Vsem se ob tej priložnosti najlepše zahvaljujemo. Zahvala gre tudi RTV Ljubljana za uspešen prenos oddaje Spoznavajmo svet in domovino, kar je bilo nepozabno za naše mlade. Nastopali so tudi švedska folklorna skupina, Dalmatinska klapa in društvo Mladost.

V času trajanja festivala smo imeli razstavo likovnih in literarnih del, ki jo je obogatil umetnik Jože Stražar.

V minulem letu je društvo prejelo tudi veliko moralno in materialno podporo od matične domovine, Mladinska knjiga pa nam je poklonila lepo število knjig. Od Slovenske izseljenske matice smo dobili več igrice za otroke, koledarje, revijo Rodna gruda in časopise, za kar se ji zahvaljujemo.

Odbor društva je sodeloval redno s koordinacijskim odborom slovenskih društev na Švedskem, kulturno-informativnim centrom, Slovensko izseljensko matico, RTV Ljubljana, SZDL, izobraževalnim centrom, Ljubljansko banko in z vsemi jugoslovanskimi in švedskimi društvi in uredništvi in uredništvu časnikov, slednjim je dopisnik Ivan Pucko redno poročal o delu društva.

Odbor društva je imel petnajst rednih sestankov. Na občnem zboru je pozval člane in zlasti mladino k še večji aktivnosti, prav pa bi bilo, če bi se društvo še bolj povežalo z matično domovino in zaprosilo eno od slovenskih občin za pokroviteljstvo.

V novem odboru je polovica starih in polovica novih članov. Predsednik je Pavel Pevec, podpredsednik Andrej Pagon, tajnica Zdenka Rihter, blagajnik pa Jože Kenič. Staremu odboru in vsem članom se zahvaljujemo za opravljeno delo v minulem letu, novemu upravnemu odboru čestitamo in želimo veliko uspeha pri delu, člane društva pa prosimo za večjo aktivnost.

Ivan Pucko

OBČNI ZBOR LIPE OHRANITI IN GOJITI VSE SEKCIJE

14. januarja je imelo slovensko kulturno društvo Lipa v Landskroni redni letni občni zbor, njegova glavna točka pa je bila izvolitev novega upravnega odbora. Njegovo število se je za leto 1979 močno skrčilo in odgovornosti za društveno delo so odslej na ramenih devetih članov. Predsednik je Vinko Slanič, podpredsednik Zvonko Didič, blagajnik Slavko Dolničar, tajnik Zvonko Bencek, kulturni referent Vojko Petkovski, športni referent Mirko Kunc, gospodarja sta Milan Cigut in Milan Berglez, dopisnica pa Avgušтина Budja. V nadzornem odboru so Ela Vitanc, Alojz Turk in Štefan Matičič.

Zahvaljujemo se za pozornost in obisk na občnem zboru predstavnikom slovenskega društva Planika iz Malmöja, predstavnikom našega konzulata, prav tako v Malmöju ter številnim predstavnikom jugoslovanskega društva Udruženje Jugoslovena Skane iz Landskrona. Enaka zahvala gre članom delovnega predsedstva, saj je z njihovo pomočjo občni zbor izvrstno uspel. Lepa hvala Štefki Berg, Jožici Bračič in Petru Bernardiju! V komisijo sta bila izvoljena Jože Ivič in Drago Kostanjevec. Najbrž se bodo strinjali vsi člani društva, če se v njihovem imenu zahvalimo članom dosedanjega upravnega odbora za njihovo požrtvo-

Skupina slovenskih otrok v Landskroni na Švedskem

valno delo, katerega uspehi se sami hvalijo, ter za prijetno sodelovanje v vseh zadanih nalogah. Zaželimo naj tudi še novemu upravnemu odboru obilo uspehov v tem letu pri društvenem delu!

Ugotovitev, da je bilo v preteklem letu v društvu veliko narejenega, je hrabro spodbudila novi upravni odbor. Športna sekcija je bila skozi vse leto izredno aktivna. Člani so se opredelili za tri aktivnosti, in sicer za šah, biljard in namizni tenis. Vrstila so se tudi tekmovanja v omenjenih športih med člani v društvu in tudi v soorganizaciji z nekaterimi drugimi bratskimi društvi. Kulturna sekcija je poleg moškega okteta Lipa pod vodstvom Toma Vitanca, otrok recitatorjev, tria sester Budja, otroškega zbora Valovi in otroških vokalnih solistov pod vodstvom Olge Kostanjevec in Avgusta Budje ustanovila še otroško dramsko sekcijo v okviru svobodnih aktivnosti pod vodstvom Zvonka Bencka. Ta skupina je z dvodejansko igrico Veseli razred, ki so jo napisali sami otroci z vodjo, nastopila prvič na otroški zabavi dedka Mraza 16. decembra 1978 v društvenih prostorih Lipe. Naslednji nastop v prvih januarjskih dneh je imela nadebudna skupinica za lokalni švedski radio, okolica Malmöhus, pred jugoslovanskim predstavnikom radia Martinom Marinkovičem. Igrica je bila na radiu 21. januarja 1979.

Skupino aktivne mladine v SDK Lipa sestavljajo: Ana Lesnik, Irena in Cvetko Uljanič, Dora, Lenka in Anne-Marie Budja, Hajdi Novak, Leonida Kostanjevec, Simon in Robert Karlin, Sigmund in Ann-Loise Lakota ter Jolanda Avguštin. Z raznimi točkami na številnih proslavah Lipe so nastopali še Arabela Vitanc, Robert Pukmaister, Leo Semprimožnik, Valentin Pečkovnik, Alenka in Matjaž Čerbec, Susan in Claudia Fojtl, Poldi Karlin ter Anne-Marie, Hajdi in Natalija Lazukič.

Ohraniti in gojiti nameravamo vse že delujoče sekcije v društvu, aktivirati nameravamo tudi ženske s krožkom za ročno delo in podobno. To smo poskušali že tudi v preteklem letu, toda uspeh je žal izostal. Le malokatera pride v društvene prostore ob odpiralnem času. Izgovori se glase: Le kaj bomo tam počele?

Albert Zuppin v svojem ateljeju ob sliki z naslovom Tri ljubice, ki jo je podaril slovenskemu klubu v Köpingu

Rojakinje širom švedske dežele, obračamo se na vas! Katera nam lahko svetuje, kakšne aktivnosti bi naj uvedli, da bi uspeli pritegniti čimveč članic v društveni kolektiv? Imate tudi ve podobne težave ali ste jih že premostile? Čakamo na vaše odgovore.

In še nekaj besed o družabnosti med nami; 3. marca smo proslavili dan žena, za ples in dobro voljo so nam igrale Lastovke, 7. aprila pa bo klubska veselica. Z njo bomo proslavili praznik dela in dan mladosti hkrati. Po proslavi bo ples, na njem bodo ponovno igrale Lastovke.

UO SKD LIPA

SLOVENSKI ČOPIČ V KÖPINGU

RAD BI SE IZPOPOLNJEVAL

ALBERT ZUPPIN je Dekančan. V tem primorskem kraju si je pridobil poklic graverja in bil zaposlen pri podjetju Pečat. Po očetu je podedoval risarske sposobnosti in bil v šoli izredno dober risar, a je kljub temu imel večkrat nezadostno oceno prav iz risanja. Zakaj? Preprosto zato, ker ni maral »otročjih« risbic, za neopravljeno delo pa je seveda prejel ustrezno plačilo.

Že kot šolarja so ga navdušile risbe slikarja Toneta Kralja, ki je takrat v dekanski cerkvi risal freske na stene. Albert se je vsak dan smukal okrog umetnika in občudoval njegovo delo. Kot dijak je kasneje razstavljal v Dekanih, vsakič po 25 slik, in so bile obakrat vse razprodane. Ko se je v Celju pripravljal za graverski poklic, ga je profesor nagovarjal za študij na akademiji za slikarstvo. Videl je namreč, da ima fant izreden talent za risanje. Albert si je želel nadaljnega študija, a ni imel priložnosti, in se je izpopolnjeval dalje sam. Nekaj časa je bil v Milanu pri nekem italijanskem slikarju, poklonil dve svoji sliki nekemu švicarju, potem pa je odšel na Švedsko. Sredi zime 1961 je prvič stopil v Västerasu na švedska tla in se zaposlil v Asei, v tovarni električnih motorjev.

V prostem času so nastajale njegove slike, ki so mu jih pridno odkupovali Italijani, Jugoslovani in tudi Švedi. Po enem letu se je preselil v Köping in se zaposlil pri Volvu. Vedno bolj ga je zaposlovalo graverstvo; izdeluje gra-

vure, značke, pečate, se nazadnje zaposli pri zasebnem zlatarju, zavoljo prenizke plače pa odide na delo v tovarno umetnih gnojil, kjer je še danes kontrolor nad kemičnim procesom. V Köpingu si je ustvaril družino; žena Sonja je domačinka iz Dekanov, tu sta pa še sin David in hčerka Dajana. V Köpingu si je postavil lep dom in pravi, da bo šele zdaj lahko svobodno »zadihal« in se ves posvetil svoji umetnosti. Vesel je, da ima svoj atelje.

Njegove slike visijo vsako leto na razstavi ob slovenskem festivalu, leta 1978 je razstavljal v köpingskem muzeju, v slovenskem klubu v Köpingu pa vse tri njegove slike, ki jih je poklonil klubu — portret Primoža Trubarja, zgodovinski motiv z imenom Šentjanževc in Tri ljubice, ki jih je narisal po slovenski narodni pesmi Gremo na Štajersko. Pravi, da se mu najbolj posrečijo portreti, ljubi pa tudi naravo in rad riše krajine. Slika z oljem, ustvarja akvarele, grafike in loti se tudi pastelov.

Rad bi se še izpopolnjeval na kakšnih tečajih in je že obiskoval tečaj za risanje na porcelan. Pripravlja se za sodelovanje na slikarski razstavi, ki bo v Dekanah ob 500-letnici tega kraja, razstavljal bo likovna in graverska dela.

Slovenci v Köpingu smo veseli, da imamo v svoji sredi kar dva domača umetnika. Oba sta tudi delovna člana v našem društvu in vedno pripravljena za pomoč.

V bodoče želimo Zuppinu in njegovemu kolegu Bestjaku še mnogo uspehov pri njunem likovnem ustvarjanju!

Terezija Hlep

PRIMORSKI SLIKAR NA ŠVEDSKEM LJUBI ČISTE IN JASNE SLIKE

MARJAN BESTJAK je otroška, šolska in mladinska leta priživil v Dekanah, si tam pridobil poklic orodjarja in bil zaposlen v tovarni ključavnic Lama. Rad se spominja teh mladostnih let, rojstnega kraja in svoje Primorske. Tam si je ustvaril tudi družino, ni pa si mogel ustvariti doma. Zelja po lastnem domu ga je zvalila na Švedsko.

Leta 1965 je že na Švedskem, v Köpingu, nekaj mesecev kasneje pa sta prišla k njemu še žena Marija, doma iz Ročinja pri Kanalu ob Soči, in dveletni sin Marjan. Po nekaj letih se je družina povečala za hčerko Magdaleno.

Marjan je že 14 let zaposlen v tovarni avtomobilov Volvo. Njegove roke so vajene težkega dela, nikoli pa niso preokorne za čopič. Že v osnovni šoli mu je bil najljubši predmet risanje in tudi ocene za njegovo delo so bile vedno odlične. Že takrat je ljubil barve. Svoje risbe je skupaj s prijateljem Albertom razstavljal ob zaključku šolskega leta, že kot osnovnošolec pa je razstavljal v Kairu. Vzpodbujali so ga za študij na akademiji za slikarstvo, vendar zanj ni imel možnost, a je kljub temu ostal trden kot samouk pri svoji barvni paleti. Kot vojak — mornar se je lotil tudi tetoviranja, a je kasneje »slikanje na kožo« opustil.

Nekaj časa po prihodu na Švedsko ni risal, ko pa se je malo ustalil, je spet prijel čopič v roko. In stenah njegovega stanovanja vise čudoviti motivi pokrajini; Bled je prva slika, ki je nastala v tujini, Pogled na Dekane, Pula, Spravljanje sena, Madona z detetom, Zima, portreti družinskih članov. Zdaj mu je risanje portretov najbolj pri srcu. Slo-

Marjan Bestjak ustvarja krajino z naslovom Zima

Marjan Bestjak je izdelal portrete članov svoje družine

venski klub v Köpingu krasi njegov Piran, Internacionalni klub pa njegova Jesen. Tudi prijateljem rad podari kakšno sliko.

Marjanova dela so razstavljena vsako leto ob slovenskem festivalu, leta 1978 pa je slikar sodeloval na razstavi likovnih umetnikov — amaterjev v muzeju v Köpingu. Nekaj časa je tudi vodil likovni krožek jugoslovanskih otrok; sam je obiskoval likovne tečaje, a ne ustrezajo njegovemu okusu. Pravi, da je na njih vse preveč abstraktnosti, on pa ljubi jasne in čiste slike, predvsem portrete v tehniki olja.

Marjan je z družino že dolgo na tujem, a ga vedno bolj vleče domov. Zato gradi v Dekanah dom, svojo ljubezen do domačega kraja pa bo izpričal tudi s sodelovanjem na razstavi, ki bo v Dekanah ob njihovi 500-letnici: Marjan Bestjak bo prispeval za razstavo portret najstarejšega prebivalca in sliko najstarejše dekanske hiše. Sam pravi takole:

»Zelo rad rišem. Risanje me krepi, kadar me tarejo problemi, ob risanju najdem svoj notranji mir. Kako srečen bi bil, če bi imel lasten atelje! Likovno ustvarjanje namreč terja svoj prostor in mir. Vendar bom vseeno ustvarjal, v okviru svojih možnosti, veliko pa želim tudi razstavlјati.«

Terezija Hlep

PET LET PLANIKE V WINTERTHURU ZELO DELAVNO SLOVENSKO DRUŠTVO

S četrtem tradicionalnim smučarskim tekmovanjem »Prijateljstvo 4« je slovensko društvo Planika v Winterthuru v Švici pričelo letošnja praznovanja prvega društve-

nega jubileja — petletnice. Sam začetek društvenega delovanja sega sicer dlje nazaj, saj so se tukaj začeli zbirati naši delavci, ki so začasno zaposleni v tem delu Švice, že hkrati s prvimi zametki organiziranja slovenskega planinskega društva Triglav v Švici. Tako je počasi nastalo društvo, ki se je pridružilo SPD Triglav kot podružnica s samostojnim upravnim odborom.

V Winterthuru se je zbiralo vse več naših ljudi in prav kmalu je nastala tudi prva sekcija kegljačev. Medtem ko so se kegljači vključevali v lokalna kegljaška tekmovanja, so se drugi srečevali na številnih smučiščih, poleti na piknikih, jeseni na številnih družabnih prireditvah. Pomagali so tudi pri ustanavljanju oddelkov slovenske dopolnilne šole. Organizirani v društvo so Slovenci kmalu navezali tudi tesnejše stike z domačini in sodelovali na švicarskih tradicionalnih prireditvah Albanyfest in Wartstassefest.

Delo društva se je še bolj razmahnilo po letu 1976, ko so podpisali pogodbo o medsebojnem kulturnem in športnem sodelovanju ter pomoči z občinskim sindikalnim svetom Ljubljana-center. Iz domovine so prihajale za otroke v Winterthuru šolske knjige in drugi pripomočki. Otroci dopolnilnih šol so obiskali tudi svoje vrstnike na šoli dr. Jožeta Potrča v Ljubljani. Kegljjači so osvojili na tekmovanjih že številne pokale in uspešno sodelovali v jugoslovanski kegljaški ligi. Svojo sekcijo so ustanovili tudi smučarji, ki so organizirali tradicionalno tekmovanje v veleslalomu »Priateljstvo«. Letošnje tekmovanje v soboto in nedeljo, 10. in 11. februarja, je kljub neugodnemu vremenu v celoti uspelo.

Za društvo je bilo izredno pomembno tudi leto 1977: tedaj sta se občna zbora matičnega društva in podružnice odločila, da se podružnica osamosvoji. To je bilo 12. novembra 1977. Podružnica se je preimenovala v slovensko društvo Planika. Po tej odločitvi se je začelo še bolj živahno delo, društvo je pridobilo številne nove člane. Planika »pokriva« veliko področje nemškega dela Švice od Arbona do Schaffhausna, kjer uspešno deluje kegljaška sekcija Soča, in do Kreuzlingena, kjer so doma kegljači, organizirani v sekcijo Štajerci.

Planika si je po zaslugi prizadevnih odbornikov, dobro zastavljenega programa in zaradi dobre povezave z domovino pridobila sloves enega od najboljših slovenskih društev med našimi delavci v zahodnoevropskih državah. Seveda pa društvo tudi tesno sodeluje s SPD Triglav v Švici in z jugoslovanskimi društvi v kraju.

POČITNICE V LJUBLJANI VESELJE GOSTUJOČIH OTROK

V času novoletnih šolskih počitnic so bili na ljubljanski osnovni šoli Jožeta Potrča spet v gosteh slovenski otroci iz Švice, šolarji iz Winterthura so namreč že stari prijatelji ljubljanskih otrok. Že pred letom dni so teden dni hodili v Ljubljani v šolo skupaj z učenci osnovne šole Ivana Potrča; skupaj so tudi hodili na izlete po Sloveniji in tudi stanovali so skupaj.

Tokrat so se zbrali na tej šoli 28. decembra in ob lutkovni igrici pričakali dedka Mraza. Med njimi so bili tudi slovenski konzul v Švici Sonja Ledinek, predsednik slo-

vskega planinskega društva Triglav v Zürichu Roman Kranjc in predsednik slovenskega društva Planika Marko Urbas. Z učiteljicami iz domovine in slovenskimi učiteljicami iz Švice so se pogovarjali o nujnosti pogostnih srečanj otrok na tujem in doma in ugotovili, da so takšna srečanja dragocena. Otrokom v ljubljanski šoli je dedek Mraz prinesel barvni televizor, slovenskim otrokom iz Švice pa nepozabne spomine in dragocena prijateljstva v domovini.

Breda Cechich-Stepič

OBČNI ZBOR TRIGLAVA V ŠVICI REZULTATI DELA SO POHVALNI

Vzpenjamo se po stopnicah proti dvorani in strmimo: vedno bližji so zvoki znanih melodij plesnega orkestra RTV Ljubljana, Majde Sepetove, Braca Korena in Marjane Držaj. Ali imamo goste iz Ljubljane na današnjem občnem zboru, se sprašujemo?

Bilo je kot da bi bili vsi resnično med nami, ko smo jih v Hirschenu gledali in poslušali prek televizije, ki je stala sredi cvetja na slavnostno okrašenem odru.

Tako se je 18. novembra pričel redni letni občni zbor slovenskega planinskega društva Triglav iz Züricha.

Ob zvokih glasbe se dvorana polni, praznja oblačila pa pričajo o tem, da večer ni namenjen le delu, temveč da danes društvo tudi proslavlja dan naše republike. Častna mesta zasedajo gostje, jugoslovanski konzul Josip Marlović, predsednik SD Planika Marko Urbas, predsednik Beneških Slovencev Danilo Kjačič, JU-SKI je zastopal predsednik Jože Jelovčan. Pro Culturo Slovenicae njen predstavnik, med nami pa sta bila še predstavnica Ljubljanske banke in podpredsednik sindikalnega sveta občine Ljubljana-Center Vladimir Tkalec, ki je vsem zbranim prinesel pozdrave iz domovine.

Delo se odvija po običajnem vrstnem redu. Delovna komisija posede za omizje na odru, sledijo poročila predsednika, blagajnika, tajnika, gospodarja in športnih sekcij. — Uspele prireditve in izleti so pritegnili nove člane, na piknikih je bila udeležba številna, celo ob grmenju, vetru in dežju, nekaj članov je vztrajno plezalo po zasneženih švicarskih tri- in štiritisočakih, na dvodnevem izletu v Nacionalnem parku v Engadinu, kjer so se izletniki vozili tudi s konjsko vprego, pa so se zabavali celo naši najmljaši. Na tradicionalnem Slovenskem veleslalomu dobi priznanje prvi predsednik in dolgoletni vodja društva Avgust Teropišič, na tradicionalnem Planinskem plesu pa predstavnik smučarske zveze Slovenije Miloš Rutar izroči posebna priznanja smučarskim aktivistom društva Damjanu Hladniku, Matiji Tumi, Jožetu Jelovčanu in Janezu Kušarju. Pridne člane mlade smučarske sekcije, ki je žela lepe uspehe na vseh tekmovanjih, bo društvo obdarilo z društvenimi pulloverji, člani pa naj bi kmalu dobili svoje društvene prostore v Zürichu.

Rezultati dela v letu 1978 so pohvalni, težkega nahrbtnika odgovornosti in dolžnosti pa odborniki le še ne morejo odložiti, saj so pred letom dni obljubili, da ga bodo požrtvovalno nosili 730 dni.

Pa vendar so bile tudi tokrat volitve. Ni še dolgo tega, kar se je poslovil od društva in odšel v domovino njegov

dolgoletni aktivni član inž. Matija Tuma in le še nekaj dni nas loči od slovesa z odbornikom Antonom Cizerlom, ki mu je društvo v zahvalo in spomin podarilo lepo knjigo s posvetilom.

Odšli so, odhajajo, delo pa ostaja in čaka pridnih rok. In tako so tega večera izbrali v upravo Triglava še inž. Franca Ilarja in Jožico Croci, odbor pa zaradi vse večjih odgovornosti in obilice dela povečali in izvolili vanj še Tomislava Mitrevskega, Makedonca, ki že dalj časa aktivno sodeluje in govori tako lepo slovensko, kot da bi bil doma iz naših krajev.

In ker je vsakomur, ki ni doma iz naših krajev, težko govoriti slovensko, so Slovenci ta večer navdušeno ploskali konzulu Josipu Markoviću, ko jim je v slovenščini čestital dan republike, jim zaželel še mnogo uspehov pri nadaljnjem delu in med drugim dejal: »... kajti le z delom bomo zgradili sebi in našim otrokom mednarodno bodočnost, o kateri je sanjal že naš veliki pesnik France Prešeren, ko je zapisal: ... ,žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak!«

Breda Cechich-Stepič

PRAZNOVANJE NOVOLETNE JELKE SLOVENSKI UČENCI V BELGIJI

Posebna učna tema v programu dopolnilnega pouka je tudi praznovanje novoletne jelke. V okviru te teme smo se veliko pogovarjali, kako praznujejo in se poslavljajo od starega leta otroci in učenci v Sloveniji. Na slikah smo videli dedka Mraza in njegovo spremstvo, obloženo s kupom daril. Brali smo pisma, ki so jih pisali dedku Mrazu otroci iz raznih krajev naše šiirne domovine. Podobna pisma smo napisali tudi mi; želje so bile zelo različne, samo kdo naj bi jih izpolnil?

Ni bilo treba dolgo iskati, našli smo darovalca: društvo JADRAN iz Charleroija je pripravilo darila za vse učence iz Roseliesu in iz Bruslja, skupno s starši pa smo nato v Roseliesu in v Bruslju za vse učence priredili veselo novoletno praznovanje kar v šoli.

Društvo Sv. Barbara v Eisdnu pa je na veselem silvestrovanju obiskal dedek Mraz in obdaril vse otroke, ki so bili ta večer na praznovanju, med njimi tudi naše pridne učence.

Lucija Užmanh

NOVO SLOVENSKO DRUŠTVO MURA V DORNBIRNU

Tudi naši delavci na Vorarlberškem v Avstriji so ustanovili slovensko kulturno društvo, ki so ga imenovali Mura, sedež pa ima v Dornbirnu.

V tej avstrijski deželi je še zmeraj zaposlenih veliko Slovencev v tekstilni industriji, ki je najbolj razvita v Dornbirnu. Največ delavcev je iz Pomurja in ti so bili tudi glavni pobudniki za ustanovitev kulturnega društva. Ustanovili so že več sekcij, med njimi folklorno skupino, ki bo

Učenci vseh jugoslovanskih oddelkov dopolnilnega pouka v Bruslju pred pričetkom proslave; v prvi vrsti od desne proti levi štirje učenci, ki berejo pozdravni govor v vseh jugoslovanskih jezikih

že v prvi polovici letošnjega leta pripravila prve nastope med našimi delavci na Vorarlberškem.

LJUTOMERČANI IN IVAN CANKAR SKUPEN PROGRAM V SODELOVANJU

Slovensko kulturno društvo Ivan Cankar na Dunaju je na svoji letni skupščini sprejelo tudi zanimiv dokument o dokaj razvejanem sodelovanju z ljutomersko občino.

Ljutomerčani so prevzeli pokroviteljstvo nad tem klubom, skupni program pa vsebuje več skupnih akcij. Tako bodo na dan mladosti skupaj pripravili športno srečanje. Otroci delavcev, ki začasno delajo na Dunaju, bodo preživeli počitnice v domovini, mladinska organizacija pa bo svoje tovarišice z onstran meje vključila v delovne akcije.

Na letni skupščini, ki so se je udeležili delegacija SZDL iz Ljutomera in predstavniki jugoslovanskega konzulata na Dunaju, je bil za novega predsednika kluba izvoljen Marijan Pirc.

POKLIČITE DUNAJ 15-45 SVEŽE INFORMACIJE PO TELEFONU

Kulturno-informativni center SFRJ na Dunaju je uvedel zanimivo in za delavce iz Jugoslavije, ki so začasno zaposleni v Avstriji, koristno novost.

Kmalu bo leto dni, ko lahko Jugoslovani, zaposleni na Dunaju ali v drugih avstrijskih mestih, na telefonski številki 15-45 dobijo vsak dan 24 ur sveže informacije iz domovine. S pomočjo Tanjugovega servisa in drugih informativnih sredstev posnemajo na magnetofonski trak najbolj aktualne vesti iz Jugoslavije, tudi kulturne in športne, ki jih nato avtomat posreduje tistim, ki zavrtijo omenjeno številko. Trak menjajo vsak dan ob 14. uri, dolžina informacij pa je tri do šest minut.

Največ zanimanja za ta servis jugoslovanskega kulturno-informativnega centra je seveda med Jugoslovani, ki so na Dunaju; računajo, da jih je okoli 65.000.

Na telefonsko številko 15-45 opozarjajo na Dunaju in po Avstriji tudi lepaki in nalepke ter objave v nekaterih javnih občilih.

PARTIE EN FRANÇAIS

PAR LE FRANÇAIS AU SLOVÈNE

Nos compatriotes sont dispersés par le monde entier; leurs familles vivent au milieu de groupes linguistiques tout à fait étrangers. Seuls les groupes plus importants d'entre eux peuvent se permettre l'enseignement du slovène et en slovène; autrement les deuxièmes générations sont livrées, en ce qui concerne la langue, aux parents et à leur milieu.

Voyons aujourd'hui brièvement deux livres qui peuvent aider à l'étude du slovène dans la sphère française.

Le premier est un manuel de la langue slovène »LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE«. Il a été préparé par le professeur Franc Jakopin et adapté en français par Viktor Jesenik. Il a été publié par la Société des émigrés slovènes en collaboration avec la Maison d'éditions »Mladinska knjiga« (Le Livre des Jeunes) à Ljubljana (1962).

Le manuel n'est pas volumineux, mais il a été conçu selon le modèle vérifié: de courtes compositions et conversations en slovène, les traductions de fragments particuliers difficiles en français, les explications de mots et de phrases, les données essentielles de la grammaire slovène de la prononciation à la déclinaison et à la conjugaison et à la syntaxe, des exercices et un petit dictionnaire slovéno-français.

La société des émigrés slovènes (SIM), en tant qu'éditrice et initiatrice de ce manuel s'est posé un objectif clair: avant tout raviver la connaissance du slovène chez nos compatriotes et leurs enfants qui n'ont plus de liens linguistiques solides avec leur patrie, et parvenir à un contact vivant avec le slovène contemporain, et à la fois le livre pourrait servir aussi aux touristes étrangers.

Ce manuel a certainement rempli une grande lacune dans la sphère linguistique française, étant donné que nos compatriotes sont toujours nombreux dans les pays avec le français comme langue officielle, que ce soit en Europe, en Amérique du Nord et ailleurs encore.

La grande valeur de ce manuel, ce sont surtout les instructions soignées pour la prononciation, présentée dans des entretiens et de brèves compositions, et aussi l'accentuation moderne conséquente, soutenue par le vocabulaire, qui aide même l'autodidacte à bien prononcer le slovène.

Ce manuel de la langue slovène est court, populaire, pratique, clair, attrayant, comme fait exprès pour un manuel de poche destiné au touriste qui est déjà un peu familiarisé avec le slovène.

Tout à fait différent est le second livre que j'aimerais présenter aujourd'hui. Il s'agit d'un ESSAI DE GRAMMAIRE

SLOVÈNE, écrit par le professeur français Claude Vincenot et publié par la »Mladinska knjiga« en 1975.

Le prof. Vincenot a été pendant quelques années boursier, puis lecteur à l'Université de Ljubljana et durant cette période il a étudié le slovène au point d'écrire une grammaire scientifique du slovène très détaillée, fondée méthodologiquement sur les courants linguistiques modernes, écrite en français et en tenant compte des acquisitions linguistiques les plus récentes.

Cette »grammaire slovène« de Vincenot est un livre très distingué, évidemment destiné avant tout à celui qui aimerait connaître le slovène aussi du point de vue linguistique, pour ainsi dire théorique, le connaître à fond et à tous les niveaux. Dans ce livre volumineux (356 pages), tous les chapitres sont élaborés d'une manière très détaillée; il y ajoute aussi la littérature qui peut aider l'expert à écrire des manuels plus spécialisés et des traités scientifiques.

Ainsi, ces deux livres, présentés ici aujourd'hui, se complètent l'un l'autre à leur manière et comblent une lacune de l'enseignement du slovène dans les sphères où il peut aider le français, donc aussi au Canada d'où l'on nous demande quels livres pour l'étude du slovène sont à la disposition des autodidactes qui connaissent déjà partiellement le slovène.

NOS LECTEURS DANS LES UNIVERSITÉS FRANÇAISES

Récemment les lecteurs yougoslaves de toute la France se sont réunis à Paris, dans l'édifice de notre Ambassade, sous la direction du Dr. Dragan Nedeljković, professeur de la Faculté des Lettres de Belgrade et du Dr. Vojmir Vinja, professeur de l'Université de Zagreb, et en présence de Tanja Vrtačnik, attaché culturel à l'Ambassade de la RSFY et d'Oto Deneš, directeur du Centre culturo-informatif yougoslave à Paris. Tout d'abord les deux professeurs ont dit quelques mots sur le rôle des lectorats et fait quelques propositions pour des améliorations éventuelles. Au cours de la discussion, les lecteurs ont traité de nombreux problèmes qui deviennent de plus en plus brûlants.

Tandis que par exemple en Allemagne pour un lecteur la connaissance de l'allemand n'est pas indispensable, en France une excellente connaissance du français est la première exigence, soulignée de plus en plus par les Universités françaises. En ce sens on a beaucoup parlé de la formation du lecteur dans une période préparatoire.

En raison du manque de films, de disques, de rubans et autres moyens mo-

dernes d'étude, dans la plupart des lectorats la modernisation de la langue est encore très mal en point. Parallèlement à cette question, on a de nouveau posé la question brûlante du manuel de serbo-croate. Jusqu'à l'année prochaine il faudrait préparer au moins la première partie d'un manuel moderne, convenablement illustré et avec des cassettes, le manuel étant composé par des groupes particuliers de lecteurs avec la collaboration de professeurs français. La question centrale a montré la situation insuffisante en ce qui concerne la mauvaise information des lectorats, les publications manquantes et les bibliothèques incomplètes. A l'exception du lectorat slovène qui reçoit tous les journaux et toutes les revues demandés, et tous les livres désirés, les autres lectorats yougoslaves en France sont très mal pourvus en livres et ils ne reçoivent qu'au plus deux journaux. Il n'a pas été possible d'établir l'état exact du lectorat macédonien, son lecteur étant absent. Cet état devrait s'améliorer dès cette année dans tous les lectorats.

L'après-midi, on a établi qu'en France il y a des lectorats yougoslaves dans treize villes universitaires et, cette année, ils ont au total 260 étudiants, ce qui n'est pas un résultat satisfaisant. Parmi les Français il n'y a pour ainsi dire plus de grands connaisseurs des langues yougoslaves, ce qui est aussi une des causes du peu d'intérêt en France pour la philologie. C'est pourquoi les professeurs Nedeljković et Vinja ont proposé de préparer dans cette année scolaire un symposium franco-yougoslave, où avec des rapports convenables on attirerait l'attention des Français sur certains de nos problèmes. Quelques lecteurs ont aussitôt indiqué certains thèmes intéressants. Le symposium se tiendrait à Bordeaux, centre universitaire important, ou bien quelque part en Yougoslavie, où se réuniraient peut-être plus de participants.

La plus prometteuse fut la conclusion de la réunion, lorsque parla le directeur du Centre culturo-informatif yougoslave, Oto Deneš. Comme jusqu'ici la liaison des lecteurs était insuffisante, Deneš offrit de pourvoir personnellement à la liaison entre les lecteurs. Il invita chacun d'eux à lui envoyer ses propositions et désirs personnels concernant les manifestations culturelles futures. Cela résoudra aussi le problème de la frustration des lectorats hors de Paris, puisque dorénavant chaque exposition, film, concert ou autre forme de manifestations culturelles sera présenté(e) non seulement à Paris, mais encore dans deux ou trois autres villes françaises, où se trouvent les lectorats yougoslaves.

SMUČANJE DO POLETJA

VISOKOGORSKO SMUČIŠČE KANIN

Iz daljave je Kanin, pogorje v skrajno zahodnem delu Slovenije, s svojimi ošiljenimi vrhovi kakor poškrabljen čipka na nebu. Pred leti so ga poznali samo najbolj navdušeni planinci in smučarji, kajti gor se je dalo samo peš, za kar si porabil več kot pet ur hoje. Samo največji optimisti so sanjali o žičnici. Le-to so končno zgradili pred petimi leti in z njo postavili svojevrstni rekord: dolga je šest kilometrov in je najdaljša žičnica v Jugoslaviji. S tem je Kanin postal dostopen vsakomur.

Žičnico na Kanin so speljali zaradi visokogorskih smučišč, ki ležijo od

višine 2250 metrov navzdol in so zaradi privlačna spomladi ter zgodaj poleti, ko se druge sezona že zdavnaj konča. Snežna odeja je tu izredno debela, saj vsako leto zapade po sedem in več metrov snega, ki v posameznih kotanjah ostaja vse leto tako, da si smučji lahko pripneš tudi poleti, če hočeš.

Visokogorskega smučišča niso mogli urediti čez noč, temveč mu vsako leto dodajajo kaj novega, kajti denarja ni na pretek. To niso travnata, marveč skalnata pobočja in treba je bilo razstreliti na tone in tone skal, da so lahko uredili smučarske steze. Poleg

gondolske žičnice, ki je dovozna in razdeljena na tri postaje, so zgradili še štiri vlečnice oziroma sedežnice, tako da na Kaninu hkrati lahko smuča okrog dva tisoč smučarjev, ne da bi bilo gneče. Smučišča so povsod dobro zavarovali in imajo tudi posebno gorsko službo za opazovanje in miniranje snežnih plazov. Zgodilo se je, da je plaz že podrl eno od postaj žičnice in zgradili so jo nanovo.

Za zdaj so uredili okrog 30 hektarov smučišč, vendar s tem vsi načrti še niso uresničeni; izkoristili so komaj del možnosti na Kaninu. Tako se velik in bistvu šele prebujajo. Kasneje nameravajo na primer speljati tudi proge čez visokogorsko dolino Krnico pa vse do dna, kar bi odprlo skoraj 5 km dolgo smučarsko progo.

Posebnost Kanina je tudi restavracija, ki visi kakor orlovo gnezdo na višini 2200 metrov in je seveda najvišja restavracija v Jugoslaviji. Pozimi nanese toliko snega, da so vrata povsem zatrpna in se v restavracijo pride skozi sneženi predor.

Čez Kanin poteka jugoslovansko-italijanska meja. Ker imajo tudi Italijani na drugi strani obsežna smučišča, je v načrtu, da bi oba žičničarska sistema povezali. Predstavniki obmejnih občin in turistični delavci z obeh strani so se okvirno že domenili za to. Na italijanski strani bodo dogradili okrog dva kilometra dolgo gondolsko žičnico do sedla Prevale, kjer bodo uredili tudi mejni prehod, ki naj bi seveda veljal samo za smučarje. Na naši strani bo treba zgraditi samo pol kilometra dolgo žičnico za to povezavo. To bo omogočilo tudi lažji pristop v gorsko dolino Krnico, kjer so lepa smučišča. Tako bi imeli v Jugoslaviji prvi meddržavni smučarski sistem in veliko izbiro smučišč na obeh straneh.

Prenočišče na Kaninu, razumljivo, da ni. Pač pa so v Bovcu, vendar jih je tako malo, da se mrzlično pripravljajo na graditev novega hotela s 500 posteljami in Kaninske vasi. To bo naselje s hišami v bovškem slogu, kjer si bodo občani lahko kupili počitniško stanovanje.

V Bovcu pa imajo še eno željo: radi bi bili bolj povezani z ostalo Slovenijo. Sedanje ceste so vijugaste in slabe. Sanjajo o cestnem predoru skozi Vršič, sedanji prelaz je namreč zaradi snega pol leta zaprt.

A. Podbevšek

Kaninski podi (foto: Ančka Tomšič)

MILAN MARKELJ

MOJSTRI S KAMERO

Milan Markelj se je začel ukvarjati s fotografijo šele pred petimi leti, ko se je zaposlil kot novinar pri Dolenjskem listu v Novem novinarskem kolektivu, kakršen je mestu. V takem majhnem pri priljubljenem »Dolenjcu«, mora pač vsak novinar znati vse. In tako je Milan Markelj po naključju prijel tudi za kamero. Zdaj teče že šesto leto in — kot pravi sam — se počuti tako, »kot da bi bila fotografija nekakšna nedorečena ljubezen. Vsa je še polna skrivnosti, novih odkritij, čarov, vznesenj, a tudi razočaranj in nemoči«.

Milanu Marklju se zdi, kakor da je s kamero dobil tretje oko, ki mu pomaga odkrivati lepote sveta. Kamera vidi vse, si vse zapomni, od najrahljajšega prebliska svetlobe na vodni gladini do temne sence pod trtnim listom. In še več — s kamero je mogoče osamiti drobce resničnega sveta in mu dati polnokrvnost. Tako je sicer skromno okno dolenjske kmečke hiše: veselo rdeče pobarvani železni križ na oknu, temni listi trte, bogata žilavost lesa, vse to zaduha z nekakšnim prazničnim občutkom, čeprav je le delček revnega, izginjajočega življenja nekje v gorjanskem Podgorju. S kamero je mogoče razpršiti svetlobo v pravo zmagoslavje svetlobe, mogoče je prižgati zeleni kres v krošnji dreves nad travnikom, mogoče je zabrisati sivino dneva in jo vpeti v pleteno žično ograjo, mogoče je ujeti barvni odtенок v jesenskem gozdu.

Toda Milan Markelj pravi, da sam zanos ne pomaga veliko. Treba je delati, poskušati, se učiti. Kamera je le ustvarjalno orodje, ki ne da ničesar samo od sebe.

Za barvne diapozitive uporablja kamero hasselblad 500 CM z različnimi dodatki, za črno bele fotografije pa najraje uporablja maloformatno kamero asahi pentax.

Sivina dneva

Most

Ob Krki

Zeleni kres

Zmagoslavje svetlobe

Podgorsko okno

FRANCIJA

JADRANOV DRUŽINSKI VEČER

Društvo Jadran v Freyming-Merlebachu je 13. januarja priredilo v dvorani rudniške restavracije tradicionalni družinski večer. Dvorana je bila polna obiskovalcev, prireditve pa so se poleg članov društva udeležili tudi prijatelji, med njimi tudi precej Francozov. Generalni konzulat SFRJ v Strasbourgu je zastopal vicekonzul Boris Brajkovič. Ob zvokih kvinteta Karla Končine so se gostje zabavali do ranega jutra.

Prisotni so najprej prisluhnili uvodnim besedam, ki jih je spregovoril predsednik Jože Zdravič. Pozdrave generalnega konzulata je posredoval Boris Brajkovič. Obenem s pohvalnimi besedami o delu društva je razdelil tudi priznanja, ki jih je podelilo Združenje jugoslovanskih društev in klubov v Franciji. Priznanja so prejeli: društvo Jadran kot najdelavnejše društvo v tem delu Francije, častni predsedniki društva — Ilija Kostelac, Anton Škruba, Jože Čadej, Ciril Černigoj in Ferdinand Pintar ter sedanji predsednik Jože Zdravič in podpredsednik Franci Pouh.

V društvu je precej zelo delavnih članov, ki pri nobeni akciji ne stojijo ob strani, zato je priznanje, ki ga je prejel društvo, pravzaprav priznanje za vsakogar od njih.

Oba pevska zbora Jadrana (mešani in ženski) sta pod skrbnim vodstvom dirigenta Emila Šinkovca zelo lepo zapela dve pesmi. Na sporedu je bila tudi tombola, katere čisti dobiček je bil namenjen za dobrodelne namene (novoletno darilo pomoči potrebnim otrokom in bolnikom).

Milena Skrt

ZDA

PRVI KONCERT USS GODBE NA PIHALA

Ameriški Slovenci smo imeli že pred štirimi desetletji poleg harmonikarjev tudi tamburaške in trobentaške godbe po raznih slovenskih naselbinah širom Amerike. V Clevelandu pa smo imeli celo simfonični orkester, ki ga je vodil Ivan Zorman in potem Louis Ulle. Vse te glasbene ustanove je v precejšnji meri zadušila večletna depresija v tridesetih letih. Najdalj se

Godba Zveze slovenskih organizacij USS iz Clevelanda z dirigentom Normanom Novakom

je upirala clevelandska godba Bled, v Johnstownu, Pa. pa godba Triglav.

Po večletnem zatišju se je v Clevelandu ponovno zbudilo zanimanje za pihalni orkester, pobudo zanj pa je v maju 1978 dalo društvo Zveza slovenskih organizacij (United Slovenian Society). Odziv godbenikov je bil nepričakovan — takoj se je prijavilo 35 glasbenikov v starosti od 12. do 67. leta. Dirigent je lahko v kratkem času pripravil godbo za prvi javni nastop, ki je bil v nedeljo 28. januarja v Slovenskem narodnem domu na aveniiji St. Clair.

Godbo vodi in dirigira diplomirani učitelj glasbe Norman Novak. Na koncertu je godba izvajala mešan spored, za popestritev pa je nastopil tudi moški sekstet »Fantje na vasi«. Godba je začela spored z ameriško in slovensko narodno himno. Tony Petkovšek, predsednik Zveze slovenskih organizacij, je izročil pozdrave in izrekel dobrodošlico navzočim ter pojasnil podrobnosti o ponovni ustanovitvi slovenske godbe.

Godba je učinkovito zaigrala Avsenikovo »Iz Bohinja«, zatem pa še vrsto drugih melodij, koncertu pa je dal močan pečat tudi zbor Fantje na vasi, ki je stopnjeval razpoloženje poslušalcev.

Na koncertu so bila podeljena tudi priznanja zaslužnim sodelavcem slovenskih organizacij in so jih prejeli: Adolph Rupe, Albert Pestotnik, John Cech, John Sušnik, Frank Sterle, Ann Petkovšek, John Strancar in Joe Klir. Na koncertu so predstavili tudi ugledne goste: jugoslovanskega konzula

Staneta Lenardiča z ženo Mileno, podgovernerja države Ohio Georga Voinovicha, državna poslanca Dennisa Eckarta in Franka Mahnica, koncilmana Davida Trentona in Johna Milakovicha. V imenu USS je Sandra Eckart izročila dirigentu Normanu Novaku lep šopek cvetja.

Za uspeh nove godbe si je zadala veliko odgovornost organizacija USS, ki se je zavezala, da bo skrbela za vzdrževanje in nadaljnji obstoj. Dirigentu, godcem in organizatorjem lepa hvala za čudovito doživetje.

Louis Kaferle, Cleveland, Ohio

SLOVO FRANKA GROSERJA

Člani glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote, delavci zaposleni v glavnem uradu in vsi slovenski rojaki v Chicagu so se v decembru poslovili od priljubljenega bivšega predsednika te slovenske organizacije, ki je stopil v pokoj. Poleg slovesa v samem uradu so rojaki pripravili tudi velik banket v Slovenskem centru v Ciceru. Ob tej priložnosti so rojaki pripravili tudi lep kulturni spored, pri katerem so sodelovali člani pevskega zbora Prešeren iz Chicaga, harmonikarskega ansambla in drugi. Slovesnosti je prisostvoval tudi jugoslovanski generalni konzul iz Chicaga in novo izvoljeni predsednik Peter Elish ter številni člani SNPJ, odborniki in predsedniki federacij iz drugih ameriških držav.

Prejšnji glavni predsednik SNPJ Frank Groser se je z ženo Mae preselil v Port Richey na Florido. Želimo jima veliko veselih dni!

Odbor za pripravo poslovnega večera za Franka Groserja. Spredaj Frank Groser z ženo Mae

Skupina slovenskih žena iz Barbertona si je prišla ogledat slovenski film Cvetje v jeseni v lepih narodnih nošah

50-LETNICA PRVIH SLOVENSkih DIPLOM V CLEVELANDU

Leta 1929 je skupina 23 Slovencev diplomirala na slovenski šoli v slovenskem narodnem domu v Clevelandu. Predstojnik slovenske šole je bil dr. Frank J. Kern, ki še živi v Euclidu, O. v starosti 92 let. Študentje, ki so prejeli diplome, so bili zelo ponosni, moramo pa tudi priznati, da so si pridobili veliko znanja, ki bi ga ne dobili na nobeni drugi šoli.

Dr. Frank Kern, ki je prišel v ZDA leta 1903, je dal pobudo za ustanovitev te šole in sam poučeval slovenski jezik. Glasbo je poučeval Ivan Zorman, ki je tudi odlično poznal slovenski jezik ter bil vsestransko kulturno razgledan. Do leta 1929 je objavil že štiri svoje knjige (Poezije 1919, Pesmi 1922, Lirični spevi 1925, Slovane 1928), zato je v mladih ljudeh znal zbuditi spoštovanje do materinega jezika. V vodilni skupini učiteljev je bil tudi Vatro Grill, ki se je odlikoval z izredno inteligenco in naprednostjo. Že z 20 leti je bil urednik slovenskega dnevnika Enakopravnost, ki je bil najboljši slovenski list v Ameriki. Pozneje je postal odvetnik in tako je svoj čas delil med časopisom in sodnijo. Bil je tudi med ustanovitelji angleško poslujočega društva Comrades 566 SNPJ, ki še danes obstaja, in aktiven igralec pri dramskem društvu Ivan Cankar.

Med ustanovitelji slovenske šole je bil tudi Edwin J. Primozic, ki je bil leta 1903 rojen v Chicagu, ko mu je

bilo 4 leta, pa so ga starši odpeljali v domovino. Tam je obiskoval osnovno šolo, leta 1920 pa se je vrnil v Ameriko. Takoj se je vpisal na Lincoln High School, kjer je diplomiral 1921, potem pa je dve leti študiral na Adelbert College, kjer je tudi diplomiral in se vpisal na medicinsko šolo. Medtem ko je šel na obisk v Pennsylvanijo se je smrtno ponesrečil. To je bil tragičen udarec za vse Slovence v Clevelandu in okolici. Mladega, prijaznega in družabnega študenta so bili povsod veseli.

Tako letos clevelandski Slovenci proslavljamo zanimivo obletnico.

Jakob Strekal, Richmond Heights, O. ZDA

CVETJE V JESENI V BARBERTONU

Predvajanje slovenskega celovečernega barvnega filma Cvetje v jeseni v Barbertonu je bilo pravi praznik za tamkajšnjo slovensko naselbino. Za predvajanje je poskrbel solastnik kina West in znani društveni delavec Vincent Lauter. Naši rojaki so slovenski film sprejeli s pravim navdušenjem, mnogim so se orosile oči, ko so si ogledovali lepe prizore idilične slovenske pokrajine in sledili zanimivi zgodbi, ki pripoveduje med drugim tudi o odhajanju naših ljudi v tujino.

MARY MOLEK JE PREJELA AVTORSKO NAGRADO ZA »PRISELJENKO«

John P. Nielsen poroča v ameriškem slovenskem tisku, da je Mary J. Molek, pisateljica knjige »Immigrant

Woman« (Priseljenka), prejela v Princeton klubu v New Yorku javno priznanje za svoj doprinos slovensko-ameriški književnosti. Knjiga je doživela že tretji natis. Pisateljica je bila nemalo presenečena, ko je prejela nagrado.

O »Priseljenki« piše obširneje avtorica knjige »The Slovene Village« Irene Portis Winner v jesenski in zimski številki publikacije Society for Slovene Studies, ki izhaja v New Yorku. O knjigi piše, da je izredno privlačna in močna. Priporoča jo nam vsem kot umetniški dokument pa tudi kot živo predstavo bistva naše vedno presenetljive kulturne dediščine.

Ivan Dolenc

KANADA

SIMON GREGORČIČ PRIDNO DELA

Pri društvu Simon Gregorčič v Torontu se vedno dogaja kaj zanimivega. Že ob začetku tega našega kratkega poročila pa bi se vam radi zahvalili za nedavni obisk, ko smo se lahko podrobno pogovorili s predsednikom Slovenske izseljenske matice Dragom Seligerjem. To je resnično lepa povezava s Slovenci po svetu.

Lani je imelo naše društvo polne roke dela, saj smo tako kot prejšnja leta organizirali poleg piknikov tudi Gregorčičev dan, ki je bil lepo obiskan. Organizirali smo tudi balinarsko ligo, pri kateri je sodelovalo pet ekip — Snežnik, ki so jo sestavljali Jože Rotar, Slavko Primc, Jože in Peter Dodič iz Benečije, druga ekipa je bil Kras, tretji pa so bili Primorci, četrti

Učenci jugoslovanske šole Nikola Tesla ob spominski plošči pri Niagarskih slapovih

Folklorna skupina Planica iz Wollongonga

Slovenija, peti pa Triglav. Za naslove balinarskih prvakinj pa so se borile tudi ženske. Zmagale so Marija Vitez, Pavla Fabčič in Dragica Muha.

Razen teh tekmovanj smo imeli še otroško tekmovanje v odbojki ter otroško tekmovanje v tekah in nogometu. Zanimivo in zabavno je bilo tudi na nogometnem srečanju med debelimi in suhimi, kjer so proti pričakovanjem zmagali debeli.

Organizirali smo tudi nogometni turnir za pokal Simona Gregorčiča, kjer so sodelovale štiri ekipe: tovarna plastike, Toronto Sloge, Slovensko športno društvo in ekipa Simona Gregorčiča. V finalnem dvoboju je zmagala Slovenija s 4 : 2.

Torej upam, da ste razbrali iz tega kratkega pisma, da je bilo lani na naši farmi kar živahno. Upam, da bo tako tudi letos in da se bomo tudi v prihodnje tako zbirali na tem našem koščku zemlje, kakor da smo se zbrali v kaki slovenski vasi.

Ivan Jagodnik, Toronto, Ont., Kanada

V TESLOV SPOMIN

Jugoslovansko združenje in jugoslovanska šola Nikola Tesla iz Kanade sta se izjemno potrudila, da bi resnično uspela prireditve ob odkritju spominske plošče v Teslov spomin pri Niagarskih slapovih. Prireditvi so prisostvovali tako predstavniki Kanade kakor tudi Jugoslavije. Jugoslovanske izseljenske matice je zastopal dr. Koča Jončič, predsednik srbske izseljenske matice. Številni otroci naših rojakov so prišli na prireditev v pisanih narodnih nošah skoraj vseh jugoslovan-

skih narodov. Prav tako so na prireditvi sodelovale folklorne skupine »Makedonka«, mladina slovenskega društva Lipa iz St. Catharinesa, folkloristi iz Kitchenerja in drugi. V sporedu je sodelovala tudi Tamburica H. B. Z. iz Toronta.

ZA PRAVILNEJŠI ODNOS DO SLOVENCEV

Toronto, Ontario. — V januarski številki slovenskega kanadskega mesečnika »Slovene Diary« (Slovenski dnevnik), ki je s to številko začel svoj četrti letnik, je urednik objavil vljuden protest zoper zapostavljanje Slovencev pod naslovom: »Slovenci nismo dekorativni privesek«, z njim pa je opozoril na čudno prakso prirediteljev kanadskih razgovorov s strokovnjaki za izseljenska vprašanja iz Jugoslavije, h katerim Slovenci niso vabljeni. Pisec tega kratkega komentarja poudarja, da tudi kanadski Slovenci zaslužijo udeležbo na takih prireditvah, ker si želijo pomoč stare domovine pri svojem kulturnem ustvarjanju na kanadskih tleh. To opozorilo kanadskega mesečnika je izšlo ob obisku gosta iz Beograda dr. Koče Jončiča, ki je šele pred nekaj leti kot predsednik koordinacijskega odbora vseh izseljenskih matic v Jugoslaviji obiskal tudi kanadske Slovence.

AVSTRALIJA

FOLKLORNA SKUPINA PLANICA

Slovensko društvo Planica iz Wollongonga že nekaj časa ni objavilo no-

benega poročila, za kar pa so prav gotovo objektivni razlogi. Tokrat pa naj vam sporočim predvsem o delu naše folklorne skupine, ki nadvse pridno dela in nastopa. Skupina je prejela že vrsto pohval od avstralske publike. Zdaj šteje 26 plesalcev v starosti od 6. do 20. leta. Vsi so oblečeni v lepe slovenske narodne noše, ki so jim jih sešili starši.

V februarju je začela z delom tudi slovenska šola, za katero je dalo pobudo naše društvo. Že pred začetkom pouka smo zbrali 30 prijav, upamo pa, da jih bo še nekaj. Solo vodi in poučuje Nada Vučko, ki je v domovini končala učiteljske, in prepričani smo, da bo vse delo v redu potekalo. Nekaj šolskih vadnic so nam posodili pri prijateljskem društvu Triglav v Sydneyu, priporočamo pa se še, da bomo kaj dobili tudi iz domovine.

Zvonko Groznik, Dapto, N. S. W.

PREŠERNOVA PROSLAVA V SYDNEYU

Slovensko društvo Sydney je 10. februarja slovesno proslavilo slovenski kulturni praznik. Minilo je leto dni, odkar je bil v avli njihovega novega doma odkrit spomenik dr. Franceta Prešerna, na katerega so člani društva izredno ponosni. Proslave se je udeležilo nad 400 ljudi, med katerimi je bil tudi senator Tony Mulvihill ter vicekonzul Božo Cerar.

Člani društva so pripravili izredno uspel kulturni spored, v društvenih prostorih pa je bila odprta razstava fotografij o Sloveniji. Prikazanih je bilo prek 70 fotografij velikega for-

Predsednik društva Triglav Rodolfo Štekar odpira dostop do novega bazena

Folklorna skupina »Solcice« v Iquique na proslavi dneva republike

mata o današnjem gospodarskem, kulturnem in športnem življenju v Sloveniji. Za popestritev je bilo tam tudi nad 400 razstavljenih značk, izdelkov Zlatarne Celje.

Praznovanju so se priključili tudi športniki ter se pomerili v balinanju, ki je sicer najpriljubljenejši šport med slovenskimi izseljenci v Avstraliji. Med moškimi so prvo mesto osvojili predstavniki Triglava iz Sydneya, med ženskami pa so bile najboljše domačinke, članice Slovenskega društva Sydney. V času praznovanja je društvo doseglo še en uspeh — število njihovih članov se je povzpelo na 361.

ARGENTINA

TRIGLAV POVEZUJE

Na severni polobli naše Zemlje je že prišlo v navado, da prek poletja prenehajo društvene dejavnosti. Takrat odhajajo ljudje na počitnice, težko jih je privabiti na prireditve, seveda pa se radi udeležujejo piknikov in drugih prireditev na prostem. Tako nam tudi iz Buenos Airesa v Argentini poročajo, da se je začelo poletje in da so s tem začasno prenehali tudi z društvenim delovanjem. Slovensko jugoslovansko vzajemno društvo Triglav, ki je bilo po združitvi štirih starih društev ustanovljeno leta 1974, je ob zaključku sezone priredilo zanimivo revijo svojih kulturnih skupin združeno s težko pričakovanim odprtjem plavalnega bazena. Na zaključni prireditvi se je v še ne povsem urejeni dvorani v novem domu zbralo

okrog 500 rojakov, pridružili pa so se jim tudi predstavniki drugih jugoslovanskih društev iz Argentine in Urugvaja ter diplomatski oziroma konzularni predstavniki.

Na prireditvi, ki jo je s kratkim orisom dela v preteklem letu odprl tajnik Triglava Karel Pernarčič, je nastopila »jugoslovanska plesna folklorna skupina Triglav« — tokrat se je predstavila mladinska skupina, ki pridno vadi, zatem pa so razdelili diplome obiskovalcem triletnega tečaja slovenskega jezika. Nato je nastopil tamburaški zbor pod vodstvom Josipa Samca. Izvajali so več jugoslovanskih skladb, sledil pa jim je nastop mešanega pevskega zbora Triglav, ki je bil to njegov prvi nastop pred javnostjo. Zbor je zapel štiri pesmi, ki so jim zbrani rojaki navdušeno ploskali.

Po zanimivem kulturnem sporedu so se udeleženci prireditve preselili na prosto okrog plavalnega bazena. Predsednik Rodolfo Štekar pa je odprl pot do bazena. Številni člani Triglava so od navdušenja oblečeni poskakali v bazen.

ČILE

NOVA FOLKLORNA SKUPINA

Na lanski proslavi dneva republike na jugoslovanskem stadionu v Santiagu de Chile se je publiki prvokrat predstavila novo ustanovljena folklorna skupina »Kolo«, ki jo sestavlja dvajset otrok oziroma potomcev naših

izseljencev. Eden od plesalcev je tudi sin slovenskega izseljenca Stanislava Colje.

Publika je navdušeno sprejela nastop te mlade skupine, ki je nastopala v izposojenih narodnih nošah, vendar pa je z vztrajnim trdim delom dosegla izredne rezultate že v kratkem času obstoja. Po proslavi dneva republike so nastopili še na nekaterih drugih izseljenskih prireditvah v Santiagu, še poseben uspeh pa so dosegli na veličastni proslavi stoletnice prihoda prvih Jugoslovancev v Magallanes, ki je bila v Punta Arenasu.

Omeniti moramo še, da je jugoslovanska izseljenska naselbina v Čilu slovesno proslavila dan republike. V Santiagu je izvršni odbor izseljenskih društev pripravil obširen spored prireditev, ki so se zvrstile v vsem mesecu novembru, ki so ga proglasile za »mesec Jugoslavije«. Na sporedu je bilo prikazovanje vrste jugoslovanskih celovečernih filmov, športna tekmovanja, razstava narodnih noš narodov in narodnosti Jugoslavije ter razstava fotografij in knjig o Jugoslaviji. V Santiagu je na priložnostni slovesnosti poleg že omenjene folklorne skupine Kolo nastopil tudi pevski zbor Jadran, podobne proslave pa so bile tudi v Antofagasti, v mestu Iquique in v Punta Arenasu.

V Santiagu de Chile je jugoslovanski konzul Miodrag Radović priredil tudi sprejem ob dnevu JLA. Sprejemu je prisostvovalo nad 250 naših izseljencev, v kulturnem sporedu pa sta sodelovala pevski zbor »Jadran« in folklorna skupina »Kolo«.

ZA MLADE PO SRCU

KLEPETAVA PETKA

Katarina se je komaj usedla v klop, že je zazvonil šolski zvonec. Imela je še ravno toliko časa, da je dejala Marjanci, ki je sedela za njo:

»Nekaj ti moram povedati, pa sedaj ni časa. Ti bom med odmorom.«

Tista ura pa se je neizmerno vlekla. Tovarišica je govorila, kaj vse se prideluje na polju, kako se sadi krompir, seje pšenica in kaj mora postoriti kmet, da je na jesen njegov pridelek čim večji.

»To ni pa nič kaj zanimivo,« si je mislila Katarina. »Vse to sem že videla pri babici na deželi.« Pričela se je dolgočasiti. Spomnila se je na Marjanca. Obrnila se je k njej in ji zašepetala:

Dobila sem papagaja. Svetlomodrega papagaja.«

»Ali že govori?« jo je zvedavo vprašala Marjanca.

»Je še premlad. Treba ga bo naučiti.«

»In kaj jé?«

»Proso, solato, pa tudi kakšen kosček jabolka. Ga boš prišla pogledat?«

Toda Katarina ni dobila odgovora, kajti njuno šepetanje je prekinila tovarišica:

»Že spet klepetaš, Katarina!«

Katarina se je zdrznila in zardela v obraz.

»No, kaj sem nazadnje dejala?«

»Govorili ste ... govorili ste ... o tem ...«

»O čem sem govorila?«

»Kako se sadi pšenica in seje krompir ...«

Razred se je na ves glas zasmel.

»Le zakaj se mi smeji,« je premišljevala Katarina. »Mar nisem prav povedala?«

»Vidiš,« je povzela tovarišica, »kar naprej klepetaš in potem ne veš, da se seje pšenica in sadi krompir.«

»Saj vem, saj vem, le zmotila sem se,« je hitela zatrjevati Katarina. »Saj sem videla pri babici.«

»Ne vem, če bi bila tvoja babica navdušena, ko bi ji dejala, da je treba na pomlad posejati krompir in posaditi pšenico. Le kaj bi ji zraslo, če bi tako napravila. Pa to sedaj ni toliko pomembno. Pomembnejše je to, da med poukom ne smete klepetati. Ti, Katarina, pa si postala prava klepetulja. Kar naprej se oziraš zdaj k Marjanci, zdaj k Miri, pa tudi h Gregorju,

ki sedi čisto zadaj. In potem se zmotiš pri odgovorih. In še druge motiš pri pouku. Že četrtrič v tem tednu sem te zalotila pri klepetu. Če bo šlo tako naprej, potem ne vem, kakšna bo tvoja ocena iz vedenja.«

»Saj ne bom več, obljubim, da ne bom več klepetala!«

»Bomo videli,« je dejala tovarišica in nadaljevala s poukom.

Toda naslednji dan se Katarina spet ni mogla vzdržati.

»Ali veš, da nam je Koki padel v juho?« je pričela tiho šepetati Miri.

»V juho?« se je začudila Mira in se pričela na ves glas smejati.

Katarina je imela še ravno toliko časa, da ji je zabrusila:

»Koza, kaj se pa smeješ!«

»A že spet vedve?« se je oglasila tovarišica. »Že spet meljeta in se smeji. Presneti klepetuljici, mar ne moreta držati svojih jezičkov? No, Katarina, pa še nam povej, kaj je tako smešno, da se bomo še mi nasmejali.«

»Saj ni nič kaj takšnega. Le naš papagaj je padel v lonec z juho. Še sreča, da ni bila vroča, pa smo ga rešili.«

»To bi bila slastna juha,« se je oglašil Jože in pomlaskal z jezikom.

»Pa tudi pernata,« se je zasmel Gregor.

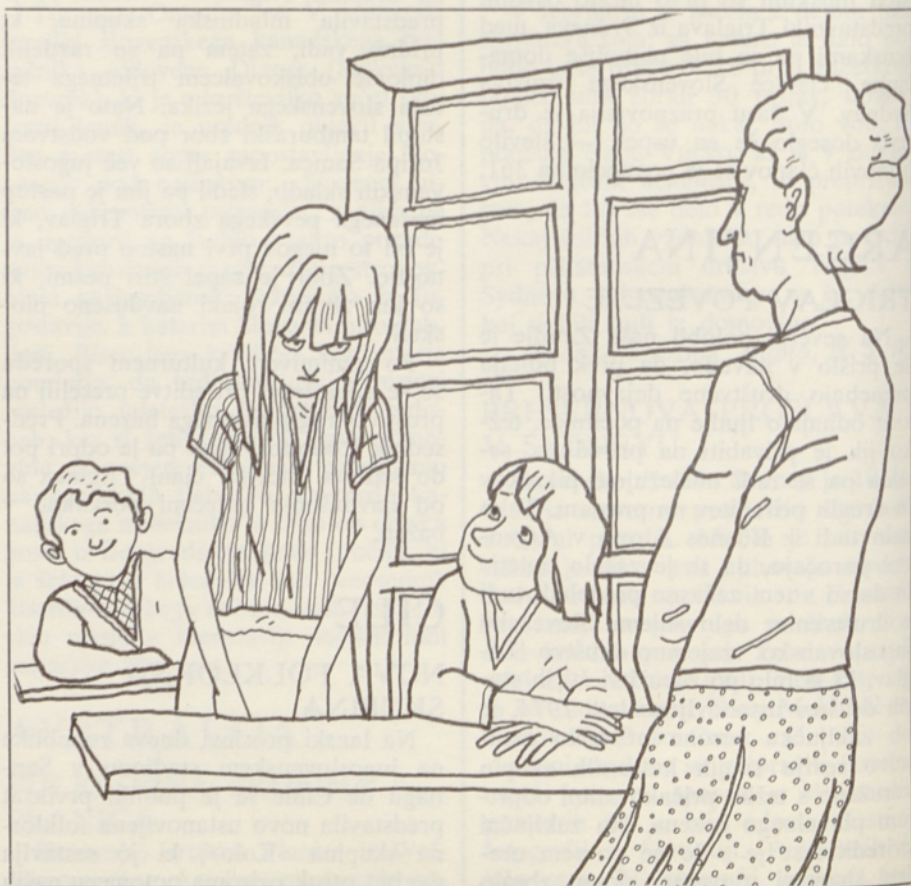
»Potem ne bi bilo potrebno zakuhati rezancev,« je pristavila Marjetka.

»Dober paprikaš,« je dejal Matej.

»Mamica je bila vsa iz sebe. Urban pa je pričel jokati ... Še dobro, da smo ga rešili. Malo je bil masten, pa smo ga umili ...«, je hitela pojasnjevati Katarina.

»No, zdaj je pa dovolj,« je dejala tovarišica. »Vse se je dobro končalo. Na živali morate paziti, tudi one so živa bitja. Le zamislite si ubogega papagaja, koliko strahu je moral prestati. Ti, Katarina, pa tudi ti, Mira, pa ne klepetajta med poukom, za to so odmor, pa se tedaj pogovorite!«

Pa vendar ni ostalo le pri tem. Katarina tudi pozneje ni mogla krotiti svojega jezička. Vse do konca šolskega leta. Tisti dan pa je bila tovarišica še prav posebno dobre volje. Pribesle je spričevala in za vsakega je našla kakšno dobro besedo, celo za Martina, ki mu ni šlo najbolje. Ko pa

je vzela v roke Katarinino spričevalo, je dejala:

»Bila si pridna, le jeziček smo morali malo obrusiti. V vedenju imaš klepetavo petko. Glej, da boš drugo leto tudi to popravila!«

»Bom,« je obljubila Katarina, se že čez nekaj trenutkov obrnila k Miri in ji dejala:

»Nekaj ti moram povedati, naš Urban...«

»Na, ta je pa dobra,« si je mislila tovarišica, »nisem se še dobro ozrla drugam, že spet klepeta. Prava klepetuljasta petka!« Na glas pa ni rekla ničesar. Le rahel smehljaj se je pojavil na njenem obrazu. *Miha Matè*

POZABLJIVA HRUŠKA

Na svetu je dosti pozabljivih ljudi, ki pozabijo celo, kako jim je ime, kdo so, kje in kdaj so se rodili, bila pa je nekoč tudi pozabljiva hruška.

Prvo leto se hruška ni mogla spomniti, kakšno drevo je, in je obrodila jabolka.

Čeprav so bila jabolka kislja in kržljava, se njen lastnik ni jezil. Ko je bil

še majhen, se je tudi njemu dostikrat pripetilo, da je rekel, da je od njegovega doma do šole trideset kilogramov namesto trideset metrov.

»Bo že prišla k pameti,« je govoril njen lastnik. »Dovolj časa ima, saj je še dekletce. Ko sem bil jaz tako majhen, tudi nisem razlikoval hruške od jabolka.«

Drugo leto se je hruška spet zmotila. Namesto hrušk je rodila slive. Lastnik se tudi tedaj ni jezil.

»Nič kolikokrat sem radovednejšem, ki so hoteli vedeti, koliko sem star,« je razmišljal lastnik, »odgovoril, da imam šest litrov in tri centimetre, namesto šest let in tri mesece. Z leti bo hruška že prišla k pameti, saj je še dekletce.«

Tudi tretje leto se hruška ni mogla spomniti, da je hruška. Obrodila je gobe. Tudi zdaj ji je lastnik oprostil:

»Le kolikokrat sem se zmotil jaz in namesto v cerkev zavil v gostilno. In kolikokrat sem bratu namesto sladkorja nasul v čaj sol. Dovolj časa še ima, saj je še dekletce.«

Četrto leto pa je hruška več kot pretiravala. Obrodila ni nobenega sadu.

Kot vi, kadar greste v trgovino in pozabite kupiti očetu vžigalice, ker ste spotoma gledali siamsko mačko. Kdove, morda se je hruška zagledala v zvezde ali se zamotila z vetrom, da je pozabila na svoje delo.

Tokrat se je lastnik na moč razjezil in je hruško ozmerjal. Čeprav se je tudi njemu zgodilo, da je nič kolikokrat prespal šolo ali pa se naredil bolnega.

»Sram te bodi, hrušača,« jo je ošteval. »Že dolgo nisi več otrok, vedeš pa se ko kaka smrklja! Kje imaš sad, lenoba?«

»Pozabila sem,« je v zadregi odgovorila hruška in pordela v listje.

Potem je lastnik poklical zdravnika za hruške, agronoma. Zdravnik je predpisal okopavanje, gnojenje in škropljenje.

Lastnik je zdravnika ubogal in ob letu ga je čakalo pravcato presenečenje. Hruška je obrodila najrazličnejše predmete. Za vsakogar nekaj. Za lastnika — je hruška obrodila klobuk. Zavojček cigaret. In knjigo z naslovom »Kako gojimo hruške«. Za lastnikovo ženo — električni likalnik. Par najlon nogavic. In ogledalo. Za malo Anico pa je hruška rodila pravo pravcato hruško. Težko petinsedemdeset minut in en deciliter.

Tako se je hruška popravila.

Zvonimir Balog
Prevedel Ivan Minatti

Novica

MODERNA GNEZDA

Ornitolog (človek, ki se strokovno ukvarja s ptiči) Dare Šere je v Tomačevem ob Savi opazil, da velika sinica gnezdi v stari zarjaveli pločevinki, v kateri je bil nekoč lesni lak Sadolin. Moderno gnezdo ga je tako presenetilo, da se je odločil narediti poskus. Ob reki Savi je pri Črnučah v razmiku 250 m postavil deset takšnih pločevink in jih pritržil na drevesa. Na spodnji strani je zavrtal luknjice, da bi odtekala morebitna voda. Po določenem času je ugotovil, da so ptice osem pločevink spremenile v gnezda, le dve sta ostali prazni. V sedmih je gnezdila velika sinica, v eni pa pogorelec.

Zanimivo je, da so se ptice raje odločile za odpadne pločevinke kot za naravna dupla v drevesih, ki jih je ob Savi dovolj.

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

MOJA SESTRICA

Moja sestra se imenuje Karmen. Stara je eno leto in dva meseca. Imam jo zelo rad. Ima črne lase, rjave oči in majhen nosek. Rodila se je v tujini, v Reutlingenu. Iz bolnišnice smo dobili obvestilo po telefonu, da sem dobil sestrico Karmen. Hitro sem vzel denar in stekel k vrtnarju. Z velikim in lepim šopkom sem se vrnil domov ter nestržno čakal prihoda mamice s sestrico. Ko je prišla, sem ji podaril šopek rož. Pogledal sem sestrico, ki jo je mama položila v posteljico. Očke je imela zaprte, toda bila je mila. Dan za dnem sem stal ob posteljici in čakal trenutka, da se mi bo nasmehnila.

Zdaj že hodi, se smeje, kriči in večkrat me tudi vleče za lase. Rad jo imam, saj mi poleg nje ni nikoli dolgčas. *Dejan Bonač, 6. r. slov. dop. šole, Reutlingen*

MOJE POČITNICE

Moje zimske počitnice sem preživel doma v Sloveniji oziroma v Ljubljani. Iz Berlina smo odpotovali dne 21. decembra. Potovali smo z avtom prek Nürnberga, Münchna, Salzburga, Villacha in Podkorena. Od tam pa smo imeli še eno uro in pol do Ljubljane.

Moje tete in strici so bili zelo veseli, ko smo zdravi prišli na cilj.

V Ljubljani je bilo kar dovolj snega. Večkrat sem ga odmetaval in tudi kepali smo se. Šel sem se sankat v Tivoli, na šišenski hrib in v Mostec, kjer smo pili tudi čaj, ko nas je začelo zebsti. Pred novim letom je pripotovala tudi babica iz Beograda. Prinesla je sladkarije in nama z bratom dala tudi denar, da sva šla lahko v kino.

Novo leto smo pričakali pri moji teti. Gledali smo televizijo, veliko sem jedel in pil in tudi plesal s sestrično, ki je stara dve leti. Bilo je zelo zabavno, posebno ker sem lahko ostal malo dalj časa pokonci. Ostale dneve do odhoda v Berlin sem preživel doma, ker je bila velika poledica in se očka ni upal voziti nikamor iz Ljubljane. V teh dneh smo največ igrali šah in tudi kartali smo se.

In že je prišel čas odhoda. Moje počitnice so bile zelo lepe, saj sem jih preživel v mojem rojstnem kraju v Ljubljani.

Evgen Vejnovič, 6. r. slov. dop. pouka v Berlinu

NAJLEPŠI DAN

Med počitnicami smo se odpeljali v domovino v Ivančno gorico. Pozdra-

vili smo se s sorodniki in znanci. Neka dne so nas obiskali tudi znanci iz Nemčije. Presenečen sem bil, saj so mi prinesli za darilo majhno želvo in papagaja. Živalic sem bil zelo vesel, ker še nikoli nisem imel svoje živalice. Toda smola! Naslednje jutro sem začudeno pogledal, ker nisem videl želve. Pobegnila mi je. Ves dan sem jo zaman iskal. Papagaja sem odnesel s seboj v Nemčijo. Sam ga hranim in skrbim za čistočo. On pa me vsako jutro prebudi s petjem, da ne zamudim šole.

Igor Lesjak, 5. r. slov. dop. šole, Nagold

DEDEK MRAZ NAS JE OBISKAL

Tovarišica nam je povedala, da nas bo obiskal dedek Mraz. Zbrali smo se v klubu. Tam je bila visoka in lepo okrašena novoletna jelka. Pod njo smo videli velike zavitke. Bolj in bolj nestrpni smo postajali. Tedaj so se odprla vrata. Dedek Mraz je vstopil. Otroci smo mu zapeli pesem Siva kučma ter ga lepo pozdravili. Tudi on nas je bil vesel. Povedal nam je, od kod prihaja in da se moramo pridno učiti. Vsakemu otroku je dal darilo. Zelo smo bili veseli, saj so bila darila zelo lepa.

Mojca Posavec, 6. r. slov. dop. p., Gütersloh

POSTALI SMO PIONIRJI

Obiskujemo prvi razred slovenskega dopolnilnega pouka v Güterslohu. Letos smo postali pionirji. Na proslavi smo obljubili, da bomo dobri pionirji svoje domovine. Tovariš konzul nam je povedal, kakšni moramo biti. Učenke pa so nam zavezale rutice, dale kapice, značke in knjižice. Bili smo zelo ponosni.

Mojca Češarek, Dejan Matko, Željko Kopše, 1. r. slov. dop. p., Gütersloh

MOJA DOMOVINA JE IMELA ROJSTNI DAN

V Güterslohu smo praznovali rojstni dan domovine. V soboto zvečer smo se zbrali v klubu »Slovenija« in s pesmicami proslavili praznik republike. Tudi jaz sem povedal pesem o Kurirčku Andrejčku in kako so se otroci igrali rojstni dan.

Robert Sternad, 5. r. slov. dop. p., Gütersloh

Na proslavi dneva republike v Güterslohu

UMETNIŠKA BESEDA

Pričujoči odlomek smo vzeli iz najnovejšega romana slovenske pisateljice Nade Matičič *BALADA O BORU*, ki je ob koncu prejšnjega leta izšel pri Mladinski knjigi v Ljubljani. Pisateljica v tem delu opisuje predvsem bohinijski kot, dogajanje poteka v sedanosti, v zgodbi pa se prepletajo ljubezen, tragika, erotika, spomini, izredno lepi pokrajinski opisi in stara izročila. Se posebej opozarjamo na izredno slikovito popisane bohinijske novoletne običaje — otepanje, kakršno se je ohranilo do danes, in izumiranje nekdanjega planšarskega življenja.

NOČ NA KRSTENICI

Pozno popoldne smo prišli na Krstenico. Krstenico videti in umreti! S svojega griča lahko vidim vsak dan njen rob in zahod sonca za njo v vročih mesecih. V ozadju jo stražijo Ogradi z rahlo razvalovljenim grebenom, s poraslo steno, ki za planino strmo pada v nevidne globeli. Kolikokrat me je z mojega griča zablajala zlata lisa med temnim nepreglednim goščavjem, kako sem z daljnogledom skrbno brskal po njenih skrivnostih in sem le na pol odkrival komaj slutene radosti, ki bi jih lahko na njej doživel. Toda priti do nje — za to je bilo treba volje in prijatelja, takega Naca, ki me ni pripeljal na davno zeleni cilj po lepo uhojenih in zaznamovanih stezah, temveč skozi Bušnico in Cagovc, skozi mračno divjino, da sem se nenadoma znašel pred nebesom, pred tem čudežem narave, ki so ga znale človeške roke ohraniti s preprosto lepoto svojih staj. Okoli zidane sirarne so razsejani stanovi, pripeti kot gnezda na rahle skalne vzpetine. Planina je dobro zavarovana, viharji se podijo prek nje, na severu jo brani Stog, Ogradi z zahoda, vzhod in jug pa jo oblivata s toploto in sončno svetlobo.

»Vse nam je na voljo, vse je naše. Posvobodimo se doma. Odžejamo se pri studenčih, zakurimo ogenj, da nas ne zebe, poslušamo veter in ptice in če smo lačni, lahko ubijemo kakega četveronožca za okusno pečenko. Tu ni nobenih zakonov, do sem ne sežejo,« je rekel Nac.

Za prenočišče smo si izbrali še dobro ohranjena stanova. Najprej smo posedli okoli Nacovega ognjišča, pili žganje in čaj, použili nekaj kosov mrzle pečenke — Nacove zaloge so bile neizčrpne. Od

vseh treh nahrbtnikov je bil seveda Nacov daleč najmogočnejši. Nosil pa ga je na hrbtu kakor igračo.

Ko smo se odpočivali po obilni večerji in se je zunaj že plazil gorski mrak, sem pobaral Naca, kako bo kaj doma, ko se bo vrnil. »Naš stari bo robantil. Ampak ker to zmerom počenja, je čisto vseeno, ali je Nac ves dan garač ali pa za teden dni izgine neznano kam. Vidiš, to so ljudje tistega kova, ki se gredo vsak dan zavoljo kmečke časti in kmečke ošabnosti nekakšno Kalvarijo, trmasto stiskajo zobe, nepremišljeno garajo zaradi same svete kmečke pravice, ki jim je bila zapisana že v tistih prvih črnih bukvah, ko so delili zemljo... A vseeno ga globoko spoštujem. Res da je bil mogotec v naši dolini, da si je lahko privoščil hlapca in dekle, da je imel in še ima največ gozda in njiv in travnikov, da je do vojne imel v hlevu do dvajset glav živine, dva konja in vola, žago, da je zaplodil otroke z dvema ženama, poleg teh je imel še postranskih priležnic — in da si je med prvimi nabavil traktor, seveda pod vplivom Josča, res pa je tudi, da se nikoli ni šel turizma, da je preklel traktor in ga v svoji vzvišeni trmi prepustil Štefanu, da se trmasto izogiba še naprej vsakršnim novotarijam in da kljubuje kakor kmečki cesar celi legiji oborožencev z najmodernejšim orodjem. Zdaj so sinovi naših kmetov tule spodaj iznašli novo orodje zabave. Za majhen denar kupujejo že odpisane avtomobile in se z njimi prevajajo po kolovozih čez planine, stari pa radi prisedejo, da jim ni treba več peš. Lahko si misliš, kako našega to gnjavi, kako preklinja in kliče konec sveta. In

ko mu lepo pojasnim, da se ni treba več razburjati, ker je konec njegovega sveta že tako tu, me obsuje z najžlahtnejšim izborom psovk, podedovanih skozi vse tradicije naših narodov.«

»Le kako to, Nac, da se lahko sploh prička s seboj, da mu to uspe, česar nobenemu drugemu ne more?« je rekla Marija.

Zasmejal se je hkrati z očmi in usti, iz prsi, celo z ušesi je zamigal, zobje pa so iz polteme z žarečim ognjiščem zapeli kakor bele tipke: »Najin užitek. To počenjava že vse življenje. Že v materinem telesu sem poslušal njune silovite izbruhe jeze in ljubezni hkrati in to se je potem vztrajno nadaljevalo, ko sem prišel na svet in po njeni smrti sem prevzel njeno nasledstvo vzvišene togote, kljubovanja, izzivanja... Vidiš, to je najina družinska skrivnost. In zdaj je tudi vajina. Pa vama moram res vse izblebetati. Hudič, le kako vama to uspe?«

»Stari Vorenc te ima zelo rad, Nac. Težko bi živel brez tebe.«

»Zato mu te žalosti ne bom napravil. Če bi bil drugačen kot je, ne vem, kako bi se razumela.«

Marija mu je slonela na prsih, bila je že globoko v temi. Nežno jo je potisnil na pograd, lahkotno, kot bi otroka polagal spat. Pokril jo je z vetrovko.

»Ko jo bo pričelo zebsti, bova zlezla v vrečo. Pametna iznajdba. Tako se ti ženska ne more izmuzniti, če jo ravno obsedejo kakšne muhe. Spolnost sploh ne mine, prijetna toplina te venomer draži, da padaš iz spanca v spolnost, iz tega v prijetno dremuhanje, v sanje, in spet nazaj v žensko, da se počutiš, kako si pravzaprav iz nje nastal, kako si se v njej razvijal, kako te je ljubeče nosila in hranila, kako je trpela zate. Ženska, dragi prijatelj — to je še zmerom nepojasnjena skrivnost, kot seme samo, zaplodek, kot tale Krstenica in neznanski, nikoli končan prostor okoli nje — to ni več krog, ampak neskončnost, in to je za nas tema in to je dobro. Če bi bilo namreč že vse pojasnjeno in razvozlan, potem bi ne bilo nobenega iskanja več in ne hrepenja in naše življenje bi bilo hudo siromašno.«

Potem se je počehnil po črni glavi in se pričel hudičati zaradi govoričenja, pa spet opravičevati, ker mi je njegov bratec Štefan naredil nekaj sivih las...

»Moraš ga razumeti. Pol svojih najlepših let ob bolni ženski in še sitni povrh. In če je že kdaj uskočil in pogledal pod kako tujo kiklo, mislim, da mu morava odpustiti. Svetnikov se pri nas ne gremo. Da ti vidiš, kako se je naš stari pomladil ob tvoji Cilki! Strašno je ponosen na mlado in zdaj se prička z mano zaradi tega, ker se nočem obabiti, ker nočem biti še jaz tako srečen, kot je Šte-

fan... Kakor ti sicer nisem hvaležen zaradi pričkanja, sem ti zavoljo Cilke, saj si jo odstopil brez prelivanja krvi...»

Gledal me je plaho, nedolžno kot otrok, ki se zaveda, da ga je polomil, migal z ušesi, in ker sem ga zdaj že toliko poznal, sem lahko uganil: gre se spet eno svojih priljubljenih igrice — skušanje.

Zato sem mu rekel brez ovinkov: »Vidiš, dobra lastnost staranja je tudi v tem, da se mirno sprijazniš z usodo. Jaz sem se. Samo za Cilko bi tega ne trdil. Pred nekaj tedni sem te iskal v vašem stanu, tam pa je bila Cilka, sama je bila. Vorenc jo je poslal gor, da je pripravljala hlev za živino, ki ste jo pričakovali, in počistila stan. Nosečnost se ji je že močno poznala. Brez besed sva se gledala, potem pa se je nenadoma udarila po trebuhu in zavpila: Zakaj ni tvoji! Zrušila se je na klop, ihtenje jo je razganjalo. Ni se mi vrgla v naročje in to mi je bilo všeč od nje. Odšel sem in nisem imel nobenega zadoščenja. Zadoščenje je tolažba mladih... Toda zastran Štefana imam svoje mnenje, Nac. Lahko ga še tako zagovarjaš — toda če bi že moral dati kakšno dokončno sodbo o tvojih bratih — potem mi je vsekakor ljubši Jošč.«

Ogenj je počasi tlel, medli odsevi so pačili najina spokojna obraza. Tiho je prekinil dolg molk: »Hudiča, saj misliš kot Vorenc... Zdaj pa moram svojo ljubico vtakniti v vrečo in tebe poslati k sosedu. Dobro spi in sanjaj najslajše sanje.«

Vstala sva, pograbil sem svoj nahrbtnik in prižgal baterijo. Noč je bila mirna in prosojno čista, da sem zastokal od radosti. Tudi Nac je stopil na stopničko in se sklonil čez ograjo:

»Saj res! Ali ona — druga — še prihaja?«

»Še, prijatelj, še!«

»Potem najslajše sanje! Lahko noč.«

Krstenico videti in umreti. Komaj sem čakal, da sem zapustil ležišče, ki je udarjalo po gnilobi in razpadanju lesolja, in se spustil na rob planine, tam legel na deviški pašnik in se zagledal v čisto nebo z ugašajočimi zvezdami. Tu ob robu me je navdajala tišina nezemskosti, vse obstoječe reči, ki jih je moj pogled zaznal, so dobile višjo vrednost. Imele so namreč moč, da vplivajo na mojo notranjost, da jo pomirijo, polepšajo, poboljšajo. Že veliko gorskih poti sem prehodil v svojem življenju, toda tu na kraju vseh poti sem končno lahko napravil obračun: spoznal sem svojo užaljenost, naglo jezo, svoje bese, nepomirljivost zaradi najbolj nesmiselnih malenkosti, vse, zaradi česar sem že skakal iz kože, nestrpnost torej. Sicer sem se spregledal — a kako bom

vzdržal? V tem trenutku sem bil seveda prepričan, da bom vzdržal. Toda jutri — mar me ne bo spet izzirila kaka vsakodnevna malenkost, že prvi huliganski fičko, ki se bo divje zagnal po razdrtem kolovozu tam doli pod mojim gričkom, ali hupa, ki se bo oglasila tik pod mojim mestnim oknom, ko bom sedel k pisanju? Mar ne bom takoj v mislih sestavljal javne obtožnice in jih z izrazi kreneni, sadisti, posiljevalci pošiljal k hudiču in jim privoščil mučenje, zlomljene hrbtnice in gorečo smrt... »

Potem je zarja s škrlatom poslikala gore. Globoko pod mano so še počivale Voje v meglenu spanju. V hladu daljav se je polagoma prikazala moja planina in tam nekje je moj grič. Kot bi ga bil gledal iz drugega sveta. Ležal sem na trebuhu in čakal. In še preden sem dočakal, kako bo sonce poslikalo Drejčevno goro, ju je pripeljala ljubezen in kot dva jutranja ptiča sta padla v mojo konto. Skupaj smo dočakali dokončno vstajenje dneva, ki je najprej poslalo na pot vestnega čmrlja. Njegov let s cveta na cvet, s pravo pikolovsko natančnostjo je pregledoval teren, ne da bi se mu lahko izmuznil en sam cvet, prebujal jih je, se nežno obešal na drobne lističe pisanih čaš, kot akrobat plezal po njih in se spuščal v globoka in ozka grla. Videl se je zavaljen, težek in neokreten, pa se je naredil lahkega kot pajek. Marja mu je z odtrganim cvetom poskušala zmešati vrstni red njegovega poslovanja. Končno se je naveličal in odletel.

Povedal sem jima, o čem sem pravkar razmišljal. »Preden sta prišla, me je obšlo neznansko veselje, da sem tu, da lahko vse vidim v taki obliki, kot se je ustvarilo samo. Zdelo se mi je, da sem ob tem spregledal tudi sebe. A vprašal sem se, če bom mogel to obdržati tudi spodaj.«

»Seveda boš spet izziril,« je rekel Nac. »In tako je prav. Preveč energije imaš. Čemu se ne bi razrezil, če te kaj moti? Čemu ne bi zarobantil in zaklel? To odleže. Čemu se ne bi smejal ali jokal, če to v tebi hoče? Križani bog, saj nismo iz lesa! Ne govori o poboljšanju! Ta beseda ima čuden prizvok. Pri tem vidim očeta s palico, učitelja z dvignjenim kazalcem, župnika, ki ti daje odvezo... In vseh teh novotarji si ne smeš preveč gnati k srcu. Sicer bo pa prešlo, boš videl. Preprosto boš spregledal, kar naenkrat se ti bo nekaj odmotalo.«

Glej, glej, kako me tale fant uči živeti! In zdaj na stara leta — se moram učiti najbolj preprostih stvari, življenja samega se moram torej učiti.

Šlo mi je na smeh in to ga je podžgalo. »Da bi se ne smel deti iz kože? Hudiča, saj to je vendar zdravo! Kakšno poboljšanje neki! Človek je, kakršen je; na-

rava. Bor raste, dež in sonce skrbita zanj. Včasih mu porežemo vejice, da je lepši. Vidiš, lepota. To pa je nekaj drugega. To je tisto važno. To imamo radi. Pobljše vanja ne maramo. Zadnjič sem nekega paglavca tam doli na naši planini, nekega pohajča temeljito zdelal, da bo pomnil. Nobene poboljševalne metode nisem uporabljal, take predpisane namreč, hop poba, sem rekel, ko je priropotal doli po ulici mimo hleva s svojo koreto, ravno dve kravi sem gnal v hlev, oberoč sem fanta zagrabil za rame, ga zvelkel s sedeža med hropenjem poskakovnika, ga brcnil v grm, pa še koreto za njim, da je zahreščalo, dvakrat poskočilo, se zabilo v jesen in tam izdihnilo v trščicah... Tako je treba, vidiš... Ne pa samo vzdihovati in se mučiti s tem, ali sem dovolj dober ali ne, dovolj strpen torej... Planina je lepa in zato ne trpi takih koret... »

»Veš, dragi Nac, jaz nisem tak junak in nikoli ne bom.«

»To zmore samo Nac in nihče drug,« je rekla Marja in ga poljubila na usta.

Nac se je pri priči postavil na glavo. Potem sva poskušala še midva, meni se ni posrečilo, Marji pa se je.

»No, vidiš, tudi ona zmore. Poskusi še enkrat,« je rekel.

»Ne. Sem ti že rekel, da ne morem.«

»Hej, zdaj pa nehaj tole trobezljati! Za to res ni treba, da si junak. Če kakšnemu pokovcu razbiješ avto, še manj.«

Krstenica se je odprla soncu kot bohotni cvet in mi smo bili prilepljeni na steni njegove čaše. Srkali smo zrak, ki je zadišal po cvetnem prahu, nevidne žuželke so zažujnale v zborih jutranjico in njim so se pridružile drobne ptice v borovju. Ležali smo in gledali čez rob in v nas je od vseh strani pljuskala lepota. Nac je objemal Marjo v sredi, jaz sem jo držal za roko in — človek in narava sta mi bila blizu kot še nikoli.

Iz pečin Velikega Stoga je švignil orel. Nismo se ga več bali, kajti spoznali smo ga. Ni bil nedosegljiv in božanski, ker smo videli tudi njegovo nemoč. Nekajkrat je zakrožil nad nami, njegov kljun se je v soncu svetil kot simbol nadmoči in vse majhno se je potulilo v luknje. Mi pa smo ga pozdravili.

Tam nasproti je bila Drejčeva gora, tako domača, in že je bil tu mali krivonogi pastir z mlaskajočimi ustnicami in ostrim orlovskim pogledom. In vse za njegovo goro, kamor je že segal pogled, so se iz sončnega objema prilesketali hrbti, špičaki, robovi, ponižnejše, okrogle in kopaste in drznejše šilaste in nazobčane oblike. V meni so se zganile že zamorjene skušnjave po plezalskih vzponih.

VASE ZGODBE

O, RODNI DOM

Kamorkoli nese pogled, sami valovi zemlje. Dolgi in visoki kot na razburkanem oceanu. Na zaobljenih hrbtih pošumevajo gozdovi, prisojna pobočja dišijo po vinski trti. Zaplate košenic samevajo med vinogradi in gozdovi, segajočimi v doline. Vegasta polja so preprežena z udrtimi kolesnicami. Vasi so počemele v grapah.

V Lokve se pride po cesti, ki na Senovem zavije na desno. Hiša št. 14 stoji na samem, v nekakšnem pogreznjenem trikotniku, ki s hipotenuzo lovi sonce. Iz vasi je ni videti. Do nje drži pot po klancu navzdol in skozi gost gozdiček. Če bi bilo tam več domačij, bi bil lahko zaselek ali vas s svojim imenom. Pa jih ni. Samo ena domačija je, Brkovičeva. Poleg hiše je hlev s senikom. Svet okrog je podoben prgišču. Ni ga veliko in morda je tako celo prav. Zemlja zahteva veliko žuljev vajenih rok, teh pa pri Brkovičevih ni. Od družine sta ostala doma le oče in mati. Otroci so šli po svetu za boljšim kosom kruha.

Marjana je zvalila tujina. Ko je slišal, da so nekateri že šli, se je hitro odločil. Sedel je na vlak, ki je odpeljal proti severu.

Nekaj mesecev je križaril po evropskih državah, da bi dobil primerno delo in se udomil. Vsako upanje se mu je izjalovilo. Potem je čakal le še tre-

nutek, da se mu bo pod palcem nabralo dovolj denarja, saj se je bil trdno odločil poiskati srečo v daljni Avstraliji. Dežela, ki jo oblivajo vode Indijskega in Tihega oceana, se mu je v mislih prikazovala kot eldorado. Ni si upal pomisliti, da so morda vse le vabljive sanje.

S teh robinzonskih poti je pisal redko. Domači dolgo niso vedeli, kje je. Iz Avstralije se je nekajkrat oglasil. Potem so prišla dolga leta molka, ko so oči zaman iskale po pismonoševi torbi. Marjan ni naznanil niti z eno samo besedo, da je še živ. Črv neizpolnjenega pričakovanja pa je glodal dalje in neusmiljeno. Brkovičevi so pogrinjali mizo, kadar sta bili doma hčerki. Vsaj nekaj družinskega veselja se je v takih dneh naselilo v hišo. Pot, po kateri naj bi prišel Marjan, je še naprej ostajala nema.

Kakih dvajset let po tem, kar so Marjana zadnjič videli, je prišlo sporočilo. Telegram: »Sem na poti domov STOP Marjan STOP!« Kdove kolikokrat so ga prebrali. Nepričakovana sreča je zdijala po hiši. V srcih in sencih je bila napetost kot ob hudi uri. Brkovičeva hiša je v hipu postala središče sveta. Marjan je res prišel.

»Po pravici povedano, snidenja z domačimi sem se bolj bal, kot veselil,« je razlagal na domači veselici, ki jo je priredil nekaj dni pred vrnitvijo v Avstralijo. »Dvajset let se nismo videli, spremenili smo se, odrasli, postarali. Toliko smo si imeli povedati! Teh nekaj tednov pa je postalo tako kratkih, da se mi zdi: pred eno uro si prišel, zdaj pa moraš spet na pot. Kratkih, da je kar hudič, in še tolikokrat je beseda, ki si jo hotel reči, ostala zagozdna v grlu kot jabolko.«

Harmonika je pela, vino se je svetilo v kozarcih, miza se je šibila od dobrot in v srcih se je smejala. Marjan je naredil nekaj korakov, sedel na bruno za senikom in pripovedoval:

»Kar težko se vživim, saj v Mount Isi, kjer sem si ustvaril nov dom in družino, ni tega. V Avstraliji so si ljudje ogradili vsak svoj svet in se zaprli vase. Ne pravim, da niso prijazni, vendar pa se za prijaznimi očmi nemalokrat skriva hladnost, celo sovražnost. Slovenci in drugi Jugoslovani smo to precejkrat občutili. Nekateri nas še danes gledajo kot tujce in komaj čakajo, da bi šli. Toda jaz sem se odločil, da bom ostal v Avstraliji.

Oženil sem se z Angležinjo (Avstral-ko), otroke vzgajam po avstralskih navadah in tudi priimek sem poangležil. Nisem več Brkovič ampak Morton, Marjan Morton. Ja, tako je to. Še vedno pa sem Slovenec in tudi družim se najraje s Slovenci.«

Drugi Marjanovi domovini je ime Queensland. To je vse leto zelena dežela, kjer rodi zemlja dvakrat na leto. Svet je raven kot miza, dež pa redek gost. Zemlja dobiva vodo z umetnim namakanjem. Zelene površine so pretežno travniki in pašniki. Avstralija je znana po govedu in ovcah, in tudi Queensland je na gosto pokrita s farmami. To pa je tudi dežela rudnikov. Marjan Morton si malone vseskozi, kar je v Avstraliji, služi kruh v rudniku. Delal je kot rudar, vozil rudniške lokomotive, zdaj je že nekaj let kontrolor tekočega traku pri rudniškem transportu. Lahko bi se bil zaposlil v kakšni mestni tovarni kot mnogo drugih, ki se doselijo, pa ni ne hotel ne želel.

»Imam hišo, tri avtomobile in dobro živimo vsi, življenje pa kljub temu ni tako kot tu doma. V Jugoslaviji je poskrbljeno za človeka kot nikjer drugje na svetu: zdravnik je poceni, zdravljenje tudi; če se ti kaj zgodi, dobivaš odškodnino. In kakšen standard je! Ko sem odšel od doma, so se tu ljudje vozili s kolesi, na njivah so kmetje orali z volmi. Zdaj pa kar ne morem verjeti, da je vse to res: asfaltirane ceste, avtomobilov, kolikor jih hočeš, naselja in tovarne rastejo kot gobe po dežju, v hišah pa televizorji in hladilniki. Sploh se več ne znajdem.«

V naročju mu je sedel sin. Otrok ni razumel ničesar. Sedel je s povešeno glavico in v prazno zazrtimi očmi. Razumel je šele, ko mu je očka v angleščini šepnil: »Zdaj bova šla pa malo spat!« Morda bo Marjan čez leta, ko bo iz dečka postal fant, napel platno na steni, ugasnil luč, s prstom sprožil iz projektorja tiste dolge metre gibljivih slik, ki jih je snemalna kamera tako neutrudno srkala vase med tako kratkimi dnevi pod rodno streho v Lokvah št. 14, in dejal sinu: »Vidiš, to je pa moja prejšnja domovina.«

Marjan Brkovič-Morton na domačem dvorišču

SKRIVNI OČE

POVEST IZ POD POHORJA

Blizu Maribora je lepa vas Pekre, okrog katere se širijo znane vinske gorice. Za Pekrami so lepe kmetije in tam je nekdanj živel kmet, ki se mu je reklo »pri Poharju«. Imel je sestro, ki je imela gostilno na Teznem pri Mariboru. Večkrat ji je pripeljal pridelke s svoje kmetije, se pri njej najedel in se radovedno oziral okrog. Doma za Pekrami je imel same hčere, njegov edini sin je bil vedno bolan. Sestra, gostilničarka na Teznem, je imela še majhne otroke, zato je vzela k sebi eno izmed bratovih hčera, da bi ji pomagala v gostilni. Dekle, Cilka ji je bilo ime, se je kmalu privadila mestnega življenja. Pomagala je teti, stregla gostom, ki so jo kmalu vzljubili.

V tej gostilni se je večkrat ustavil tudi policijski nadzornik iz Maribora, ki mu je bila Cilka všeč. Pripovedoval je, da je njegova žena profesorica na ženski gimnaziji v Mariboru, ima pa tudi dve odrasli hčeri, ki sta učiteljici nekje blizu Dravograda. Rekel je tudi, da je žena bolj šibkega zdravja, zato poletne počitnice skoraj vedno preživlja pri hčerah na deželi, da se naužije svežega zraka. Začel je nagovarjati Cilko, naj bi šla k njim za gospodinjsko pomočnico, kjer bi imela prav gotovo manj dela kakor v gostilni.

Cilka je pristala. Nadzornik je stanoval sredi mesta. Njegova žena je bila prijazna gospa in Cilka je bila s svojim delom pri njih zadovoljna. Ostala je pri njih. Že pri teti se je naučila vseh gospodinjskih del, zato sta jo imela oba, nadzornik in njegova žena, zelo rada.

V času poletnih počitnic nadzornikove žene ni bilo doma dva meseca. Cilka je znala sama voditi vse gospodinjstvo tako, da je bil gospod nadzornik lahko zadovoljen. Zvečer, po večerji, sta se gospod in Cilka pogosto pogovarjala o minulih časih. Pripovedoval ji je, kako sta z ženo začela iz nič in kako jima gre zdaj res dobro. Tako sta nekega večera spila kar precej ljutomerčana. Gospodar je začel Cilki dvoriti, govoril ji je, kako je luštna, hotel je od nje poljub in še

enega. Tako se je začelo. Cilka se mu je vdala.

Cilka se je začela rediti. Nadzornik je dobro vedel, kaj ji je, gospa pa jo je nekaj časa samo opazovala in molčala. Nato je Cilka nenadoma odpravila službo. Gospe se je zdelo čudno, saj jo je imela rada in nikoli tudi ni opazila, da bi imela s kom ljubezensko razmerje. Zato je kmalu zasumila moža. Vprašala ga je, ali je on imel kaj s Cilko. Mož je zardel in žena je takoj vedela, kaj je pri stvari. Zavedala se je, da je bila skušnjava velika, zato mu je oprostila, dogovorila pa sta se tudi, da bosta o tem tiho.

V obupu Cilka ni vedela, kam bi se napotila. Odšla je k teti in ji vse povedala. Teta ji je rekla, naj ostane pri njej, potem pa bosta že videli, kaj bosta ukrenili. Nekaj dni zatem se je pri Cilkini teti oglasil tudi nadzornik in obe potolažil, naj ne skrbita preveč, da bo že poskrbel za otroka in plačal vse stroške. Minilo je nekaj mesecev. Cilka je rodila zdravega sina. Nekaj časa ga je imela pri sebi, potem pa ga je oddala v zavetišče. Vse je plačal gospod nadzornik. Bil je skrben oče. Sinek, ime mu je bilo Štefan, pa se je lepo razvijal, čeprav je moral odraščati pri tujih ljudeh. Ko je začel hoditi v šolo, ga je vzela k sebi neka vdova, ki je skrbela že za več otrok in jih lepo vzgajala. Za vnuka pa je izvedel tudi Cilkin oče. Nekega dne je prišel v mesto in odpeljal vnuka s seboj. Izvedel je bil namreč, da otrokov oče prispeva precej denarja za njegovo vzgojo in vzdrževanje, zato se je polakomnil tega denarja. Z denarjem, ki ga je dobil za njegovo vzdrževanje, so se vsi Poharjevi oblačili, za otroka pa jim ni bilo kaj veliko mar. Moral je trdo delati na kmetiji, pasti živino in postoriti vse drugo.

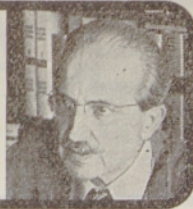
Za usodo svojega otroka je izvedel tudi njegov oče. Nekega dne se je oglasil na kmetiji in videl, kako ravna z njim. Bil je odločen in sina odpeljal s seboj v Maribor. Mladi Štefan je ostal nekaj dni pri teti, zatem pa so mu našli mesto pekovskega vajenca. Pri nekem peku je ostal dve leti, vendar pa ga je ta samo izkoriščal, prijavil pa ga ni nikjer. Teti se je zdelo čudno, zato je peka prijavila pri obrtni zadrugi, da ima neprijavljene vajence, da z njimi slabo ravna. Prišlo je do obravnave, ki so ji prisostvovali tudi drugi mariborski peki. Za Štefana

se je zavzel tudi starejši pek z levega brega Drave, ki ga je povabil k sebi za pomočnika. Res je odšel z njim in na novem delovnem mestu je bil za dovoljen.

Štefan se je razvil v krepkega fanta. Mojster je bil prijazen z njim. V bližini je stanovalo tudi lepo dekle Štefka. S Štefanom sta se kmalu seznanila in se vzljubila. Štefan pa je moral k vojakom. Tudi tam je bil pek. Mojster se je težko poslovil od njega.

Po odsluženju vojaščini se je Štefan vrnil v Maribor in se spet zaposlil kot pek, saj drugega dela ni znal. Njegova mama se je v tem času poročila z nekim železničarjem in se preselila v Ptuj.

Štefan je ostal zvest svojemu mojstru, zato se je najprej oglasil pri njem. Skupaj sta delala in njuna obrt je napredovala. Z očetom, policijskim nadzornikom, je ohranil stike in ta mu je pogosto pomagal v težavah. Ko se je Štefan odločil, da se bo oženil, mu je oče pomagal pri nakupu obleke in pohištva, da si je lepo uredil novi dom. Ko je umrl njegov mojster, mu je zapustil pekarijo in Štefan in njegova žena sta bila srečna. Štefan se je do smrti s hvaležnostjo spominjal tudi svojega dobrega, čeprav skrivnostnega očeta.

DEDIŠČINA

Ze nekaj časa vse pogosteje srečujete po časopisih besedo *dediščina* in besede, ki so v neposredni zvezi z njo, na primer *korenine* in podobno. Pisatelji pišejo pod temi naslovi svoja literarna dela, ki globoko odmevajo med ljudmi.

Človek je pač družabno in družbeno bitje, tesno povezan s svojo družino in svojo neposredno okolico v času, v katerem živi, pa hkrati povezan tudi v preteklost in v prihodnost, namreč po svojih prednikih in potomcih, pa tudi po svojem delu in imetju.

Tudi če kdo rad poudarja, da je vse, kar je in kar ima, dosegel sam, s svojimi rokami, brez pomoči in celo v boju s sosedi, bližnjimi in daljnimi, je navsezadnje to dostikrat le videz v tolažbo njegovi samozavesti ali tudi domišljivosti. Saj si je treba odmisлити samo njegovo okolico, pa že tudi njega ni, vsaj ne takega, kakršen je sredi družine, družbe ali skupnosti, v kateri živi.

Zanimivo je, da smo v preteklost in prihodnost po svoje razmeroma malo vezani po jeziku, ki nam sicer pomeni eno od temeljnih duhovnih bogastev in tako imenovano materino in očetovo dediščino, ki jo moramo upoštevati in neokrnjeno izročiti naprej svojim potomcem in s tem prihodnjim rodovom.

O jeziku samem namreč vemo, da ga po naravi ne podedujemo, temveč da se ga mora vsak sam naučiti, in sicer naučiti v celoti, od prvih nebogljenih začetkov do največjega bogastva in popolnosti, aktivno in pasivno, se pravi, da jezik razumemo v tujih ustih in na papirju in da ga govorimo in pišemo tako, da nas drugi razumejo.

V jezikovnem pogledu je človek po svoje res lahko docela samonikel, samostojen — *self-made man*, kakor temu pravite onkraj luže. Pa spet ne sam zase in spet ne sam iz sebe.

Jezik je namreč izrazito družabna in družbena kategorija človeškega uveljavljanja. Če bi bil človek čisto sam na svetu, bi konec koncev jezika niti ne potreboval in bi ga tudi ne mogel imeti v sedanjem smislu. Veselje, žalost, jezo, razočaranje, bolečino, sovraštvo, ljubezen bi lahko izražal s posameznimi glasovi ali nagonskimi gibi, ki bi bili njegov prajezik, in bi se z njimi uveljavljal v svoji neposredni okolici, med živalmi, rastlinami, kamninami in drugimi naravnimi elementi (zrak, svetloba, toplota, prostor, gibanje, rast, čas, staranje in podobno).

Spričo tako primitivnega prajezika, primerljivega kvečjemu z mačjim puhanjem, pasjim renčanjem, konjskim rezgetom, ptičjim ščebetom ali medvedjim brundanjem, šele vidimo, da je jezik, kakor ga imamo ljudje danes, nesporen dosežek razvoja človeškega duha, sad stoletnega in tisočletnega sodelovanja številnih rodov človeške skupnosti, ki služi vse spoštovanje.

In tako smo tudi mi člen te velike družine posameznega jezika, tudi za nas so naši starši, sosedje in predniki ohranili jezikovno izročilo svojih očetov in mater, svojih družin in svoji rodov, in sicer ne le ohranili, temveč tudi izpopolnili, ga približali nam in nas obogatili z njim, saj smo ravno z znanjem jezika dosegli v življenju tako rekoč vse, kar smo dosegli, in smo ravno z znanjem jezika to, kar smo.

Tu se v jezikovno območje zanimivo vpletata morala in etika. Naj pojasnim, kako to mislim.

Lahko je človeku spoštovati jezik staršev, če živi ves čas sredi skupnosti z istim jezikom, težko pa je človeku, ki ga — mladega ali starega — življenje postavi sredi jezikovno tuje skupnosti, če se mu na primer starši preselijo iz Slovenije v Ameriko, če se poroči iz slovenske družine v angleško.

Tu lahko v obeh primerih uveljavi temeljno človeško prednost: jezikovno prilagodljivost in možnost znanja več jezikov. Nauči se torej jezika svoje okolice, ker se more samo v njem in z njim sporazumevati z večino okoli sebe, samo z znanjem novega jezika more dobiti službo in se preživljati.

Novi jezik je torej v marsičem življenjski ukaz.

Kaj pa stari jezik, jezik staršev? Smo ga dolžni pozabiti, zavreči? Ali pa smo ga dolžni še naprej ohraniti in ga izročiti tudi svojim otrokom kot dediščino, ki smo jo sprejeli od svojih prednikov?

Tu je spet vse odvisno od posameznega človeka, od posameznega jezikovnega jedra, družine ali skupine.

Poznamo ljudi, ki se kaj lahko odpovedo jezikovni dediščini, poznamo pa tudi ljudi, ki jo spoštujejo in ohranjajo skozi rodove ne glede na večino okoli sebe. Pomislimo samo na zastopnike tako imenovanih narodnostnih manjšin po Evropi in povsod po svetu. Med njimi so tudi Slovenci pod Avstrijo in Italijo, katerih vztrajanje v jezikovni zvestobi je njihov in naš ponos, je njihov in naš branik, saj bi sicer Slovencev že zdavnaj ne bilo več ne v Evropi ne v Ameriki. V oporo jim je tudi krajevna zasidranost in tisočletna zgodovina iz izročili dedov, pa seveda povezava z matico, z jedrom Slovencev v domovini.

Janko Moder

KAREL DESTOVNIK - KAJUH: ZRANO DELO, založba Borec, Ljubljana. Vse dosegljivo pesnikovo gradivo je zbral, uredil in napisal uvodno študijo in opombe Emil Cesar. Novo gradivo, ki ga doslej nismo poznali, je v knjigi drama z naslovom *Mati*, ki jo je po Kajuhu predelal Bojan Štih. Na novo se tudi srečamo v knjigi s korespondenco, ki je dokumentarno pomembna zavoljo Kajuhovih pisem uredniku Slovenske mladine.

MAVRIČNA KRILA, prvi izbor slovenskih znanstvenofantastičnih zgodb, ki so jih spisali Boris Grabnar, Branko Građišnik, Franjo Puncer in Gregor Strniša, uvodno besedo pa je napisal Drago Bajt. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana. V uvodu riše Bajt razvoj te literarne zvrsti na Slovenskem v minulih dveh desetletjih, Boris Grabnar pa seznanja bralca s predhodnicami fantastičnih zgodb — utopijami in antiutopijami v 19. stoletju.

SLOVENSKA SLIKANICA IN KNJIŽNA ILUSTRACIJA ZA MLADINO 1945—1975, Mladinska knjiga, Ljubljana, urednika Kristina Brenkova in Niko Grafenauer. Uvodoma v njej Borut Ingolič med drugim govori o visoki vrednostni ravni, ki jo je slovenska slikanica dosegla po vojni, Niko Grafenauer pa razpravlja o njej in njenem sporočilu v luči sodobnih komunikacijskih sredstev. O različnih zvrsteh in zahtevnostnih stopnjah slikanice piše Marjana Kobe, Špelca Čopič in Marijan Tršar pa dajeta sistematičen pregled in vrednotenje ilustratorskega deleža v slikanici.

Zbirka leksikonov CANKARJEVE ZALOŽBE v Ljubljani: FIZIKA in LIKOVNA UMETNOST. Dosedanjim štirim knjigam (Biologija, Kemija, Geografija in Literatura) sta se pridružili novi, prav tako prirejeni po leksikonih nemške založbe Herder. Fizika ima 2300 gesel in 650 ilustracij in preglednic (njena uredjevalca sta prof. dr. Janez Strnad in Ciril Velkavrh) in zajema tudi snov iz sodobnih vej. Likovno umetnost z 2250 gesli in 550 ilustracijami in preglednicami je strokovno uredil Stane Bernik, prevedel pa Aleš Rojec. Ob vsej poljudnosti je knjiga pomembna izrazoslovna zakladnica.

GOSPODINJSKI KOLEDAR 1979, založba Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva, Ljubljana. Za malo denarja prinaša koledar mnogo koristnega gradiva, od kuharskih receptov, kozmetike in zdravstva do navodil za vzdrževanje in popravila strojev in opreme. Pomaga urejati vrt, dom, posreduje navodila za hujšanje »po zdravi pameti«, francoske barvne modele pletenin z navodili za izdelavo in ima tudi strani, namenjene gospodinjskemu knjigovodstvu.

LEPOTA NI KRIVIČNA

Naj si kozmetična industrija še tako prizadeva, da bi pripravila čim boljša lepota, marsikatera ženska današnjega časa napak razume njena prizadevanja.

A kaj so pravzaprav kozmetična sredstva, ki jih je na tržišču že toliko, da se v pragozdu izdelovalcev dodobra ujame z njimi le malokatera potrošnica? Ali nam jih ponujajo predvsem zato, da si z njimi — čira-čara — ohranjamo in v nedogled podaljšujemo mladost?

Zal — ne. Ni kozmetičnega sredstva, ki bi bilo tako čarodejno, da bi izničilo gube, ohranilo lesk in gostoto las, prižigalo še kar naprej iskric v očeh in velelo koži, naj ostane na vekomaj prožna in napeta. Namen kozmetike, pa naj je še tako sodobna, ni ohranjati mladost za vsako ceno; to bi bil jalov posel, kajti zdrav razum nam pove, da časa in njegovih posledic ni moč ustaviti. Torej bo prav, če njen namen iščemo drugje. A kje?

V ohranjanju lepote slehernega življenjskega obdobja in ne le zgolj mladostnih let. Kruto? Sploh ne.

Biti lepa ne pomeni tudi brezpogojno ostati mlada. Lepota se namreč spreminja z vsakim življenjskim letom, z vsakim doživljanjem, izkušnjo, spoznanjem. Venomer spreminja svoj značaj, bistvo in videz, zato bi bilo nesmiselno žalovati zgolj za njeno mladostniško zvrstjo, za nečim, česar po vseh bioloških zakonih nismo možni ohraniti in še manj podaljševati v nedogled.

Čemu ostati za vsako ceno dekletce, kot smo bile pri osemnajstih, čemu se ob pomoči drznih ličil sprenevedati navzven, kot da štejemo komaj petindvajset pomladi, ko pa jo krepko režemo proti častitljivim Abrahamovim letom? Raz hrbet vihrajoči in skuštrani lasje, pretirano kratka ali dolga krila, predolge umetne trepalnice in kričavo pobarvani nohti — vse napak, če ni pravih let za njihovo rabo. Smešno, če si je vse to omislila že malce zajetna štiridesetletnica. Pomilovalno, če ji muzaško pogledi ne morejo do živega.

Naj se torej vdamo črnemu obupu, ker »dni mojih lepših polovica kmalo, mladosti leta, kmalo ste minule . . .« kot je turbobno zapel naš Prešeren? Nak, bolj črnogleda bomo in obupane, huje bo trpela naša lepota. V žalosti in spominih na nekdanje dni ne gre izrabljati in pozabljati sedanjih. Dvojna izguba bi bila to. In dvojna žalost.

Najpomembnejši predpogoj za vsestransko dobro počutje in potemtaka tudi za lepoto je zdravje. Pogojujejo ga urejena pravšnja razdelitev dnevnih obveznosti in počitka, zmernost in notranje ravnovesje. Staranju se je pač treba privajati, ga jemati kot nekaj samo po sebi umevnega. Prav v prilagajanju življenjskim letom in njihovim posledicam je bistvo lepote. Pa v negi telesa in duha.

In sploh ni treba po učinkovita sredstva za negovalno lepoto v drago drogerijo. Tako kot se že na marsikaterem področju vračamo k naravi — strah nas je pesticidov, umetno hranjenih piščetov, sintetičnih vlaken, umetnega usnja, hrupa in smrada v ozračju — počnemo to tudi v kozmetiki. Kozmetika iz šrambe in z jedilne mize je spet silno pridobila na veljavi; ne le zavoljo cenenosti, marveč predvsem zavoljo svoje učinkovitosti.

Knjige o negi telesa, ki prihajajo zadnja leta na tržišče v evropskih in ameriških deželah, pogosteje kot nekoč omenjajo in svetujejo vrnitev k zdravemu, naravnemu načinu življenja. Spet čislamo sonce, vodo in zrak, zmerno prehranjevanje in mnogo gibanja in nenadoma spet vemo, kdo je bil Kneipp in kaj je hotel . . . V Sloveniji — na primer — se je nekam spontano rodilo gibanje z nazivom trim in vedno več pristašev je na njegovi strani. In kozmetičarke nas vse bolj navdušujejo za rabo naravnih lepotalnih sredstev, za rabo zdravilnih zelišč, ki so jim učinkovitost pripisovali že stari Egipčani, Indijci in Kitajci, veliki zdravnik stare Grčije Hipokrat pa je spisal dve knjigi o njih in mnoga njegova spoznanja veljajo še danes.

Sodobne kozmetičarke nam vedno pogosteje svetujejo za lepoticenje tako imenovano jedilno kozmetiko. Tako si danes negujemo obraz tudi z jajčnimi beljaki in rumenjaki, limono in sadnimi sokovi, zelenjavo, smetano, kefirjem, medom in celo s kislim zeljem. Peteršiljevo listje bo učinkovito pobledele prerdeča lica, mladostne mozolje bosta uničila rožmarin in žajbelj, utrujenost nog pa zavretek iz mladih orehovitih listov. Utrujene oči ljubijo kamilični čaj, preredke trepalnice kitajskega, indijskega ali ruskega, porumeneli zobje jedilno sodo ali morsko sol, zanemarjeni lasje kostanj, koprivo in rožmarin, telo v kopalni kadi pa lipovo cvetje in metin čaj.

Lepota zares ni krivična, ko ugotovimo, da ima sleherni življenjsko obdobje — in ne le mladostniško — svojo privlačnost. Krivične smo rade, seveda nehote, same do sebe.

GOVEDINA V HRENOVI OMAKI

Potrebujemo: 1 kg kuhane govedine pol deci kisle smetane, žlico moke, 2 žlici nastrganega hrena, kis, poper, juho, sol, 2 rumenjaka, 1 žlico drobtin, 2 žlici nastrganega parmezana, 5 dkg surovega masla.

Govedino vzamemo iz juhe in zrežemo na rezine, zatem jo damo v juho nazaj, da se ne shladi. Pripravimo omako iz smetane, hrena, moke, žlice kisa in četrta litra juhe, solimo in prevremo. Ko se omaka shladi, ji primešamo 2 rumenjaka. Na plitvo kozico zložimo rezine govedine in jih polijemo z omako, potresemo z drobtinami in nastrganim parmezanom ter dodamo po vrhu še raztopljeno maslo. Postavimo za nekaj minut v vročo pečico, zatem jed postrežemo.

LEDVICE S KROMPIRJEM

Kilogram svinjskih ledvic skuhamo v vreli osoljeni vodi. Kuhane prerežemo po širini na rezine. Posebej skuhamo kilogram olupljenega krompirja, kuhanega ohladimo in zrežemo na rezine. V kozico zlijemo 2 dcl dobre kisle smetane, nanjo tesno naložimo kromirjeve rezine, na te pa rezine ledvic, katerim primešamo deset sardelnih filejev. Potresemo s sesekljanim petršiljem, popramo in dosolimo. Povrh naložimo še eno plast kromirjevih rezin, ki jih prelijemo še z 2 dcl kisle smetane. Jed damo v pečico, da malo zarumeni. Poleg postrežemo z raznimi solatami.

PEHTRANOVA POTICA

Iz 60 dkg lepe bele moke, 4 dkg kvasa (za kvasec potrebujemo 2 žlici mlačnega mleka, 2 žlici moke, 1 žličko sladkorja), 2 jajc, 8 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, 1 žlico ruma, 2 do 3 dcl mleka, nastrgane limonine lupinice in soli zamesimo ne pregosto testo, ki ga s kuhalnico stepamo tako dolgo, da se loči od posode. Testo naj zatem na toplem pokritu vzhaja. Ko naraste za dvakratno količino, ga razvaljamo za prst debelo in namažemo z nadevom, zvijemo v potico, ki jo damo v omaščen model, kjer naj ponovno vzhaja.

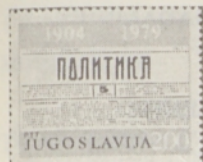
Nadev: 15 dkg surovega masla vmešamo s 3 rumenjaki in 10 dkg sladkorja, dodamo četrta litra goste smetane in sneg od beljakov. S tem nadevom pomažemo testo, ki ga povrh potresemo z drobno sesekljanim pehtranom. Nato testo zvijemo. Vzhajano potico povrh namažemo z raztepenim jajcem. V precej topli pečici naj se peče približno 1 uro.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

75-LETNICA »POLITIKE«

Kot prva dopolnitev letošnjega emisijskega načrta je 25. januarja izšla znamka za 2 dinarja v počastitev 75-letnice izhajanja časnika »Politika«.

25. januarja 1904 je v Beogradu izšla prva številka časnika »Politika«, katerega ustanovitelj, lastnik in urednik je bil Vladislav Ribnikar. V času do II. svetovne vojne je bil demokratično usmerjen neodvisen meščanski list, ki se je antifašistično opredelil od samega prihoda fašizma na oblast. »Politika« je dokazala svojo zvestobo svobodi svojega ljudstva tako, da ni izhajala med okupacijo tako v prvi kot v drugi svetovni vojni. Po osvoboditvi Beograda, ko je izšla prva povojna številka, se je »Politika« opredelila za program in politiko Zveze komunistov Jugoslavije in postala eden najpomembnejših politično informativnih listov pri nas.

Osnutek za znamko (naslovno stran prve številke časnika od 25. januarja 1904) je narisal akad. slikar Dušan Lučić. Dvobarvni ofsetni tisk je oskrbel Zavod za izdelavo bankovcev v prodajnih polah po 25 znamk.

RDEČI PRAPOR

V počastitev 10-letnice srečanja samoupravljalcev v Kragujevcu je Skupnost JPPT izdala 15. februarja večbarvno znamko za 2 dinarja.

V spomin na demonstracije 15. 2. 1876, ko so Kragujevčani prvič razvili rdeči prapor z napisom »Samouprava«, so od leta 1969 dalje v Kragujevcu vsako leto srečanja samoupravljalcev pod nazivom »Rdeči prapor« (Crveni barjak). Letošnje, že enajsto srečanje je bilo 15. in 16. februarja. Tako kot na vseh dosedanjih, so tudi na letošnjem delegati organizacij združenega dela iz vse države izmenjali teoretične in praktične izkušnje pri razvoju samoupravnih družbenih odnosov.

Osnutek za znamko (stilizirana zastava z znakom letošnjega srečanja) je naredil Andreja Milenković, akad. slikar iz Beograda. Znamke je natisnil Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v prodajnih polah po 25 kosov.

Ob obeh izdajah je dal Biro za poštne znamke SJPTT v prodajo ovitka prvega dne po 2.50 din.

Skupnost JPPT je dopolnila letošnji emisijski načrt še z znamko za 4.90 din v počastitev svetovnega veslaškega prvenstva, ki bo od 28. avgusta do 9. septembra na Bledu. Znamka bo izšla na dan otvoritve prvenstva.

Pisali smo že o 15-letnici ANSAMBLA LOJZETA SLAKA in tedaj tudi omenili, da bodo jubilarntje svoj praznik kronali s turnejo med našimi rojaki v Združenih državah Amerike in v Kanadi. Natančen datum odhoda vrlih godcev čez Atlantik tudi zdaj še ni določen, znano pa je vendarle, da bo vesela karavana krenila na pot v jesensko-zimskih dneh. Med nastopi, ki jih obljublja Lojze s svojimi fanti v »ameriški Ljubljani«, velja posebej omeniti veliko slovensko silvestrovanje ter koncert ob 20-letnici priljubljenega radijskega programa »Tony's Polka Village«, ki ga vsa ta leta uspešno vodi Tony Petkovšek.

PTUJSKI FESTIVAL DOMAČE ZABAVNE GLASBE bo v svoje enajsto leto zakorakal v vsebinski in programski preobleki: 24. avgusta bodo nastopili domači ansambli tako, kot je bilo v navadi doslej (s po dvema izvirnima skladbama), strokovna komisija pa bo njihove nastope razvrstila po kakovostnih skupinah za zlate, srebrne in bronaste značke Ptujškega festivala. Drugi večer, v soboto 25. avgusta, bo na vrsti festival melodij domače zabavne glasbe, na katerem lahko sodelujejo s svojimi vižami vsi, ki jih kakorkoli draži glasbena žilica. Tako ansambli kot avtorji melodij za drugi večer XI. ptujškega festivala morajo poslati svoja dela najkasneje do 30. aprila na naslov Zavod Radio-Tednik Ptuj, Vošnjakova 5, 62250 Ptuj.

BENEŠKA SLOVENIJA VČERAJ IN DANES — tak je naslov dveh kaset z izvirno pesmijo Beneških Slovencev, ki so jih zbrali sodelavci koprškega radia za oddaje »Med rojaki v zamejstvu« in jih izdali v sozaložništvu Tržaškega tiska ter Produkcije kaset in plošč RTV Ljubljana. Gre vsekakor za posnemanja vreden založniški podvig in gesto, ki se navezuje na misel Bevkovega kaplana Martina Čedermaca, ko je povzel: »... oklepajte se svojega jezika s prav tako ljubeznijo kot svoje zemlje; čuvajte ga v svojih domovih kot lučko, da ne ugasne.« Poleg urednice oddaje »Med rojaki v zamejstvu« Vesne Čehovin je program obeh izdaj sestavil višji strokovni sodelavec SAZU Julijan Strajnar.

Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronta, ki je konec lanskega leta in prek novoletnih praznikov imela v gosteh ansambel Francija Miheliča, je že navezala stike za gostovanje nove skupine med kanadskimi Slovenci. Po dveh letih so se spet odločili za ANSAMBEL TONETA KMETCA, torej skupino, ki je po prvi turneji ostala vsem v najlepšem spominu. Določeno je, naj bi »ptujski vižarji« začeli turnejo v novembru, jo nadaljevali ves december ter sklenili z nastopom na tradicionalnem silvestrovanju v Torontu.

GOSTIŠČE

Po ugodni ceni prodam gostišče Kamin, ki ima lep sadni vrt in bazen. Zemljišče je v izmeri 10 arov in je ocenjeno skupaj s poslopjem na 2.200.000 dinarjev (dvestodvajset milijonov starih dinarjev). Ponudbe naslovite na naslov *Odvetnik J. Štamberger, 17. oktobra, 69000 Murska Sobota, Slovenija, Jugoslavija, tel.: 21-258 ali: Ivan Auguštin, Apt. 205-214-E-15th St., N. Vancouver B. C. Canada V7L 2R3, tel.: 985-1247.*

IZMENJAVA ZNAMK

Rad bi si dopisoval v angleškem in slovenskem jeziku. Zbiram žigosane znamke Velike Britanije in prosim resnega filatelista iz te dežele, ki bi bil pripravljen menjati jugoslovanske znamke za angleške, naj mi piše na naslov: *Renato Sterle, 61210 Ljubljana-Šentvid, Kurirska 3, Jugoslavija.*

ZVOKI SLOVENIJE

Prva slovenska long-play plošča, izdana na Švedskem! Ploščo je izdal med našimi rojaki v tej državi izredno priljubljen ansambel Vikis, ki ga vodi savinjski rojak Viktor Semprimožnik. Na vašo željo lahko ploščo pošlje na vaš naslov kamorkoli. Cena je običajna za LP plošče. Naslov: *Ansambel Vikis, Karlavägen 18, 280 23 Hästveda, Sverige.*

DELOVNA DOBA IN POKOJNINA IZ AVSTRALIJE

V Avstraliji živim že dvajset let in imam za ves ta čas priznano delovno dobo.

Ker se nameravam vrniti v domovino, me zanima, kako bo s priznanjem teh 20 let. Ali je že sklenjena konvencija o socialnem zavarovanju med Avstralijo in Jugoslavijo? Ali se mi avstralska pokojnina lahko izplačuje v Jugoslavijo? *L. Hartman, Avstralija*

Jugoslavija z Avstralijo še nima sklenjene konvencije o socialnem zavarovanju, zato se avstralska delovna doba ne more prišteti k jugoslovanski zaradi ugotovitve pravic do jugoslovanske pokojnine. Zaradi tega si morajo jugoslovanski rojaki, ki se vračajo iz Avstralije, dokupiti tista leta, ki so jih prebili na delu v tej državi, da bi si pridobili pravico do jugoslovanske pokojnine. Po jugoslovanskih predpisih je treba imeti za starostno pokojnino 60 let starosti (moški) oziroma 55 let (ženska) ter najmanj 20 let vštene pokojninske dobe. Za tiste, ki v Jugoslaviji niso bili zaposleni po letu 1965 je zahtevana pokojninska doba še daljša, 30 let in ob starosti 65 let.

Tako bi si morali v dokupiti 15 let jugoslovanske pokojninske dobe, da bi lahko uveljavili jugoslovansko pokojnino.

dr. L. S.

AVSTRALIJA: Anita Barwa 1,92 £, Pepca Ohman 1,89 £, Aleksandra Murno 2,26 £, Ludvik Pirnat 1.— aus\$, Marija Bresciani 3.— aus\$, Louis Cervek 0,48 £, Bruna Kesmic 1,25 £.

AVSTRIJA: Anton Rosc 40.— Sch, Josefina Stane 10.— Sch.

ANGLIJA: Anton Mikuž 0,50 £.

BELGIJA: Anton Stembergar 150.— Bfr, Michel Vehar 40.— Bfr, Francka Kovše-Kalan 100.— din, August Tanšek 100.— Bfr, Lucija Užmah 200.— Bfr, Frančiška Mlakar 50.— Bfr, Josef Krese 50.— Bfr, Karl Romih 40.— Bfr, Andrej Stradovnik 40.— Bfr, Magdalena Kodeh-Breznikar 90.— Bfr, Katarina Čargo 550.— Bfr, Familia Spital 150.— Bfr, Alojzija Špec 40.— Bfr.

HOLANDIJA: Ivo Šibret 9.— Hlf.

JUGOSLAVIJA: Frances Kobilica 20.— din, Milena, Slavko Vaupotič 60.— din.

KANADA: Jože, Dragica Horvat 3.— c\$, Anton Grah 3.— c\$, Dan Stok 7.— c\$, Marjan Godler 3.— c\$, Rudi Krnjak 4.— c\$, Franc, Silva Stranščak 1.— c\$, Vladimir Urbanc 4.— c\$, Anton Radovan 5.— c\$, Franc Krajner 5.— c\$, Frank Gimpel 10.— c\$, Janez Ule 2.— US\$, Vinko Babnik 23.— US\$, Pauline Branisel 2.— c\$, Rudolf Fajdiga 1.— c\$, Maria Ursic 2.— c\$, Mirko Kump 4.— c\$, Venceslav Mlekuž 8.— US\$, Rosalie Čekada 6.— c\$, Stane Vuk 1.— c\$, Slavko Steinbacher 118.— din, Milan Bizjak 14.— c\$, M. P. Fiorentino 9.— c\$.

NEMČIJA: Anton Košir 7.— DM, Maria Stumberger 3.— DM, Julijana Lamprecht 12.— DM, Vinko Korber 22.— DM, Drago Juran 2.— DM, Johann Krivic 2.— DM, Edmund Šalamun 50.— din, Ivan Vindiš 4.— DM, Dušan Pevčević 50.— din, Franz Slatschek 4.— DM, Ignac Golob 3.— DM, Ivan Gorjup 4.— DM, Teodor Margon 4.— DM, Ani, Franci Trček 4.— DM, Martin Herceg 4.— DM, Johan Mesaretz 4.— DM, Albert Swetelschek 4.— DM, Mihael Jelter 22.— DM, Feliks Kapun 4.— DM, Maria Neumann 3.— DM, Ana Pulko 4.— DM, E. M. Ditmaier 7.— DM, Alois Budja 22.— DM, Ignac Tomažič 3.— DM, Jože Korbar 4.— DM.

ŠVEDSKA: Slavko Turk 10.— Skr, Angela Primar 5.— Skr, Vera Žvar 5,50 Skr, Ela Janfjäll 5.— Skr, Štefka Lešer 5.— Skr, Josef Medved 5.— Skr, Stanko Bračko 10.— Skr, Adolf Vačun 5.— Skr, Feliks Jablanovec 5.— Skr, Jože Zupančič 5.— Skr.

ŠVICA: Antonija Perini 4.— Sfr, Vida Kirn 15.— Sfr, F. Geel-Galuf 15.— Sfr, Brigita Lovrenčič 15.— Sfr, Ernesta Winkler 5.— Sfr, Martina Pizzo-Peterlin 50.— din, Alojzija Jerovšek 50.— din, Kristina Kušar 5.— Sfr, Dr. P. Zupan 15.— Sfr, Jožica Bakan 5.— Sfr, Družina Kus 10.— Sfr.

USA: Joseph Cadonic 4.— US\$, Louis Yarm 2.— US\$, Mary Yankovich 1.— US\$, Angeline Misich 2.— US\$, Jos. Ana Klarich 2.— US\$, Agnes Matko 8.— US\$, Frank Konsut 2.— US\$, Margaret Lipitz 3.— US\$, Anton Kos 2.— US\$, Frank Kobilica v spomin na pok. sina Franka 7.— US\$, Justin Udovch 2.— US\$, Josie Remitz 1.— US\$, Mary Prosenca 1.— US\$, Vera A. Candon, Phd 2.— US\$, Ludwig R. Harvatin 2.— US\$, Ludwig Gerdine 2.— US\$, Berta Dovgan 9.— US\$, Joseph Kotar 5.— US\$, Vera Mencigar 2.— US\$, Anton Richtar 2.— US\$, John Kucic 4.— US\$, Frances Smrdel 2.— US\$, Mrs. Anton Skapin 1.— US\$, John Valencic 1.— US\$, Carolina G. Myers v spomin na pok. očeta Franka Goriška 2.— US\$, Raymond Kladnik 2.— US\$, Frances Plevnik 6.— US\$, Andrew Grum 4.— US\$, Katherine Krainz 4.— US\$, Frances Ambrozic 2.— US\$, Franc Kalan 5.— US\$, Mat Marovich 1.— US\$, Frank Polis 2.— US\$, Justi Vesel 2.— US\$, Freida Pecnic 1.— US\$, Elizabeth Fortuna 1.— US\$, Julka Kramzar 2.— US\$, Kristine Silver 2.— US\$, Rudi Brezocnik 1.— US\$, Tončka Garden 2.— US\$, Ana Kolar 4.— US\$, Frances L. Rak 2.— US\$, Mary Tursic 1.— US\$, Jennie Jesenovec 2.— US\$, Mary Dolsak 1.— US\$, Anna Pachak 4.— US\$, Rosie, Charlie Demchek 2.— US\$, Mrs. J. P. Kirn 3.— US\$, Janez Erjavec 2.— US\$, John Bogataj 2.— US\$.

Prispevki so bili vplačani do 15. februarja 1979. Uredništvo in uprava Rodne grude se vsem darovalcem iskreno zahvaljujeta.

agroobnova

61001 LJUBLJANA, SLOVENČEVA 93,
JUGOSLAVIJA

OB PRAZNIKU DELA
ČESTITA
POSLOVNIM PARTNERJEM
IN DELOVNIM LJUDEM
TER SE PRIPOROČA ZA NADALJNJE
SODELOVANJE

S SVOJIMA TEMELJNIMA
ORGANIZACIJAMA ZDRUŽENEGA
DELA »GRADNJE« IN
»MEHANIZACIJA« IZVAJA
NASLEDNJA DELA:

GRADI VSAKOVRSNE POSLOVNE
IN INDUSTRIJSKE OBJEKTE,
OBJEKTE ŽIVILSKO-PREDELOVALNE
INDUSTRIJE, OBJEKTE ZA
PROIZVODNJO MOČNIH KRMLIL,
HLADILNIC, SILOSOV IN SKLADIŠČ,
KMETIJSKE GOSPODARSKE OBJEKTE
IN KOMPLETNE PROIZVODNE
CENTRE.

IZVAJA NIZKE GRADNJE — CEST
S PRIPADAJOČIMI CESTNIMI
OBJEKTI, ADAPTACIJE OBSTOJEČIH
OBJEKTOV TER ORGANIZIRA
IN IZVAJA INGENIRING POSLE
V GRADBENIŠTVU.

IZVRŠUJE VSA POTREBNA
ZEMELJSKA DELA ZA OBNOVO
NASADOV IN MELIORACIJ TER
IZVRŠUJE PREVOZNE IN STROJNE
USLUGE.

Zlatorog

MARIBOR

SOLEA

Krema

SOLEA KREMA
VRAČA KOŽI
POTREBNO VLAGO

TAM
MARIBOR

TOVORNJAKI
AVTOBUSI
SPECIALNA
VOZILA
ZRAČNO
HLAJENI
DIESELSKI
MOTORJI
SPECIALNE
AVTOMOBILSKE
NADGRADNJE
TIRNA
VOZILA
TOPLOVODNI
KOTLI IN
TOPLOVODNA
TEHNIKA
ODLITKI
IN GRADBENI
STROJI
ODKOVKI

ZDRUŽENA
INDUSTRIJA
VOZIL
TAM n. sol. o.
MARIBOR
AGROOBNOVA

Gradbeno podjetje TEHNIKA TOZD 5
Industrija gradbene keramike n. sol. o.
68210 TREBNJE — RAČJE SELO

Spoštovani!

Dovolite nam, da vam predstavimo našo tovarno. Tovarna keramičnih ploščic IGK je na našem tržišču še dokaj neznana. Tovarna je postavljena v mirno idilično okolje v neposredni bližini Trebnjega na Dolenjskem in je edina v Jugoslaviji, ki dela po suhi tehnologiji, ki tržišču daje nov, do sedaj neznan artikel: rustikalne keramične ploščice. Te ploščice so izdelane po suhi tehnologiji, katere posebnost je v tem, da se glazura v suhem stanju nanaša na osnovno surovino ter se istočasno z njo stiska pod zelo visokimi pritiski, nakar z enkratnim žganjem v tunelski peči nastane izdelek z rustikalnim videzom glazirane površine. Ploščice žgemo na zelo visoki temperaturi, kar jim daje veliko odpornost na delovanje kislin, lugov, prav tako pa tudi popolno odpornost na atmosferske vplive.

Naše ploščice so zlasti uporabne za oblaganje tal, sten, fasad, teras, prostorov v kemični in prehrambeni industriji. Izdelki so izredno priporočljivi za vsakovrstne zunanje obloge (fasade, stene, terase) zato, ker so odporni na temperaturne razlike, saj zdržijo od plus 50, minus 50 stopinj Celzija in več. Zlasti vam priporočamo naše neglazirane opečno rdeče keramične ploščice, ker imajo izredne tehnično-tehnološke lastnosti.

Za polaganje neglaziranih in glaziranih ploščic priporočamo lepila nivedur, nerekol, teol Ljubljana, Cinkarna Celje in druga, s katerimi je polaganje izredno enostavno.

Po polaganju pa priporočamo, da ploščice očistite z vodo, lahko pa tudi z razredčeno solno kislino, nakar neglazirane ploščice lahko premažete z različnimi sredstvi. Zlasti vam priporočamo: tecarol, sadolins, laneno olje, klareks itd.

Za oblaganje fasad vam zaenkrat priporočamo, da ploščice polagate v cementno vezivo, po polaganju pa jih očistite z razredčeno solno kislino. Za rezanje ploščic so najbolj primerna vidia koleščki, s katerimi ne boste imeli nobenih težav.

Osnovni tehnični podatki za naše izdelke:

dimenzije: $200 \times 100 \times 10$ mm
upogibna trdnost: od minimalno 250 kp/cm² in več
trdota glazure: minimalno 6 po MOHS
odpornost na kisline in luge ustreza JUS
odpornost na temperaturo in vremenske vplive
vpijanje vode: 1,5 do 3,5 %

Razen v trgovinah po Sloveniji prodajamo ploščice tudi v industrijski prodajalni tovarne v *Trebnjem*. Prednost, ki se vam ponuja z obiskom naše industrijske prodajalne, je poleg praktično neomejene možnosti izbire tudi v tem, da lahko dobite še izdelke, ki jih ne prodajamo v trgovskem omrežju.

KOVINOTEHNA

EXPORT - IMPORT

KOVINOTEHNA Z NAJŠIRŠO
IZBIRO IN S KOMPLETNO
PONUDBO, KOT REZULTAT
USPEŠNEGA SODELOVANJA S
KOVINSKO PREDLOVALNO
INDUSTRIJO, DOBAVLJA PO
KONKURENČNIH CENAH IN S
KOREKTNIM POSLOVNIM
ODNOSOM MED DRUGIM TUDI
VSE VRSTE ORODIJ ZA
PROFESIONALNE IN
AMATERSKE POTREBE

RODNA GRUDA 5

SLOVENIJA

DVAKRAT PO TRI KNJIGE IZBRANIH PRAVLJIC

Tisočletna modrost in izkušnje mnogih narodov, ki so se v pravljicah, bajkah, pripovedkah, basnih in pregovorih ohranile vse do danes.

Izbrani dragulji iz pravljicnih zakladnic jugoslovanskih narodov in narodnosti ter številnih drugih narodov in ljudstev z vseh celin.

SVETOVNE PRAVLJICE

3 knjige

700 strani

61 pravljic

ilustracije: Milić od Mačve

PRAVLJICE JUGOSLOVANSKIH NARODOV

3 knjige

690 strani

60 pravljic

ilustracije: Desa Kerečki-Mustur

založba mladinska knjiga

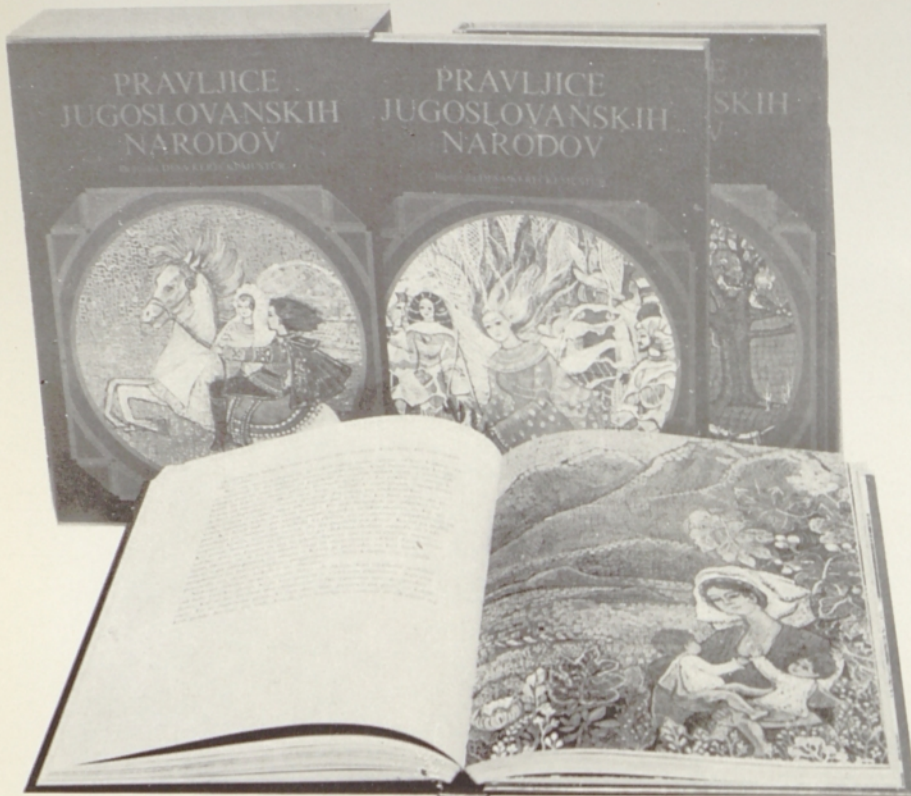
Besedila v vseh šestih knjigah so prepletena s čudovitimi ilustracijami, ki še poudarjajo njihovo poetično in globoko človeško sporočilo, kakor se je iz roda v rod ohranjalo do naših dni.

Obe zbirki sta vložena v kartonska etuija, same knjige pa so vezane v trpežne kartonske platnice.

Zbirka SVETOVNE PRAVLJICE in PRAVLJICE JUGOSLOVANSKIH NARODOV, s katerima boste pomembno obogatili domišljijški svet svojih otrok, lahko naročite na naslov:

**Mladinska knjiga, TOZD Trgovina,
izvozni oddelek, Titova 3,
61000 Ljubljana.**

Plačate lahko s čekom na gornji naslov ali pa z denarnim nakazilom na devizni račun pri Ljubljanski banki,
št.: 50100-620-107-25730-821.

založba
mladinska
knjiga

ENGLISH SECTION

LETTER TO THE EDITOR

DEBUT OF THE U. S. S. CONCERT BAND

The new United Slovenian Society Concert Band under the excellent direction of Norman Novak, performed their first concert to a cabaret-styled ballroom, filled with eager guests, numbering 750, on Sunday afternoon, January 28, 1979, at the Slovenian National Home on St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Red geraniums encircled the foot of the stage giving it a spring-like atmosphere with the U. S. S. banner hanging center stage.

As the curtain parted the U. S. S. Band played the U. S. National Anthem and the Slovenian National Anthem to a standing audience. The group of thirty members are comprised of male and female, both youth and senior. They sported white blouse shirts, royal blue vests with the red and white U. S. S. emblems and red carnations on them with dark slacks.

Pres. Tony Petkovsek gave a welcoming address and introduced Director Norm Novak and Band Chairman Duke Marsic, and a roll call of all band members, who took a bow. The musicians swung into rousing marches, various Slovenian Folk Songs and excerpts of the great show tunes of Grease and The Sound of Music, delighting

The U.S.S. Concert Band of Cleveland, Ohio

everyone. The spectators really gave them a Big Hand! In eight months of practice, they had excelled themselves, thanks to their fine conductor Norman Novak. TV-8 was present with their camera, as also John Kausek and Joe Red Klir who took pictures. Also present were the recently formed Fantje Na Vasi (Fellows From the Village) a fine young men's choral group, who sang delightful and lilting Slovenian Folk Songs, capturing the listeners who clapped and clamored for more. These men, whose average age is 20, in their handsome authentic Slovenian National costumes, were in excellent voice under the direction of John Srsen.

Interspersed between the program was the presentation of U. S. S. Proclamation of Recognition Awards. Each year the U. S. S. committee gives surprise awards of plaques to outstanding people of the Slovenian community. The well-deserving recipients were Ann Petkovsek, Joe Red Klir, Adolph Rupe, Al Pestotnik, John Susnik, Frank Sterle, John Strancar, and John Cech.

During the intermission guests refreshed themselves with hot sandwiches, krofe, coffee and other refreshments. The Alpine Sextet Ensemble entertained us with their toe tapping Slovenian melodies, one of the being the new and popular Avsenik tune "Te Pa Tikou Vredi", which had everyone humming. The fellows made a big hit and played for dancing after the program.

The U. S. S. Band concluded the program with a stirring March. Chairman John Pestotnik spoke a few words thanking everyone who attended and the four gracious ladies who gave of their voluntary time and service making the shirts and vests for the band members. They were Olga Petek, Mrs. R. Zupancic, Marie Shaver and Kathy Cech, who were roundly applauded. He also thanked the fine people of Barberton and Lorain who came in two buses, in spite of the cold and snowy weather. Thanks were extended to all the U. S. S. workers. John presented a thousand dollar check to band leader Mr. Novak, to use for band needs, and praised him for his superb work with the band. The check was a portion of the proceeds from the Thanksgiving dance sponsored by the Radio Committee. A carnation bouquet was presented by Sandy Eckart to Mr. Novak who in turn presented it to his mom Mrs. Ann Novak.

VIPs present were Msgr. Louis B. Baznik, Lt. Governor George V. Voinovich, State Representatives Dennis E. Eckart and Frank Mahnic, Jr., Yugoslav Consul Stane Lenardič, Councilman John A. Milakovich and Dave Trenton.

Mary Komorowski, U. S. S. Reporter

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsible Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and
8 are published together as a double issue,
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account. No. 50100-620-010-32002-
-2818/5
at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

PRESIDENT TITO'S MESSAGE TO THE CHILDREN OF YUGOSLAVIA

In order to mark 1979 as being International Children's Year the President of SFR Yugoslavia, Josip Broz Tito, addressed a special message to the children of Yugoslavia. The message included the following words:

"It is distressing to know that today there are so many children in the world who are hungry, who don't have the basic conditions for physical and mental development; in some countries they are even subjected to violence. So within the framework of our international cooperation we are making efforts to ensure that all the world's children may grow up like you, in peace and freedom. We are trying to create friendship between nations, so that their mutual help may contribute towards the more rapid development of the economically undeveloped countries."

"What grown-ups are creating for your development is the condition that at some time in the future you will be able to take your place in our socialist self-managing community. It is your job to make the best possible use of these conditions, to be active yourselves and to fully develop your characters. Let your games and recreation have a wise content, let them encourage imagination and creativity. That is certainly the job of those concerned."

"Read as much as you can, acquire and broaden your knowledge at school and at home, as only in this way will you be able to deal satisfactorily with the tasks awaiting you, and with the duties of the builders of a life which is getting better day by day and of progressive self-managers in our society."

DEMOCRACY AND SOCIALISM

— No state, no system and no political party can give happiness to its people." These words express the gist of the ideas formulated in Edvard Kardelj's latest work. In this study, Kardelj examines the future development trends of Yugoslavia's original system based on self-management as an integral social relationship.

Kardelj critically analyses the political pluralism of the bourgeois parliamentary system as well as political systems based on a one-party monopoly and examines the fundamental premises of the political system of socialist self-management based on the pluralism of self-managing interests. —

This is how the well-known British publishers, Summerfield Press of London, present the book to their readers. Apart from English, Kardelj's study has been translated into several other languages.

This work by Edvard Kardelj first appeared in Belgrade in 1977 and was adopted as the basis for the activity of the League of Communists of Yugoslavia during the preparations for the Eleventh Congress of the LCY. There have been several editions in Yugoslavia. The Serbo-Croat edition ran into 400,000 copies and there have also been Slovene, Macedonian, Albanian, Hungarian, Slovak and Ruthenian editions with a total circulation of 100,000 copies.

Edvard Kardelj was born in 1910 in Ljubljana and became a member of the Communist Party of Yugoslavia at an early age. In 1937 he was elected to the new Party leadership headed by Josip Broz Tito, with whom he has collaborated closely ever since. During the Liberation War (1941—1945) he was an organiser of the Partisan struggle and held many responsible political and military posts.

Kardelj has been one of the foremost Yugoslav statesmen throughout the postwar period, having played a prominent part in the preparation of many important laws and the Constitution.

His numerous public offices include that of Prime Minister, Minister for Foreign Affairs and President of the National Assembly. He died in Ljubljana of February 10th, a member of the Presidency of Yugoslavia and the Presidium of the Central Committee of the League of Communists.

NEWS

LJUBLJANA IS A CANDIDATE FOR THE HEAD-QUARTERS OF UNESCO'S INTERNATIONAL CENTRE FOR CHEMISTRY

An international symposium was held in Ljubljana between January 25th and 31st, at which about a hundred experts from Europe, Africa and North America discussed the links between physics and chemistry. The symposium was sponsored by Unesco, the Federation of European Chemistry Societies, the Union of Chemistry Societies of Yugoslavia, and the University of Ljubljana, which organized the symposium. In this way Ljubljana has become a candidate for the head-quarters of Unesco's International Centre for Chemistry, which means great recognition for Ljubljana University.

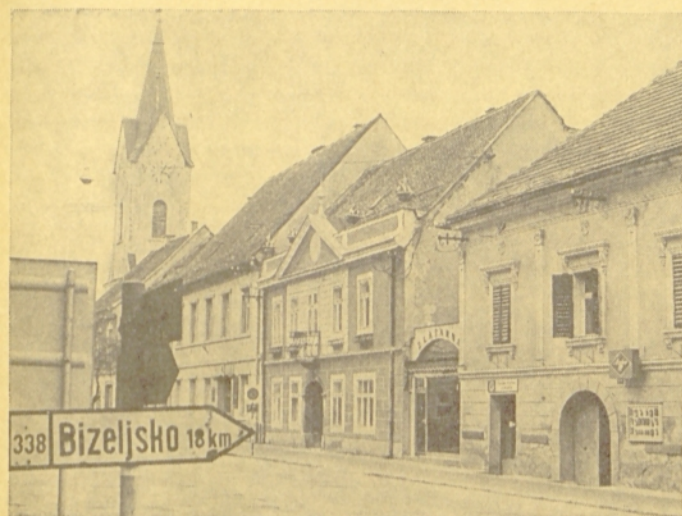
CULTURE AND THE NATIONAL HERITAGE

In 1972 Unesco's General Council passed a convention about the protection of the world's culture and natural heritage, according to which a list of cultural and natural monuments of world importance is being compiled. Monuments entered in this list are ascribed importance on a world scale, which means that the responsibility for their maintenance is so much the greater, as well as their wide accessibility as an item of value to the whole world community. Entry in the list also means a special honouring of the monument, which must have far-reaching effects on their study, on spatial and social planning, and on tourism, etc.

Last year the first twelve cultural-historical and natural objects of great interest from Europe, Africa and both the Americas were entered in this list. However no Yugoslav monument is included among them. Next year Yugoslavia will submit a proposal for the inscription of three man-made monuments and three natural monuments in this list. These monuments include the old part of Dubrovnik, old Ras with Sopočani, Split with Diocletian's palace, the Plitvičko Lakes, Ohrid with its natural and cultural places and objects of interest, and the Durmitor

Gornja Radgona (photo by Jože Herman)

Brežice — the part of old town (photo by Janez Zrnc)

Natural Park. Preparations for the submission of this proposal are going on in Yugoslavia, and the proposal will be examined by an international committee at a meeting which is expected to be held in Cairo.

No Slovene monument has been included in the first Yugoslav proposal. This does not mean that Slovenia's cultural and natural heritage has been unfairly neglected, but simply that it is not easy to satisfy all the conditions if the proposal is to be firmly based. At the present moment efforts are being made to fulfill these conditions (state of survey, layout, organisation and maintenance, legal status, complete documentation, accessibility to the public, etc.) first of all for the following Slovene natural and cultural monuments: the Škocijansko Caves, Cerkljansko Lake and the Soča Valley, as well as the pilgrims' church and renaissance encampment with Gothic frescos in Hrastovlje, and the "Franja" Partizans' Hospital.

Among the monuments which, too, will be among the first to get on the world list, are mentioned: the Roman Excavations at Šempeter near Celje, Triglav Park, Poštojna Cave.

750 YEARS OF KAMNIK

The Committee for preparation of the celebrations of the 750th anniversary of Kamnik has already prepared and decided upon an extensive programme of cultural and other events, which will be going on throughout the jubilee year. All the past, present and future activity of Kamnik is included in the programme. Throughout the year there will be exhibitions of the works of well-known Kamnik painters and other artists, exhibitions of medieval

and other cultural works of interest and of the important personalities of Kamnik. Undoubtedly the young runners will carry the Baton of Youth with great pride, when it passes through Kamnik at the beginning of March. In April there will be held a ceremonial academic session to honour the 60th anniversary of the working of the Workers' Cultural Society "Solidarity". This will be followed by the 56th Meeting of Workers at Kamniška Bistrica, a concert to be given by the first Slovene singing society, "Lira" of Kamnik, and a whole series of other events.

70 YEARS OF THE ZAGREB GRAND FAIR

This year the Zagreb Grand Fair, one of the oldest and most respected world institutions for the organizing of international fair events, will be celebrating an important jubilee — the 70th anniversary of its successful work in the service of the Yugoslav and international economy. Special recognition has been made by the International Union of Fairs to the Zagreb Grand Fair in its jubilee year by the latter's decision to hold its annual congress this October in Zagreb.

Over the last 20 years the Zagreb Grand Fair has developed intensive business activities by holding a large number of economic events, in which more than 80 countries have taken part. It has affirmed its position as an exceptional international market-place for the developed economies of the East and West and of the developing countries.

TOMOS' MOPEDS IN CHINA

In June 1979 the first shipment of 1500 mopeds, low-powered motorcycles, will arrive from Koper in China. In 1982 a total of 100,000 of these mopeds will be made in this far-off country, and three years later 200,000. That is how the representatives of the Tomos factory of Koper and the members of the delegation of the Chinese motor-vehicle industry agreed.

The mopeds are to be used by the inhabitants of China for their journeys to work, for short distances, whereas the motor-cycle would be used for business purposes, and finally a more powerful, two-seater motor-bicycle would be used for longer journeys.

"TOMOS" of Koper is going to conclude two contracts with the Chinese — a contract about common investment, which will involve the delivery of special equipment and, of course, the making available of technology to the Džali factory, and a contract about long-term production co-operation, which foresees the delivery from the Koper factory to China of spare parts for motor-cycles to be assembled at Chum King. The Chinese intend to begin the complete production of motor-cycles in as short a time as possible, and "Tomos", in accordance with its long-term policy, is to deliver engines for one type of motor-cycle to China.

MOST SUCCESSFUL TOURIST SEASON IN 1978

According to the latest data from the Yugoslav Federal Office of Statistics, last year was a record one for tourism in Yugoslavia.

During the 12 months of 1978 a total of 18 million and 332 thousand tourists spent their holidays in the tourist towns and villages of Yugoslavia, which is 11 % more than in 1977. About half the guests were foreigners. A record number of overnight-stays was recorded by domestic and foreign tourists, too: approximately 83.5 million, which is 14 % more than in 1977.

Foreign tourists recorded approximately 35 million overnight-stays, which is 3 million more than in the last "record" year of 1973. Compared with the year 1977, the number of overnight-stays spent by foreigners increased by 20 %. The number of overnight-stays spent by Yugoslav tourists was considerably less than in 1977 — by roughly 9 %. Last year Yugoslavia received more than one milliard dinars from foreign tourists.

Last year nobody was able to complain of bad points of weakness in Yugoslav tourism. It is regrettable, however, that for the majority of foreign and domestic tourists the sea was the only attraction. The latter spent two-thirds or almost 57 million of all their overnight-stays in the towns and villages along the Adriatic coast. Last year only 6.7 million overnight-stays were registered at health-spas and only 5 million in alpine resorts. At the same time it was observed that there has been hardly any increase in the number of tourists spending their holidays at health-spas and inland resorts, in spite of the large increase in the number of visitors to seaside resorts.

SLOVENES ARE AN "OLD" NATION

Five and a half million Yugoslavs haven't yet celebrated their 27th birthday, which means that youth makes up almost a quarter of the Yugoslav population.

With 24.4 % of young people Yugoslav are among the youngest of the European nations. However when considering this item of data one should not forget that there are big differences between the individual republics and autonomous provinces with respect to the structure by age of the population. Croatia, Slovenia, Vojvodina and Serbia have, with their low birth-rates, already reached the threshold of a so-called "old population", whereas Bosnia and Hercegovina and Montenegro are near the late stage of demographic transition. Only in Kosovo has the demographic transition of population aging only just started, with a sharp decrease in the death-rate, the birth-rate remaining at almost the same level.

NEW AIR CARRIER

"Trans Adria", an enterprise for the transport of passengers, cargo and postal freight, which is being set up by the Zagreb Commune of Velika Gorica, is continuing the business of the former "Pan Adria". At a press conference the director said that sufficient funds had been raised to buy up the liquidated assets, and that a considerable sum of money had been invested in the purchase of new equipment. Five new American planes of the type "metro" have been bought. These planes will be used for internal postal and passenger traffic. The collective will direct its attention to the transport of passengers, cargo and postal freight, and will also introduce an air-taxi service. In the second phase of its development, planes for the transport of 80

Ljubljana — new apartment houses at Šiška
(photo by Sveto Busič)

to 120 passengers will be bought. After 1982 it is planned that larger planes for the transport of cargo be purchased, of a sort not yet possessed by any Yugoslav air-carrier.

CHEAPER SYDNEY-BELGRADE AIR FARES

Yugoslavia and Australia have agreed about the introduction of cheaper air-fares for flights between the two countries. In post-seasonal months the return fare between Sydney and Belgrade will be 564 Australian dollars instead of the present 1077 dollars and in the main season 994 instead of the present 1136 Australian dollars. The new tariff is valid from February 9th, passengers having to pay for the ticket 45 days in advance of their flight.

RECORD TRAFFIC IN THE PORT OF KOPER

A total of 2,132,027 tons of cargo was handled last year in the Port of Koper. This is the greatest amount in the history of the Slovene "Window onto the World". In comparison with 1977 the physical extent of cargo traffic was up by 11 %, transit traffic began up by 12 %, imports by 11 % and exports by 10 %.

The data about movements in the structure of traffic handled last year at the Port are particularly promising, as they indicate that an ever-increasing share of traffic is being absorbed by modern methods of transport. Last year a total of 37,204 containers were handled, which is 64 % more than in 1977, whereas Ro-Ro cargo amounted to 88,393 tons, which is as much as 72 % more than in 1977.

The total length of quays in the Port of Koper came to 1393 metres last year, with three landing bridges and tying-up points for Ro-Ro ships, so that a total of 11 ships can be off- and on-loaded simultaneously.

BRITONS ATTRACTED TO YUGOSLAVIA

This year Britons are showing greater interest in holidays in Yugoslavia than ever before. According to the "Yugotours" Agency in London 65 % of available package-deal trips have already been booked, something never achieved before at this time in previous years. It is considered that the influx of foreign exchange will be a record one, as just the "Yugotours" package-deal trips by themselves will bring in 16 million pounds to our tourism, whereas British tourists will altogether leave a total of 23 million pounds in Yugoslavia.

THREE NEW SLOVENE FULL-LENGTH FEATURE FILMS TO BE PRODUCED THIS YEAR

This year three Slovene full-length feature films are to be produced. The screen-play for "S poti", ("From a Journey") according to the literary work of Izidor Cankar, has been written by Marko Slodnjak and Aleksander Zorn. It will be directed by Matjaž Klopčič. Original screenplay for "Razseljena oseba" ("A Displaced Person") has been written by Drago Jančar. The film is concerned with the socially, politically and humanly topical theme of emigrants and emigration. The third full-length feature film "Ubij me nežno" ("Kill me gently") is to be based on screenplay by Franček Rudolf and to be directed by Boštjan Hladnik. A draft programme for 15 short-length films has been drawn up, too.

HALF A CENTURY OF THE SLOVENE SOCIETY IN EISDEN

This year the "Sveta Barbara" Yugoslav society, which includes 300 Slovenes with their families, employed in the Flemish district of Limburg, is celebrating the 50th anniversary of its establishment.

The society was established in 1929 by Slovene worker-emigrants, who were employed at the coalmines of this district. Articles about the 50 years work of the society are being published by the committee for celebration of the anniversary in "Slovenski glas", the news bulletin which all families receive. Not even in May 1940, when German occupying forces forbade all kinds of meetings, did the society cease its activities. The society was renewed in 1948 under the name "Sveta Barbara".

MORE ACCOMODATION FOR VISITORS TO BLED

Because of the great number of tourists coming to Bled in all seasons of the year it has been decided that Bled's overnight accomodation capacities should be increased and renovated. By the start of summer 1979 a new storey will be added to Hotel "Jelovica" with 48 new beds (four single-bedded and 22 twin-bedded rooms), and at the same time 33 twin-bedded rooms will be renewed and equipped with a telephone, bathroom and central heating.

With the completion of the construction of a new wing in May of this year, Hotel "Lovec" will acquire 28 twin-bedded rooms and four apartments, and 140 seats in the restaurant. Altogether Hotel "Lovec" will have overnight accomodation for 153 guests.

The "Jadran" hotel annexe is to be laid out anew and renovated, and will be moved up from C to B category. Every one of the 35 twin-bedded rooms in Hotel "Jadran" will then have central heating, hot water, a balcony and a telephone.

HOLIDAY INN IN LJUBLJANA

The new "Holiday Inn" hotel, which has been built next to Hotel Union in Ljubljana, is to be opened in April. The investor is Grand Hotel Union.

The new nine-storeyed hotel of de-luxe category contains six apartments, 70 single-bedded rooms and 57 twin-bedded rooms. It will also have an aperitive-bar, a swimming-pool, and a keep-fit room, as well as four conference-rooms and an underground garage for 100 cars.

YUGOSLAV CREATIVITY IN FOREIGN COUNTRIES

Joint action programmes, which contribute to a complete picture of achievements in the individual fields of artistic creativity in Yugoslavia, are assuming a place of ever-increasing importance in the bringing of our cultural creativity closer to the citizens of the world.

This year, apart from the individual actions of Yugoslav republics and provinces, a very extensive joint programme has been agreed upon. The artistic creativity of Yugoslavia will be presented at a larger number of joint art exhibitions to be held in all parts of the world. Among last year's Yugoslav art exhibitions held throughout the world was the exhibition of modern art in Madrid and Barcelona, which was prepared by the Modern Art Gallery of Ljubljana. This year it is to be removed to Lisbon and then to London. A collection of art works, which attracted a lot of attention last year in New Zealand, will be exhibited this year in Manila.

An exhibition entitled "The Yugoslav Art Moment" is being prepared by the Modern Art Gallery of Ljubljana. It will be seen by art-lovers in Cuba and Mexico. A representative exhibition of modern Yugoslav graphic art is being prepared for several African countries. The works of Yugoslav artists will be exhibited at the same time at well-known international art exhibitions, e. g. at the Sao Paulo and Alexandria biennales, the Prague quadriennale of scenography and costumes, and the international exhibition of graphic art in the Italian town of Cittadelli.

Because of their good communicative properties films are taking a place of importance in the joint programme of the republics and provinces. This year the latest Yugoslav cinema film works will be screened on several continents. There will be extensive film presentations in the People's Republic of China, Portugal, Australia and Canada. For the latter two countries a combined programme of films from the newer production and of older feature-films, documentary films and cartoons will be provided. Film meetings will continue in fourteen developing coun-

tries in the form of Yugoslav Film Weeks, which will be organized in Angola, Kenya, Tanzania, Columbia, Peru and India. On the basis of reciprocal agreements similar film-weeks will be organized this year in Austria, Denmark, Holland and Turkey. Yugoslav cinema films will also be presented at the most important of the world's film festivals.

"Weeks" and "Months" of culture, complex exhibitions of the cultural achievements of the Yugoslav nations and nationalities, have proved themselves to be a good way of acquainting foreign countries with what's going on in Yugoslavia. Such a cultural manifestation will be prepared in May in Romania, and in October the traditional month of Yugoslav culture will be held in Pittsburgh, U.S.A.

SENATOR REBORN ON THE ISLAND OF VIS

— *The American politician George McGovern had to make a forced landing on the Yugoslav island of Vis*

Some of the allied pilots who were forced to jump out onto liberated Yugoslav territory during the Second World War have already visited Yugoslavia since the war. For instance the American senator George McGovern visited the island of Vis last year. On this occasion he recounted to a reporter of the newspaper "Večernje novosti" of Belgrade the story of his experiences on this very island during 1944:

"During the last war I was the commander of a group of heavy bombers. Every day we took off from our base in Southern Italy for Hitler's Germany, in order to bomb it, destroy the arms factories and shorten the war. At the time I was only 22 years old and none of my nine comrades in the Flying Fortress was any older. Somewhere above the Škoda factories in Czechoslovakia, which was under Hitler's occupation, we had been hit by anti-aircraft flak. Three of our four engines had failed".

"With only one engine working we had hardly any hope of saving ourselves. At that moment I tried to make contact with the staff of the partizan-held airfield on the island of Vis. I succeeded! Soaked in sweat and under great nervous strain I tried to steer the bomber towards Vis. Although young, we were experienced flyers; there was no panic among the members of the crew. If the signal light in the plane were to show that the last engine had cut out then we would have had to jump for it straightaway, of course, wherever we were. With the last engine still operating I gave her everything I could when from a height of roughly 200 metres I at last spotted the island of Vis. In spite of everything we decided to risk the landing even though the runway was 2000 metres too short".

"We descended onto the runway and at that moment the last engine ceased to run. Everything ended well, and I still say that I was reborn on that partizan landing-strip. When your President Tito was in the United States last year I had the good fortune to meet him and to recall memories of those wartime days".

"That was December 8th, 1944. Seven of the remaining members of the aircrew are still alive and we often get together and always talk about our desperate flight over several hundred kilometres with only one engine and of our rescue".

ALL OVER THE SLOVENIA

LJUBLJANA — The Onkological Institute of Ljubljana recently celebrated the fortieth anniversary of its establishment. On this occasion the new teleradio-therapeutical department was officially opened, the latter being the first (A) phase of the department.

LJUBLJANA — The new Ljubljana Crematorium ("Navje"), which includes leave-taking premises and the crematorium itself is now open. It was designed by, ing. arh. Peter Kerševan and his fellow-workers from the "Biro '71" Design Office of Domžale. Apart from the two big leave-taking halls and 18 chapels-of-rest, there are 186 functional rooms in the building, which take up a total area of 4000 square metres. The crematorium has its own gas supply and electricity generator. Apart from the two cremation ovens (made by TABO of Sweden) the whole building is constructed out by Yugoslav-produced materials.

LUCIJA — The Youth Chorus of Lucija Elementary School, under the leadership of Helena Jureš, has won many prizes. Recently the members of the choir gave a performance at the International Festival of Youth Choirs at Olomuc in Czechoslovakia and were highly praised for their singign.

MARIBOR — A total of 87 theatrical performances were watched by 25,580 theatre-goers at the Thirteenth Borštnik Meeting. Slovene theatre-players gave performances on the stage of Maribor's "Drama", at schools, kindergartens, working organizations, and at 15 different towns and villages in the north-eastern region of Slovenia.

MESTINJE — Recently the independent craftsmen of the Šmarje pri Jelšah Commune met at Mestinje for the initial general meeting of their new association. They agreed that they will cooperate in the development of light industry and craftsmanship in the Commune and encourage the training and education of their members.

MURSKA SOBOTA — For the fact that Murska Sobota is one of Slovenia's greenest and best-kept towns we must be thankful to the Murska Sobota Horticultural Society. Awards for the best potted flowers and plants on the balconies and fronts of houses, for flowerbeds and lawns were made to 42 local citizens and working organizations, the latter including the Medical School, the Centre of Professional Schools, the School of Commerce and the Commune's administration offices.

NOVA GORICA — Out of all Yugoslav furniture-manufacturing enterprises only "Meblo" of Nova Gorica was among the 46 winners of the top European awards for furniture-manufacturers in 1978. The international awards were set up by the Spanish publishing-house "Editorial Office" of Madrid. The awards are made every year to those factories which manufacture the best furniture and win places for themselves in the international market.

GORNJA RADGONA — The Radgonske gorice enterprise is renewing its long-neglected vineyards. A determined start to this work was made as recently as five years ago. Last year twenty hectares of vineyards were renewed, and this year an equal area is to be renewed. A new champagne cellar is to be built, too. In the new cellar the pro-

Bled — otok (photo by Janez Zrnec)

duction of champagne made in the traditional French manner is to be increased from 400,000 bottles to over one million bottles a year. The Radgonski vintners are the only ones in Yugoslavia who make champagne in the traditional way.

MURSKA SOBOTA — Recently a joint group of Canadian and Yugoslav inspectors visited the factory of the meat industry in Murska Sobota and wrote a report with recommendations about what needs to be done for export to the Canadian market to be made possible. It is planned that hams and joints in tins be exported to Canada. Export sales to the United States have been going on for several months already.

COMMUNITY OF YUGOSLAV UNIVERSITIES

Founded twenty years ago in Skopje, the capital of the Socialist Republic of Macedonia to pass recommendations regarding matters of common interest to all the high schools of learning and institutions in Yugoslavia, to be a place for the comparing of experience and finding the most favourable solutions to problems and difficulties, the Community of Yugoslav Universities has been a place over the past few years where many questions of university reform have been raised in order to modernize tuition and programmes and for the self-management transformation of the universities in all the Yugoslav republics and provinces. Finally, the Community has made a significant contribution to organizing the international seminar, "The University Today".

During a recent jubilee observance the two youngest university centres in Yugoslavia, from Mostar and Tuzla, were admitted into the Community. Today Yugoslavia has eighteen university centres. The rapid growth in the number of universities has taken place during the nineteen

seventies. Thus, in 1975 alone, for instance, universities were opened in Split, Osijek, Maribor and Banjaluka. The 319 institutions of learning (159 faculties, 15 academies and faculties of art and 145 high schools of learning) are attended by over 400,000 students and almost 13,000 teachers and by 8500 associate teachers.

From "Yugoslav life"

SLOVENE NATIONAL ENCYCLOPAEDIA TO BE PUBLISHED

The "Mladinska knjiga" publishing-house of Ljubljana is getting ready for a new publishing feat, something completely new to us Slovenes. For we are to get our own national encyclopaedia. This is a grand scientific publication, which will contain a mass of data about Slovenes and Slovenia; no other publication will contain so much information in such a condensed form.

As the preparation and publication of the encyclopaedia is undoubtedly a very big work-load, requiring an enormous amount of effort and the cooperation of a large number of experts from the most different fields of interest, and at the same time a lot of money has to be invested, the leading Slovene institutions have decided to make joint preparations for this feat. These institutions include the Slovene government, the Socialist Alliance of Working People of Slovenia, the Slovene Academy of Arts and Sciences, the two Slovene universities, and the Educational, Cultural and Research Communities of Slovenia, as well as the Bank of Ljubljana and, of course, »Mladinska knjiga«. It has been agreed that the basic task of the "Encyclopaedia of Slovenia" will be to provide a suitably ideologically based survey of the entire history of Slovenes and of their material culture as it has manifested itself, been formed and strengthened in the Slovene man, woman and child, and in Slovene territory. By means of a detailed scientific survey of all spheres of economic, socio-political, cultural and scientific life and their outstanding representatives, the encyclopaedia is to give an account in particular of the progressive tendencies which represent an uninterrupted evolution from their first beginnings through all the stages of development up to today. The encyclopaedia will thus be a representative scientific cross-section of everything connected with Slovenes and their development.

Agreement has already been reached, at least in principle, about publishing dates and the size of the edition, about the content, about the expected price and other technical details. The "Encyclopaedia of Slovenia" is to be published in seven volumes; the first part should be on sale in 1981, and the last part in 1985. Each volume would contain 650 pages, and the price of each volume will be, it is expected, 500 dinars. A total of 30,000 copies of the encyclopaedia are to be published, which is a relatively large number. It has been estimated that a total of 126,5 million dinars will be needed to pay for the publication of the encyclopaedia. Income from sales should amount to 105 million dinars, which means that grants of 21,5 million dinars will be needed to make up the difference. The figures given here are based on prices from the year before last, so there's no doubt that higher costs will certainly have to be taken into account.

PÁGINA EN ESPAÑOL

LA UNIVERSIDAD EDVARD KARDELJ

Muchos días después de la muerte de EDVARD KARDELJ todavía seguían recibiendo engran número telegramas de condolencia desde todas partes del mundo. Era recordado así el gran pensador y hombre de gobierno yugoslavo que había muerto el 10 de febrero por la tarde. El presidente TITO y las comunidades sociopolíticas de todo el país siguen recibiendo aún hoy día grandes cantidades de adhesiones de pesar y telegramas que expresan el profundo sentimiento por la muerte de tan importante personalidad.

La presidencia de la república de la Unión Socialista del pueblo trabajador de Eslovenia ha propuesto como miembro de la presidencia de Yugoslavia al actual presidente de la presidencia de Eslovenia, SERGEJ KRAIGHER. Esta presidencia apoyó además la propuesta por la cual se denominaría al actual Centro para el desarrollo autogestivo y a la misma Universidad de Ljubljana con el nombre de E. KARDELJ.

EL PETRÓLEO CASERO

El petróleo casero adquiere cada día mayor valor. La materia prima de más importancia para el mundo actual es sin duda el petróleo. Es por lo tanto todavía mucho más valiosa cada tonelada extraída en casa, es decir en Yugoslavia. Anualmente extraemos cerca de 4 mill. de toneladas. Invertimos para ello grandes cantidades de dinero y también financiamos la explotación que en algunas partes ya alcanzara los resultados previstos. Nuestras empresas que actúan en la región del Mar Adriático han descubierto grandes cantidades de gas. Ello hará que se intensifiquen y amplíen los trabajos de investigación ya comenzados.

IDRIJA BUSCA SOLUCIONES

En el mes de abril ya se han cumplido dos años de la supresión de extracciones de mercurio en Idrija. Y ello a causa de la crisis reinante en el mercado mundial de este importante mineral. A su vez se comenzó entonces con la ejecución del programa de saneamiento del yacimiento minero. Según las propuestas tendrían que conservarse la maquinaria y equipos mineros hasta tanto mejorasen los precios de esta materia prima y podrían servir así para la renovación de la extracción minera.

Este establecimiento minero es el único en su tipo en Yugoslavia y se encuentra entre los primeros tres yacimientos de mercurio de mayor importancia en el mundo. Parece ser que tendrán que amparar por ley la subsistencia posterior del citado yacimiento minero de Idrija.

NUESTRO ARTE EN PORTUGAL

En el mes de febrero tuvo lugar la exposición de arte contemporáneo yugoslavo en la Galería Gulbenkian de Lisboa. Esta exposición viaja por Europa desde hace tiempo con gran éxito. Presentóse en forma oficial por primera vez en Madrid. Las pinturas expuestas en la misma fueron seleccionadas por el Director de la Galería de Arte Moderno de Ljubljana, Zoran Kržišnik.

LITOSTROJ EN SALVADOR

En concurrencia con un gran número de firmas mundialmente conocidas en el ramo de la fabricación de elevadores de altura, la empresa LITOSTROJ de Ljubljana ha recibido la oferta para equipar la central hidroeléctrica que está sobre el río Lampi en el Salvador. Cuatro grúa ya están en camino. Una de ellas, la mayor, tendrá una capacidad de carga de 460 toneladas y será entregada en la segunda mitad del año venidero. Los representantes de Litostroj han firmado hace poco un contrato por un valor de 1.600.000 dól.

MÁS AUTOS QUE TELÉFONOS

Hoy tenemos en Eslovenia 11 teléfonos por cada 100 habitantes. Hasta fines del año 1985 época en que se cumple el plan a largo plazo tendríamos entonces el doble de teléfonos que ahora. Al respecto Eslovenia está al frente de las demás repúblicas yugoslavas. Yugoslavia es así una de las naciones mundiales que tiene según su número de habitantes, más autos que teléfonos!

TURISMO EN YUGOSLAVIA

También este año Yugoslavia será muy visitada por los turistas que en ella buscan sol y mar. Es enorme el interés despertado hacia la temporada de turismo en Yugoslavia. Lo demuestra las declaraciones de las agencias turísticas alemanas de mayor renombre quienes aseveran que Yugoslavia será este año el país europeo más visitado por los turistas de Alemania Occidental. Los representantes de la Unión de Turismo de Yugoslavia en el pasado mes de febrero han mantenido varias entrevistas con las autoridades de las principales ciudades de la Rep. Fed. de Alemania. Al mismo tiempo el Banco Comercial de Frankfurt, casa que por lo general está al tanto del movimiento mundial de precios y que edita anualmente todos los datos concernientes a los mismos, ha confirmado que Yugoslavia tendrá en el verano entrante los precios más económicos entre todos los países europeos que practican el turismo en masa. Nuestros representantes de turismo han informado que los precios de este año serán mayores en 5 ó 10 % más que el año pasado. A causa de la ventaja que tiene la moneda alemana en comparación con el dínar, los alemanes podrán así seguir continuando con el turismo en masa de nosotros y no sentirán para nada la citada diferencia.

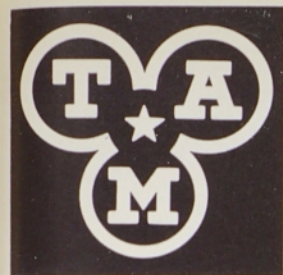
EL 25 DE MAYO AL EVEREST

A fines del mes de febrero se ha puesto en marcha hacia el lejano Nepal la expedición yugoslava al Himalaya. Ya en el número anterior de nuestra revista hemos brindado en detalle todo lo concerniente a la misma. El equipo está formado por 30 hombres. Antes de la partida los representantes de la expedición han expresado en la entrevista de prensa que el mayor deseo de la misma era escalar la montaña más alta del mundo justamente el día 25 de mayo. Es decir vencer al Mte-Everest en el día del cumpleaños del Mariscal Tito y el día de la Juventud!

CONGRESO INTERSTENO EN BELGRADO

Por primera vez le es confiada a Yugoslavia la Organización del 33 Congreso Mundial de INTERSTENO — Organización mundial de taquígrafos y dactilógrafos que tiene su sede oficial en Suiza. El congreso tendrá lugar entre los días 21 y 27 de julio en el edificio más moderno de Belgrado, el Centro de Congresos SAVA. Está prevista la asistencia de más de dos mil representantes de todo el mundo. Además del congreso propiamente dicho tendrán ocasión esta vez de concurrir entre sí los participantes al mismo. Los organizadores verían con gran interés la adhesión de nuestros emigrados por el mundo. Muestran especial atención por la participación al Congreso de todos los compatriotas que quieran hacerlo. Es así que invita a todos aquellos que quieran adherirse se incluyan en las distintas organizaciones que agrupa el INTERSTENO.

La presidenta de la Unión Yugoslava del Intersteno nos ha comunicado y escrito de que está profundamente convencida que existen entre nuestros emigrados excelentes taquígrafos y dactilógrafos, los cuales podrían competir así en su país natal es decir en el país de sus antecesores.

TAM
MARIBOR

TOVORNJAKI
AVTOBUSI
SPECIALNA
VOZILA
ZRAČNO
HLAJENI
DIESELSKI
MOTORJI
SPECIALNE
AVTOMOBILSKE
NADGRADNJE
TIRNA
VOZILA
TOPLOVODNI
KOTLI IN
TOPLOVODNA
TEHNIKA
ODLITKI
IN GRADBENI
STROJI
ODKOVKI

ZDRUŽENA
INDUSTRIJA
VOZIL
TAM n. sol. o.
MARIBOR
AGROOBNOVA

Gradbeno podjetje TEHNIKA TOZD 5
Industrija gradbene keramike n. sol. o.
68210 TREBNJE — RAČJE SELO

Spoštovani!

Dovolite nam, da vam predstavimo našo tovarno. Tovarna keramičnih ploščic IGK je na našem tržišču še dokaj neznana. Tovarna je postavljena v mirno idilično okolje v neposredni bližini Trebnjega na Dolenjskem in je edina v Jugoslaviji, ki dela po suhi tehnologiji, ki tržišču daje nov, do sedaj neznan artikel: rustikalne keramične ploščice. Te ploščice so izdelane po suhi tehnologiji, katere posebnost je v tem, da se glazura v suhem stanju nanaša na osnovno surovino ter se istočasno z njo stiska pod zelo visokimi pritiski, nakar z enkratnim žganjem v tunelski peči nastane izdelek z rustikalnim videzom glazirane površine. Ploščice žgemo na zelo visoki temperaturi, kar jim daje veliko odpornost na delovanje kislin, lugov, prav tako pa tudi popolno odpornost na atmosferske vplive.

Naše ploščice so zlasti uporabne za oblaganje tal, sten, fasad, teras, prostorov v kemični in prehrabeni industriji. Izdelki so izredno priporočljivi za vsakovrstne zunanje obloge (fasade, stene, terase) zato, ker so odporni na temperaturne razlike, saj zdržijo od plus 50, minus 50 stopinj Celzija in več. Zlasti vam priporočamo naše neglazirane opečno rdeče keramične ploščice, ker imajo izredne tehnično-tehnološke lastnosti.

Za polaganje neglaziranih in glaziranih ploščic priporočamo lepila nivedur, nerekol, teol Ljubljana, Cinkarna Celje in druga, s katerimi je polaganje izredno enostavno.

Po polaganju pa priporočamo, da ploščice očistite z vodo, lahko pa tudi z razredčeno solno kislino, nakar neglazirane ploščice lahko premažete z različnimi sredstvi. Zlasti vam priporočamo: tecarol, sadolins, laneno olje, klareks itd.

Za oblaganje fasad vam zaenkrat priporočamo, da ploščice polagate v cementno vezivo, po polaganju pa jih očistite z razredčeno solno kislino. Za rezanje ploščic so najbolj primerna vidia koleščki, s katerimi ne boste imeli nobenih težav.

Osnovni tehnični podatki za naše izdelke:

dimenzije: $200 \times 100 \times 10$ mm
upogibna trdnost: od minimalno 250 kp/cm² in več
trdota glazure: minimalno 6 po MOHS
odpornost na kisline in luge ustreza JUS
odpornost na temperaturo in vremenske vplive
vpijanjanje vode: 1,5 do 3,5 %

Razen v trgovinah po Sloveniji prodajamo ploščice tudi v industrijski prodajalni tovarne v *Trebnjem*. Prednost, ki se vam ponuja z obiskom naše industrijske prodajalne, je poleg praktično neomejene možnosti izbire tudi v tem, da lahko dobite še izdelke, ki jih ne prodajamo v trgovskem omrežju.

KOVINOTEHNA

EXPORT - IMPORT

KOVINOTEHNA Z NAJŠIRŠO
IZBIRO IN S KOMPLETNO
PONUDBO, KOT REZULTATOM
USPEŠNEGA SODELOVANJA S
KOVINSKO PREDLOVALNO
INDUSTRIJO, DOBAVLJA PO
KONKURENČNIH CENAH IN S
KOREKTNIM POSLOVNIM
ODNOSOM MED DRUGIM TUDI
VSE VRSTE ORODIJ ZA
PROFESIONALNE IN
AMATERSKE POTREBE